

Isk. 0.

245.

I.

Isk. 0.

245.
E.

6 f.

948933
A' MAGYAR
NYELVNEK

KÖNNYEN, ÉS HASZNOSAN

LEHETŐ

MEGTANULÁSÁRA

VEZETŐ

RÖVID ÖSVÉNY.

AVAGY

SÓKFÉLE GYAKORLASOK'

PÉLDÁI

A' MAGYAR KÖNYVSZERZŐK

MUNKÁIBÓL.

PESTEN, 1793.

A. MAGYAR
NYELVNEK

NYELVNEK, AZ HAZI NYELV

NYELVNEK

MAGYAR NYELVNEK

NYELVNEK

NYELVNEK

NYELVNEK

NYELVNEK

M. ACADEMIA
KÖNYVTÁRA

NYELVNEK

NYELVNEK

NYELVNEK

NYELVNEK

NYELVNEK

NYELVNEK

NYELVNEK

NYELVNEK

M E S É K.

I.

Oldal.

A Z orofzlánról, ökörről, ketskéről, és a' juhról	1
II. Egy férfiúról, és egy kígyóról	2
III. A' hollóról, és a' rókáról	3
IV. Egy orofzlánról, erdei kanról, biká- ról, és egy szamárról	5
V. Az oftoba szamárról, és az ebetské- ről	6
VI. A' galambokról, és azoknak Királ- lyáról	8
VII. A' szülő hegyről	9
VIII. Az ember főről, és a' rókáról	10
IX. A' rókáról, és a' golyáról	11
X. Egy békáról, és az ökörről	12
XI. A' madarokról. és a' négy lábú ál- latokról	14
XII. A' filemiléről, és az ölyvről	15
XIII. A' tagokról, és a' gyomorról	17
XIV. Egy vén orofzlánról, és a' rókaról	18
XV. A' menyetről, és az egérről	19

XVI. A' páváról, és a' filemiléről	20
XVII. A' madarászról, és a' madarak- ról	22
XVIII. Egy majomról, és egy rókáról	23
XIX. Egy orvosról, és egy vén aszony- ról	24
XX. A' tekenős békáról, és a' faszról	25
XXI. Két békáról	26
XXII. Egy tsókáról, és egy galambról	27
XXXIII. Jupiterről, és a' tekenős bé- káról	28
XXIV. Egy ketskéről, és egy farkasról	29
VXV. Egy trombitásról	30
XXVI. A' vén emberről, és a' halálról	31
XXVII. Egy szúnyogról, és az oroszlán- ról	32
XXVIII. Egy gyilkosról	34
XXIX. Egy jegenye fáról, és a' tsipke bokorról	34
XXX. Jupiterről, Prometeusról, és Mo- musról	36
XXXI. Az egerről, és a' héjáról	37
XXXII. Egy tengeri madárról	38
XXXIII. Egy szamárról, és a' békáról	39
XXXIV. Egy szamárról, és két úton já- rókról	40

XXXV. A' rákról, és annak annyáról	41
XXXVI. Az ebről, és az orofzlánról	31
XXXVII. Az ebről, és az ökörről	43
XXXVIII. A' szarvasról, és az orofz- lánról	44
XXXIX. Jupiterről, és a' majomról	34
XL. A' rókáról, és a' nőstény orofz- lánról	45
XLI. Egy vad emberről	45
XLII. Szokratesről	46
KÜLÖMBFÉLE PÉLDAZATOK.	
I. A' gyümöltsről	48
II. Az öltözetről	50
III. Perikles halála	51
IV. Fiúi tisztelet példája	52
V. Melly szépen él tsak a' légy is	53
VI. A' hazai szeretet	54
VII. Hogy kell egészségesen jó vénséget érni?	57
VIII. Jobb valaha mint soha sem	59
IX. A' tanuló emberekhez	63
X. Némelly virágok valamint a' Bonó- niai kövek fényesek a' setétben	67
XI. A' kertekben gyönyörködö 's a' t.	68
XII. A' Teremtőtől készített örömek	76
XIII. A' rózsa	77

XIV. Az ibolya	80
XV. A' százszor szép	81
XVI. A' nártisz	82
XVII. Az időről	83
XVIII. A' dunáról	85
XIX. Prakfziteles	86
XX. A' tsudálkozásra méltó Krikthon	87
XXI. A' magyar nyelv	89
XXII. A' hetekről	91
XXIII. Isten féltő Vitézek példái . .	92
XXIV. Régiségek, vagy régi oszlopok	93
XXV. Hafznos találmányok	94
XXVI. Mennyire mehet a' gyakorlás .	95
XXVII. Illik e a' Nemefséghez a' 's a' t.	96
XXVIII. A' frantzia Literaturáról .	97
XXIX. Követni kell a' nagy példákat	98
XXX. Az ember véréről	100
XXXI. A' tejről	101
XXXII. A' lóról	102
XXXIII. Miképen kell tettezni másokn.	103
XXXIV. A' romai népről	104
XXXV. A' mások meg betsüléséről .	107
XXXVI. A' barátságáról	109
XXXVII. A' nagy szívűségről, és bátor- ságról	111

AZ ALLATOKRÓL.

I. Az elefántról	112
II. A' tevéről	113
III. Az öszvérről	115
IV. A' fzarvasról	115
V. A' pardutzról	117
VI. Az orofzlánról	119
VII. A' medvéről	120
VIII. A' lóról	121
IX. A' farkasról	123
X. A' rókáról	125
XI. A' szamárról	126
XII. Az ebről	127

OKTATÁSOK.

I. Alkalmaztasd magadat az időhöz	129
II. Hagy békét a' rágalmazásnak	130
III. Miben áll az ébrett elevenség	132
IV. Ellent mondó ne légy	133
V. Elégedgyék meg a' bölts magáyal	134
VI. Beszéd közt eszeden légy	135
VII. El ne hadd magadat	136
VIII. Ne légy üveg gyengeségű a' tárfa- ságban, annál inkább a' barát.	137
IX. A' titkon tartás ki tetfző tzimere a' lokra kéz elmének	139
X. A' ki békecséges szívében 'sa't.	140

- XI. Szerezz magadnak jó akarókat . . . 141
XII. Jó szerentsédben készülly a' balh. . . 142
XIII. Találly magadnak helyt a' Bóltsek
között, de ne bé fúrva . . . 143

KÜLÖMBFÉLE VERSEZETEK.

- A' szerentse 145
A' Feszülethez 146
A' hóldhoz 147
Egy jegy gyűrőnek, és kezkenőnek le
írása 148
Kemény János hadi vezéllye 150
Élet módgyának változtáfa 157
A' Magyar Ifjúsághoz 157

M E S É K.

I.

Az 1 Oroszlánról, 2 ökörről, 3 ketskéről, és 4 a' jubról.

AZ oroszlán egy ökörrrel, ketskével, és juhval 5 társalkodván, együtt 6 vadászni menének az 7 erdőre, es 8 fogának egy nagy 9 szarvast, mellyet négy 10 részre 11 fel osztván, mondá az oroszlán; Én az első részt 12 el vészem; mert engem' oroszlánnak neveznek. A' másik rész is enyím; mert 13 erősebb vagyok 14 nálatoknál. A' harmadikat is 15 el foglalom; mert többet 16 futottam nálatoknál. A' negyedikhez pedig meg látom

I.

1 Leo 2 bos 3 capra 4 ovis 5 convector 6 venor 7 silva 8 capio 9 cervus 10 pars 11 divido 12 accipio 13 fortis 14 vos 15 occupo 16 curro.

A

ki 17 mer 18 nyúlni, mert különben
rofszízúl lesz dolga. Ezt látván a' többi
19 állatok oda 20 hagyák a' 21 kegyet-
len orofzlánnak a' részeket, és 22 gyor-
fan el takarodának onnan.

E' mese arra tanít, hogy senki ma-
gánál hatalmasabbal 1 barátságot, 2 ke-
reskedést 3 ne tarrson; mert kárát val-
lya: *Nem jó nagy Úrral 4 teresnyét 5
enni egy 6 tából; mert 7 meg pattant a'
8 magvával.*

II.

Egy 1 férfiúró, és egy 2 kígyóról.

HIDEG 3 télnek 4 idején egy 5 kí-
gyót 6 meg szána valamelly férfiú, és azt,
hogy a' 7 hideg 8 meg ne venné, házá-
ba 9 vívé, és 10 étellel 11 táplállya va-
la egész 12 télen 13. Tavaszra kelvén pe-
dig, és az idő 14 melegre 15 fordúlván,
a' kígyó meg bízza magát, és minden

---

17 Audeo 18 tango 19 animal 20 desero 21
erudelis 22 velox.

1 Amicitia 2 commercium 3 non seruo 4
cerasa 5 edo 6 patina 7 jaculor 8 semen, nucleus.

II.

1. Vir 2 serpens 4 hyems 4 tempus 5 co-
luber 6 commifereor 7 frigus 8 consumo 9
asporto 10 cibus 11 alo 12 hyems 13 ver 14
calor 15 verto, muto.

házi 16 eszközöket 17 mérgével 18 megnyálasíta, és hogy 19 rossz bútsúval 20 el költöznék, mindent 21 meg-sérte.

Ez a' mese azokról szól, a' kik olyanoknak 1 kívánnak 2 szolgálni, kiknek 3 maradások nintsen, kik a' 4 gazdájaknak a' 5 jóért 6 rosszal 7 fizetnek. *Nints nagyobb 8 bűn a' 9 háladatlanságnál. Ne 10 tarts kígyót 11 kebeledben.*

III.

A' 1 hollóról, és a' 2 rókról.

EGY holló 3 el ragad- egy 4 darab 5 fajtot, és valamelly 6 magos 7 fára 8 fel 9 szálla vele. Ezt meg látván egy róka, oda 10 méne, és a' hollót mindenképen 11 köszöntvén mondá: örökké hallottam, hogy a' 12 hír nem mind igaz, de most 13 valójában 14 tapasztalom; mert mikor itt mennék el, 15 meg látalak régedet a' 16 fán, és 17 boszizonko-

---

16 Suppellex 17 venenum 18 adlambo 19 valedictio 20 migro 21 vulnero.

1. Cupio 2 servio 3 mansio 4 hospes 5 beneficium 6 malum 7 solvo 8 peccatum 9 ingratitudo 10 foveo 11 fimus.

III.

1. Corvus 2 vulpes 3 rapio 4 frustum 5 caesus 6 altus 7 arbor 7 supra 9 ascendo 10 eo 11 saluto 12 fama 13 revera 14 experior 15 video 16 arbor 17 indignor.

dám a' hírre, melly azt 18 költötte felő-
led, hogy te 19 feketébb légy a' szurok-
nál; de lám 20 fejeébb vagy a' 21 hó-
nál; sőt fejérségeddel a' 22 hattyút is 23
meg győzöd az én 24 ítéletem fzerént,
és ha a' 25 szavad is olly szép, mint a'
26 tollad, minden madarak' 27 Királyok-
nak 28 mondhatnak téged'. E' fok 29 dí-
tsérerekkel 30 el hívé magát a' holló, és
hogy szavát hallaná a' róka, 31 fel tartá
a' száját, hogy 32 énekelne, azonban a'
fajtot 33 el ejté, mellyet 34 fel kapván
a' 35 ravasz róka, nagy 36 katzagással
37 el vívé. Akkor 38 észre vevé magát
a' szegény holló, hogy tsak a' fajtért dí-
tséré ötet annyira a' róka, és 39 meg szé-
gyenlvén magát, 40 búsúl vala 41 kárán.

Ez a' mese azt taníttya, hogy a' két
színű 1 hízelkedő beszédnek nem kell hi-
telt adni, hogy ha magunk kárán tanul-
ni nem akarunk.

18 Fingere 19 niger 20 albus 21 nix 22 olor
23 supero 24 iudicium 25 vox 26 penna 27 rex
28 nomino, dico 29 laus 30 pervasus 31 ape-
rio 32 cano 33 decido, demitto 34 elevo 35 sub-
dulus 36 cachinnus 37 aufero 38 animadverto
39 pudet 40 tristior 41 damnum.

1. adulator.

IV.

Egy orofzlánról, 1 erdei kanról, 2 békáról, és egy 3 szamárról.

EGY orofzlán, ki 4 ifjúságában fok állatokat 5 meg bántott vala, 6 meg vénhedvén 7 el betegesedék a'nyira, hogy már alig 8 bírja vala magát. El-jöve hozzája egy 9 tajtékot túró vad kan, és 10 meg vágá hofzízú 11 agyarával az orofzlánnak 12 oldalát. Más felől el jöve a' bika, az is 13 szarvaival 14 meg öklelé; a' szamár is el jöve, és régi 15 gyalázat-tyát meg akarván 16 boszízúlni, 17 láb-aival 18 meg rugdosá. A'kor 19 jajgatni kezdé az orofzlán, és mondá: Ezek azok a' kiknek ifjúságomban 20 ártottam. Azért méltán 21 bántanak engemet, de még azok is, a' kiknek 22 használtam, lám mind reám 23 támadtak! Nem volt jó, hogy annyi rosz akarókat 24 szerzettem, még annál is dolgom roszszabbúl esett, hogy hamis 25 barátokban 26 bíztam.

IV.

1 Aper 2 taurus 2 asinus 4 juvenus 5 of-
fendo 6 confenesco 7 infirmo 8 sustineo 9 spu-
ma 10 ico 11 dens prominens 12 lautus 13 cor-
nu 14 pungo 15 calumnia 16 vindico 17 pes 18
ectero calcitro 19 eiulo 20 noceo 21 offendo
22 profum 23 confurgo 24 paro 25 amicos 26
confido.

Ez a' mese ínti a' 1 hatalmaskodókat, hogy 2 kegyetlenek ne legyenek a' 3 köz rendü emberekhez ; mert ha 4 megfordúl a' 5 kotzka, ök is 6 boszszút állhatnak. *Mindenekkel jól tégy, roz akaróidat 7 ne szaporítsad. 8 Barátidat 9 meg válogasd.*

V.

Az ostoba szamarról, és az I ebetskéről.

Egy kis ebetske 2 hízelkedésével annyira 3 kedvelteti vala magát a' 4 gazdánál, és 5 a' ház népnél, hogy ötet egész ház nép 6 szereti, sőt a' gazda 7 tányéréről 8 éteti vala. Látván ezt a' szamár 9 el sohajrya magát, és 10 állapotryát 11 szánni kezdé, és mondá magában: 12 illetlen dolog ez, hogy az ebetske tsak 13 henyél, és járszik, még is mindenek előtt 14 kedves, és 15 asztralról eszik, én pedig soha nem 16 heverek, 17 terhet

---

1 Potens 2 crudelis 3 communis 4 verto 5 alea 6 vindicta 7 multiplico 8 amicus 9 feligo.

V.

1 Caniculus 2 adulatio 3 acceptum redde-re 4 herus 5 domesticus 6 amo 7 orbiculus 8 palco, ad edendum dare 9 suspiro 10 fors status 11 condoleo 12 indignum 13 otior 14 acceptus, 15 mensa 16 otior, sterto 17 onus.

18 hordozok, még is 19 korbátsolnak, még is mindenek előtt 20 úralatos vagyok. Azért meg próbálom én is, ha 21 hízelkedéssel és 22 játékkal 23 fel kaphatnék a' gazdám előtt. Egy időben azért a' gazda hazajöven, 24 nagy ordítással 25 eleibe szalada a' szamár, és az Urára 26 szökék, két első 27 lábaival 28 vállait meg tapogatván, és 29 szájjával 30 ábrázatnyát 31 elnyálazván. Erre 32 kiáltani kezd a' gazda 33 szolgáira, hogy 34 ne hagynák; mert a' szamár 35 el tapodná! Előszaladának azért a' szögák, és a' szamárt 36 meg fogák, 37 meg hufangolák. Így 38 jára a' 39 tunya szamár, a' ki azt gondolta maga felől, hogy 40 módos 41 hízelkedésével és 42 játékával majd 43 kedvet talál az Uránál.

A' ki mire nem 1 terem olyan 2 hivatalba ne 3 mártsa magát, mert *Agebet nem illet 4 hintó szekér. Mátyás Király, Mátyás kováts. 5 Hajdú nem tud*

---

18 Fero, porto 19 flagello 20 despectus
21 adulatio 22 lusus 23 assurgo, gratiam emereri
24 clamare, ululatus 25 obviam 26 assilio
27 pes 28 humerus 29 os 30 facies 31 adlambo
32 clamo 33 servus 34 permitto, defendo 35 conculco
36 capio 37 caedo 38 evenit 39 piger
40 modalis 41 adulatio 42 lusus 43 gratia.

1 Aptus 2 officium 3 intingo, assumo 4 redu 5 satrapa.

8

6 harangot 7 önteni. Velentze nem 8 ke-
mentze.

VI.

A' 1 galambokról, és azoknak 2 Ki-
rályokról.

Egy időben mikor a' galambok a'
3 héjával fokat 4 veszekednének, és miat-
ta nagy félelemben vólnának, mivel 5
szüntelen 6 puszttírta vala őket. Válatz-
ták magoknak királyúl az 7 ölyvet, hogy
őket 8 meg óltalmazná. Ez királyá tétet-
vén, 9 öli, 10 puszttírta vala őket, 11
tettetvén hogy 12 bűneikért 13 büntetné.
A'kor mondá egy galamb a' többinek.
Ime a' héjától való 14 félelmet könnyeb-
ben 15 tűrhettyük vala, mint a' Kirá-
lyunknak 16 óltalmát; mert a' kinek 17
hiszünk vala, a' miatt kell 18 el vesz-
nünk. A' nagyobb 19 ellenségünket 20
választottuk magunknak inkább óltalmúl,
mint a' kissébbiket.

---

6 Campana 7 fundo 8 fornax.

VI.

1 Columba 2 Rex 3 milvus 4 rixor 5 as-
siduo 6 depopulo 7 accipiter 8 defendo, tueor
9 occido 10 populo 11 fingo 12 scelus 13 pu-
nio 14 timor 15 patior, tolero 16 defensio 17
credo 18 pereo 19 hostis 20 eligo.

Ez a' mese inti a' 1 szegény rendü embereket a' 2 békefseges türesre, és ha a' 3 gonofzt el akarják 4 távoztatni, 5 gonofz emberekre dolgokat ne bízzák, 6 állapottyokat, ha 7 nyomorúságos is 8 békével 9 szenvedgyék, mert senki e' világban nem lehet dolgában mindenkor 10 szerentsés.

VII.

A' 1 szülő 2 hegyről.

A' RÉGI időben egyszer nagy híre vala, hogy egy hegy szülni akarna: Erre 3 meg rémulének minden körül lakó emberek, és oda 4 szaladának, hát a' hegy 5 izeg 6 mozog vala 7 nagy ropogással és 8 zúgással. A' körül lévő emberek 9 reménylvén, hogy valami nagy 10 rettenetes 11 tsuda állat születnék, 12 félnék vala, és 13 várják vala a' dolognak 14 ki menetelét, 's hát egyszer a' hegy nagy 15 süvöltéssel 16 meg hafada,

1 Pauper 2 patientia 3 malum 4 depello 5 inprobus 6 conditio, flatus 7 calamitosus 8 pax 9 fero 10 fortunatus.

VII.

1 Parturiens 2 mons 3 terreo 4 accuro 5 mons, agito 6 moveo 7 magnus, fragor 8 fremitus, murmur 9 spero 10 terribilis 11 miraculum, monstrum 12 timeo 13 expecto 14 exitus 15 sibillus 16 findo.

és egy kis 17 egeret szüle, mellyet látván minnyájan 18 el katzagák magokat, és a' nagy félelmek 19 nevettségre 20 változott

Ez a' mese szól az előre 1 kérkedékeny, és magok felől nagy dolgokat 2 ígérő emberekről, a' kik mindent 3 ígérnek, semmit sem 4 tsinálnak. De híres 5 eperre nem kell 6 kosárral menni. Innet, 7 tilttya ez a' mese a' 8 haszontalan 9 félelmet is, mert gyakran 10 meg esik, hogy katzagásra méltó a' mitől félünk.

VIII.

Az ember főről, és a' rókaról.

EGYSZER a' róka bé menvén valamely 1 képfaragónak 2 műhely házába, 3 találta egy igen szép 4 mesterséggel 5 faragott ember főt; ezt sok képen 6 meg forgatván nagyon 7 tsudálkozik vala, hogy semmi 8 érzékenysége nem volna, és monlá: Oh te 9 gyönyörűségű szép fő tégedet látom nagy mesterséggel 10 készítették; de oh melly nagy

17 Mus 18 rideo 19 risus 20 muto.

VIII.

1 Sculptor 2 opificium 3 invenio 4 ars 5 sculptus 6 verso 7 miror 8 sensus 9 amoenus 10 paro.

11 kár! hogy sem 12 érzékenységed,
sem 13 eszed nintsen.

Ez a' mese olyanokról szól, kik-
nek 1 szépséget, 2 tisztességet, 3 gaz-
dagságot adott az Isten, de a'hoz való 4
tudományok, és 5 értelmek nintsen.

IX.

A' rókáról, és a' 1 gólyáról.

A' RÓKA 2 vatsorára hívá a' gólyát,
ki mikor 3 el ment volna, semmit egye-
bet a' 4 tavasz róka 5 eleibe nem téve va-
lami 6 híg 7 pépnél, ezt is 8 lapos 9 tál-
ban, melyet a' róka szépen 10 fel-nyala;
de a' gólya egy 11 tsepert sem eheték ben-
ne, hanem csak 12 orra 13 hegyével 14
kopogattya vala a' 15 tál 16 fenekét, 17
meg szégyenlvén a' szegény madár ma-
gát 18 éhen haza méne. Egy idő múlva
a' gólya is vatsorára hívá a' rókát, és
drága 19 ételt téve 20 eleibe egy 21 üveg

---

11 Damnum 12 sensualitas 13 cerebrum,
ratio.

1 Pulcritudo, 2 officium 3 divitiae 4 scien-
tia 4 ingenium.

IX.

1 Ciconia 2 coena 3 abeo 4 allutus 5 ad-
pono 6 loquidus 7 puls 8 planus 9 patina 10
allambo 11 gutta 12 rostrum 13 aper 14 strepi-
to 15 patina 16 fundus 17 pudet 18 famelicus
19 cibus 20 adpono 21 vitrum.

22 kantában, mellynek 23 hofzszú és 24
szük nyaka vala, 25 's kinálá a' gólya is
a' rókát hogy 26 ennék; de a' róka tsak
kívül 27 nyalhatá az 28 oldalát a' kantá-
nak, és nagy 29 fejt 30 bé nem dug-
hatván a' kantába 31 éhen marada; a' go-
lya pedig 32 hofzszú nyakával jó 33 ízün
34 hörpöli vala a' jó ételt. 35 Kérdé azom-
ban a' gólya a' rókától, hogy mint 36
tettzik az étel? Monda a' róka: Te meg
37 tsúfoltál engemet. Felelé a' gólya;
mint te a' minap engem'.

*A' mit magadnak nem kívánsz, azt
1 másnak ne 2 mívellyed: mert a' 3 tsúf-
ságot tsúfsággal, 4 tréfát tréfával, 5 tsal-
lárságot tsalársággal 's a' t. 6 szokták
7 viszláza fizetni. Tromfot tromffal ütnek.*

X.

Egy 1 békáról, és az ökörről.

Egy szép 2 kövéc ökör 3 mulat va-
ta a' 4 zöld 5 pázsiton. Ezt meg látván

22 Cantharus 23 longus 24 angustus 25 of-
fero 26 edo 27 lambo 28 latus 29 caput 30 in-
trudo 31 famelicus 32 longus, collum 33 cum
gustu 34 sorbillo 35 quæro 36 placeo 37 illudo.

1 Aliis 2 facio, ago 3 calumnia 4 jocus,
fraus, 6 soleo 7 resolvo.

X.

1 Raná 2 pingvis 3 moror 4 viridis 5
cespes.

egy béka, mondá magában: Bezzeg
szép nagy állat ez, de én is lehetnék ol-
lyan nagy; ha a' 6 rántzos 7 bőrömet
8 ki feízíteném, majd meg próbálom,
és 9 fel fúvom magamat. Ki terjesztvén
azömban magát, és fel fúván mondá a'
10 fiának: No mint 11 tettik néked, va-
gyok è olyan nagy mint az ökör? Mon-
dá pedig a' fia néki: 12 koránt sem, 13
ne bolondoskodgyál; mert csak semmi a'
béka az ökörhöz képest. De a' béka má-
fodszor is még inkább fel fúvá magát, a'
fia pedig mondá néki: Anya ha 14 meg
hafadz is nem lészel olyan nagy, mint
az ökör. Azért harmadszor minden 15
erejét meg vetvén addig fúvá magát, míg
a' bőre meg hafada, és 16 meg hala.

Minden embernek 1 különös 2 aján-
déka vagyon: Ez 3 erővel, másik 4 szép-
séggel, harmadik 5 gazdagsággal, negye-
dik 6 böltsefséggel 's a' t. 7 ruháztatott
fel. Azért 8 ne irigykedgyék senki más-
ra, mert a' 9 bolondság. Kinek miisoda
talentomot, teberséget adott az Isten,
azzal érje meg. Ha 10 erős, 11 szép

---

6 Rugosus 7 Cutis 8 expando 9 insusflo 10
natus 11 placeo 12 nihilminus 13 ineptio 14
rumpo 15 vires 16 morior, crepo.

1 Specialis 2 donum 3 viribus 4 formosi-
tas 5 divitiæ 6 sapientia 7 præditus 8 invidéo
9 stultitia 10 robustus 11 pulcher.

12 gazdag 13 bölts vagy 's a' t. azzal 14
kevély ne légy. Ha szegény 15 alatsóny,
és 16 nyomorúlt vagy, 17 nagyra ne 18
vágyjál, mert *meszszé* 19 *sánta* ebnek *Bu-*
da; *Lassan* járj, 's *meszszébb* 20 *jussz*.

XI.

A' madarakról, és a' I négy lábú álla-
tokról.

A' MADARAK 2 hadakozást indítanak
a' négy lábú állatok ellen, de mikor egyik
fem akara a' másiknak engedni, ottan ot-
tan új 4 hártzot indítanak vala, és mind a'
két rész 5 félelemben, 's reménységben
vala. Látván utólyára a' 6 denevér hogy
a' négy lábú állatok szinte 7 nyertefek
lennének, magát meg gondolván 8 el
pártolna, és méne a' négy lábú állatok-
hoz. Azon közben a' nagy 9 fas 10 ve-
zérlése által a' madarak 11 győzedelmes-
kedni kezdenek, és meg 12 szalaszták a'

12 Opulentus 13 doctus 14 superbus 15 hu-
milis, hæc domus humilis est. Ez alatsóny ház.
16 miser 17 magna petens 18 appeto 19 clau-
dus 20 pertingo.

XI.

1 Quadrupes 2 bellum 3 moveo 4 pugna
5 timor pavor 6 vespertilio 7 fortunatus 8 de-
ficisco 9 aquila 10 ductus 11 victor, evadere
12 fugo.

négy lábú állatokat, annakutánna 13 meg
békellének egymással; a' denevért pedig
14 törvénybe 15 hívák a' madarak, hogy
16 el pártolt vala tőlök, és 17 tollait 18
ki tépvén 19 ki tsapák 20 seregek közül
és 21 meg parantsolák, hogy soha nap-
pal ne járna. Ez az oka, hogy a' dene-
vér éjjel jár, akkor is 22 mezítelen.

A' ki a' veszedelemben a' jó társa-
ságtól el vonnya magát, az olyan nem
méltó, hogy a' boldog állapotban 1 ré-
szes legyen; de vagynak fok kétféle sán-
tikáló emberek is, kik a' *mellyről 2 a'
szél fú, arra 3 fordítják a' 4 köpönye-
get.* Az ilyenekről mondják: *sem 5
kinn, sem 6 benn, sem meleg sem hideg.*

XII.

A' 1 fileméről, és az 2 ölyüről.

EGY magas 3 tserfán 4 ülven a' fü-
lemile, szokása szerént ott 5 énekelgél

13 Pacem componere 14 iudicium 15 voco
16 deficio 17 penna 18 evello 19 ejicio 20 grex
21 demando 22 nudus.

1 particeps 2 flo 3 verto 4 pallium 5 extra
6 intra 7 calidus 8 frigidus.

XII.

1 Filomela 2 accipiter 3 quercus 4 sedeo
5 cantillo.

vala. Meg látván ötet egy ölyv, oda 6 repüle, és 7 el ragadá. A' szegény filemile pedig látván utolsó 8 veszedelmét, 9 reménkedni kezd az ölyvnek, hogy ötet 10 borsátaná el, mivel ő igen kitsiny állat, mellyel 11 éhséget meg nem enyhíthetné: menne inkább nagyobb madarakat 12 fogni, mellyekkel jól 13 lakhatnék. Ezekre az ölyv 14 haragodon nézvéa a' filemilét, mondá ugyan bolond volnék én, ha régedet 15 el erefsztenélek nagyobb 16 prédának 17 reménységével, bár ha 18 jól nem lakhatom is veled. Azomban 19 bé koppantá ötet, és meg evé.

Ez a' mese ollyan emberekről szól, a' kik nagy reménység fejében kitsiny 1 tehetségeket is el veszti. *Jobb ma egy 2 veréb, mint holnap egy 3 tüzök.*

---

6 Advolo 7 rapio 8 periculum 9 suplex
orare 10 dimitto 11 fames 12 capio 13 saturo
14 indignabundus 15 dimitto 16 præda 17 spes
18 bene saturor 19 interimo.

1 Facultas 2 passer 3 tarda, otis.

XIII.

A I tagokról, és a' 2 gyomorról.

EGYSZER az emberi testnek tagjai egybe 3 tanátskozána a' gyomor ellen, mondván: ez csak 4 hivalkodik, soha sem 5 dolgozik, még is minden nap jól lakik; mi több tagok 6 nem győzzük ötlettel, azért továbbá ne dolgozzunk, és ne szolgáljunk ö néki. Mikor már a' gyomornak egy ideig nem adnának enni, a' 7 kezek, 8 lábak, a' több tagokkal el kezdenek 9 lankadni; 10 észre vévén, pedig hogy 11 lassanként minden 12 erejek 13 el fogyna, akkor azután a' 14 kezek enni akarának adni a' gyomornak; de már 15 késő vala, mivel a' gyomor szája 16 bé szorúlván az ételt 17 bé nem veheti vala, és így a' tagok is erőt nem vehetének a' gyomorból. És így minden tagok, mikor a' gyomorra 18 írgykednének, magok is a' gyomorral együtt 19 el vesznének.

XIII.

1 Membrum 2 stomachus 3 consulto 4 otior
5 laboro 6 sufficio 7 manus 8 pedes 9 langveo
10 adverte 11 pedetentim 12 virēs 13 deficio
14 manus 15 tardus 16 coangusto 17 non recipio
18 invideo 19 pereo.

Valamint a' tagok 1 egymás szegítség
 gek nélkül nem lehetnek, úgy a' 2 kö-
 zönséges tárfaság 3 segítség nélkül nem
 lehet, mert a' tag, tag nélkül, ember,
 ember nélkül, 4 közönséges tárfaság 5
 elől járó nélkül nem élhet; azért egy-
 más segítségével kell élnünk; mert kü-
 lömben sem gazdagság, sem tisztesség
 meg nem tart. „Mindennek 6 oltalma
 az 7 állandó 8 barátság.“

XIV.

Egy vén orofzlánról, és a' rókáról.

A' VADAK királlya az orofzlán 1 vén-
 ségére 2 meg betegesdedék, kit is királ-
 lyokhoz való kötelefségek fzerint minden-
 féle állatok 3 rendre látogatnak vala, tsak
 az egy róka 4 halasztotta vala el látoga-
 tását. Kihez az orofzlán 5 köveget küldé,
 és meg izené néki, hogy igen 6 kedve-
 sen venné látogatását, mert mint kedves
 baráttyával kívánna beszélgetni, és ne is
 7 gondollyon valami rofszat, mert ő már

---

1 Mutuum auxilium 2 respublica, civilis
 societas 3 auxilium 4 respublica 5 superior 6
 defensio 7 constans 8 amicitia.

XIV.

1 Senectus 2 infirmo 3 in ordine 4 differo
 5 legatus 6 gratanter 7 cogito.

régen betegeskedvén 8 fekszik, és ha valami rosszat akarna is tselekedni, 9 nints tehetségében. Ezen ízenetet vévén a' róka el méne, és meg álla a' 10 barlang előtt, és 11 bé néz vala: monda pedig az oroszlán: mi dolog? miért nem akarsz bé jönni? Felele a' róka: azért hogy fok féle nagy vadaknak látom 12 nyomokat, kik 13 bé mentenek hozzád, de egyiknek sem 14 tetzik a' nyoma, hogy ki jött volna, azért csak légy ott 15 benn, én itt 16 kinn maradok.

Minden ember beszédgyének ne 1 higgy, mert fok olyan hízelkedők vannak, kik 2 veszedelembé kerítnék, azért vizsgálj meg az olly embernek minden beszédét, hogy 3 kárt ne vally. „A' ki könnyen hiszen, könnyen 4 meg tsalatik.“

XV.

A' 1 mènnyetről, és az egeréről.

Egy mènnyet annyira 2 meg venült vala, hogy már 3 egeret 4 nem foghat-

8 Jaceo 9 non pollere viribus tale aliquid
10 spelunea 11 aspicio 12 vestigium 13 ingredior
14 adpareo 15 intus 16 exterius.

1 Credo 2 periculum 3 damnum 4 deludo.

XV.

1 Mustella 2 confescesco 3 mus 4 capio.

na, azért hogy ne kellyen az egerék után futni, ilyen ravaszságot gondola: 6 el rejté magát a' 7 lisztes 8 zsáknak a' 9 szá-jában, a' hol az egerék setétben eledelt keresnek vala, nem tudván pedig az ege-rek a' menyetnek ravaszságát, oda me-nének, hogy ennének, és mind rendre meg fogá őket a' menyét, és meg evé, 's így 10 táplállya vala magát 11 vén-ségében.

Ez a' mese arra tanít, hogy „a' ki-nek 1 ereje nintsen, 2 eszével 3 élyen“ azért mondgyák „többet észszel, mint erővel, vagy te 4 kézzel, én észszel.“

XVI.

A' I páváról, és a' filemiléröl.

A' PÁVA mene Júnó Isten aszszony eleibe, és 2 panaszkodék, hogy a' kis filemilének szép szava volna, és 3 ének-lésével 4 kedvelteté magát az emberek előtt; de néki igen 5 rút, és 6 rezegő

5 Fraus 6 abscondo 7 farinaceus 8 laccus
9 apertura, orificium 10 alo 11 senectus.

1 Vis 2 ingenio 3 utor 4 manus.

XVI.

1 Pavo 2 queror 4 cantillatio 4 delectabi-
le reddere 5 despectus, turpis 6 raucus.

szava lévén, azért mindenektől 7 tsúfságul, és nevetségül volna. Monda Júnó a pávának! Hallod è! a' te szép 8 termeted, 9 nagyságod, 10 tündöklő 11 tollaid, drága kövek 12 villogásához hasonló farkad, 13 koronával ékes, tündöklő fejed 14 meg haladgya minden madaraknak szépségét, sőt a' filemilének szavát is mondá a' páva: de mit használ nékem tollaimnak szépsége, ha szép szavam nintsen. Felele Júnó a' bölts 15 természetnek úgy tettett, hogy néked szépséget, a' faszak 16 erőtséget, a' filemilének szép 17 nótát, a' hollónak 18 jövendölést, a' varjúnak 19 károgást 's a' t. adgyon, és mindeniknek meg kell 20 elégednie a' maga 21 természetével. Azért elégedgyél meg te is szépségeddel.

E' mese 1 példázza a' 2 telhetetlen embereket, a' kik meg nem 3 elégednek azzal, a' mint az Isten adott nékiek, hanem a' másét is 4 kívánnják; bolond ember az, a' ki az Istennek 5 módot akar

---

* 7 Ludibrium 8 statura 9 magnitudo 10 splendens. 11 penna 12 splendor, nitro 13 corona 14 supero 15 natura 16 fortitudo 17 sonus 18 praesagium 19 cervus 19 crocito 20 contentor 21 statura.

Figuro 2 infatiabilis 3 non contentor 4 cupio 5 modum, regula.

6 szabni, nem 7 gondolván meg, hogy az Isten ok nélkül femmit fem 8 islelszik,

XVII.

A' I madarászról, és a' madarokról.

TAVASZNAK 2 idején midön a' madarak 3 örülnének a' szép időnek, és a' zöld fák között 4 fészkeiknek való helyet 5 keresnének 6 eszékbe vevének egy 7 fél szemű madarászt, ki 8 sípotskáját 9 igazgattyá vala: mondván a' madarak egymásnak: Oh be 10 jámbor ember ez, a' madarász, szemei is 11 könnyeznek belé olly igen néz felénk. Vala pedig egy madár a' többi között, ki a' madarászok 12 fortélyait jól tudgya vala, ez mondá a' több madaraknak, 13 fiervén menyerek el, az 14 álnok madarász 15 ravaszága elől, mert majd mind 16 rendre 17 fogdos benneteket, és 18 fejeteket

6 Præscribo 7 non cogito 8 facio.

XVII.

1 Aucupium 2 ver 3 gratulor, gaudeo 4 nidus 5 quæro 6 aduerto 7 auceps 8 fistula 9 dirigo 10 probus 11 lacrimor 12 techna 13 festino 14 auceps 15 fraus. 16 ordo 17 capio 18 caput.

19 el szedvén a' 20 tarisznyájába 21 dug;
így 22 repülének el onnat a' madarak.

Ez a' példa arra tanít, hogy gyakran
egy bölts embernek 1 tanásából fok em-
berek 2 meg menekedhetnek a' 3 vefze-
delemből.

XVIII.

Egy 1 majomról, es egy rókaról.

EGYSZER a' 2 vadak' 3 gyűlésében
a' majom igen szépen 4 tántzola, melly
5 tselekedetért ötet a' vadak királynak 6
választák, ezt 7 meg írigyelvén a' róka,
mondá néki: jere velem, 8 mert valami
9 kintset 10 találtam, de mint hogy tu-
dom, 11 törvény fzerént a' talált kints
királyt 12 illet, azért 13 vedd el te ma-
gad. A' majom pedig 14 gondolatlanúl
azon helyre menvén, a' hol a' kintset len-
ni a' majomnak 15 mutatá a' róka, ho-
lott az 16 meg fogaték 17 egy törtől.

19 Absco 20 canistrum 21 abscondo 22
avolo.

1 Instructio, doctio 2 immunis evadere 3
periculum.

XVIII.

1 Simius 2 feræ 3 conventus 4 salto 5 fa-
ctum 6 eligo 7 invideo 8 quia 9 thesaurus 10
invenio 11 legalis 12 decet 13 accipere 14 in-
cogitanter 15 ostendo 16 capio, intercipio 17
laqueus.

Mondá a' majom a' rókának: De miért 18 vezettél engem' ilyen 19 veszedelembe! Mondá néki a' róka: Ha vadak királya vagy, légyen 20 eszed, de látom, hogy ninrsen: Azért nem is vagy 21 méltó a' királyságra.

E' mese jelenti, hogy a' kik gondolatlanul 1 fognak valamelly 2 dologhoz, azok 3 szeréntsétlenül szoktak járni. De még azt is jelenti, hogy a' ki mire 4 nem alkalmas olyan 5 hivatalt magára 6 ne vállallyon.

XIX.

Egy 1 orvosról, és egy 2 vén afzszonynról.

Egy vén afzszonynak a' 3 szemei 4 fájván, 5 fogada egy orvost, bizonyos 6 fizetést ígervén néki, ha 7 meg gyógyítaná; hozzá fogván az orvos a' gyógyításhoz, minden nap szemeit a' vén afzszonynak 8 meg keni vala, és mint

18 duco 19 periculum 20 ratio 21 dignus.

1 Incipio 2 res negotium 3 infelix 4 inhabilis, inhabilis ad militiam; Nem alkalmas a' katonaságra 5 officium, 6 non sumere.

XIX.

1 Medicus 2 anus 3 oculus 4 doleo 5 conduco 6 solutio 7 sano 8 inungo.

hogy azon órán, mellyben az orvos 9 jelen vala, a' kenés miatt szemeivel nem láthatott, az orvos mindenkor valami házi 10 bútorát 11 el viszi vala. A' vén aszszony pedig látván, hogy portékája minden nap apadna annyira, hogy míg 12 meg gyógyúlna semmije sem maradna. Az orvos pedig az 13 ígért fizetést kérvén, bizonyoságot is vive, hogy már szemeit meg gyógyította volna. De a' vén aszszony mondá: Most már semmit sem látok, mert mikor szemeim fájnak vala, minden 14 jószágimat látom vala a' házamban; de most mikor te engemet látni bizonyítasz, 15 tellyeséggel semmit sem látok azok közül.

Sokszor meg esik, hogy a' 1 tökéle len emberek magokat 2 éfzre nem vévén, önnön magok ellen bizonyítanak, és magok alatt a' fát 3 le vágják.

XX.

A' 1 tekenös békáról, és a' 2 faszról.

A' TEKENÖS béka 3 reménkedék a' fasznak, hogy ranítaná meg öter 4 repül-

---

9 Præfens 10 supellex, mobilia 11 aufero
12 fano 13 promissus 14 suppellex 15 absolute,
1 Imperfectus 2 aduerto 3 seco, abseco.

XX.

1 Testudo 2 aquila 3 supplico 4 volo.

ni; de a' fas mondá néki: Ne 5 kívány
 olyan 6 természeted felett való dolgot,
 mert tégedet a' természet csak 7 máizni
 8 szült, nem repülni; de a' tekenös bé-
 ka 9 újra reménykedik vala: fel vévé
 azért ötet a' fas, és magasan fel-vivé, és
 onnét 10 le ereszté, hogy ha 11 izárnyai
 lesznek, 12 repüllyön; de mikor nem re-
 pülhetne, egyenesen 13 le esék, 's egy
 14 kösziklához 15 ütödvén mind 16 öfz-
 ve törék.

Ez a' mese jelenti, hogy a' kik ná-
 loknál okosabb embereknek 1 tanátsait
 2 nem fogadják, magokat 3 vesztik
 el. Azért mások tanáts adásaikat nem kell
 mindenkor 4 meg vetni: mert „az em-
 ber 5 esze esik gyakran 6 meszsze, 7 el
 intézett dolgától.

XXI.

Két 1 békáról.

KÉT békák egymás 2 szomszédságá-
 ban 3 legelnek vala, egyik 4 közülök

---

5 Opto 6 natura 7 repo 8 pario 9 de novo
 10 demitto 11 ala 12 volo 13 decido 14 saxum
 15 impingo 16 confringo.

1 Consilium 2 non recipio 3 perdo 4 con-
 temno 5 mens, ratio 6 longe 7 propono, ho-
 mo proponit. Deus disponit. Az ember inté-
 zi, az Isten rendeli el.

XXI.

1 Rana 2 vicinitas 3 pasco 4 ex iis.

egy mély 5 tóban, távol az 6 úttól, má-
fik az 7 útban egy 8 potsolyában: Mon-
dá az, a' melly a' tóban 9 lakik vala, a'
máfiknak, hogy 10 költözzék hozzája;
mert úgy 11 békeségben és 12 tsendesen
13 élhegne; de a' mondá: 14 erőls szere-
tettel e' 15 helyhez 16 szoktam, úgy
hogy innét el nem mehetek. Történék
azomban, hogy egy 17 utazó 18 szekér
ötet 19 el tapodá.

E' mese jelenti, hogy fok 1 vakne-
rő emberek vagynak, kik senkinek jó
2 tanátsát 3 bé nem vészik, és nagy ma-
gok 4 tettzéseket, vagy 5 lakásokat 6
meg változtatsák, készebbek meg halni.
Hasonlók az ilyenek „a' 7 tormába esett
8 férgékhez. „

XXII.

Egy 1 tsókáról, és 2 a' galambokról.

LÁTVÁN 3 egy tsóka hogy a' galamb-
bok jól 4 tápláltatnának egy 5 galamb

5 lacus 6 via 7 via 8 illuvies 9 habito 10
transeo 11 pax 12 tranquillus 13 vivo 14 fortis
15 locus 16 afvefactus 17 itineratorius 18 cur-
rus 19 conculco.

1 Temerarius 2 consilium 3 non accepto,
fulcipio 4 placitum 5 habitatio 6 permuto 8 na-
sturcium 8 vermis.

XXII.

1 Monedula 2 columba 3 video 4 alo 5
columbarium.

házban, 6 meg fejezté magát és közikbe
 méne, hogy vélek együtt 7 élhetne. A'
 galambok pedig 8 békével 9 szenvedik
 vala mint magok társaságokból való ga-
 lambot: de egyszer 10 el andalodván a'
 tsóka 11 tsatsogni kezdé, akkor azután
 12 észre vévén a' galambok az ő 13 nemét
 14 szárnyaikkal 15 ki verék a' galamb
 házból, és 16 kéntelenítették visszsa men-
 ni a' tsókákhoz: de azok is midőn látnák
 hogy ő 17 fejt volna, nem 18 hívék
 magok társaságából valónak, és 19 el-
 kergeték ötöt, és így „a' két szék között
 a' pad alatt 20 marada. “

Ez a' mese 1 példázza a' 2. telhetet-
 leneket, kika' magokéval 3 fősvénységek
 miatt meg 4 nem elégefznek, és 5 má-
 foké után járván a' magokét is 6 el vesztik.

XXIII

Jupitervöl, és egy I tekenős békáról.

JUPITER 2 lakadalmat 3 készítvén 4
 mindenféle állatokat 5 vendégségbe híva,

---

6 Inalbo, vel album facio 7 vivo 8 pax
 9 fero patior 10 obdormio 11 garrío 12 ani-
 madverto 13 genus 14 ala 15 expello 16 cogo
 17 albus 18 credo 19 pello 20 maneo.

1 Figuro 2 infatibilis 3 avaritia 4 non
 contentor 5 alius 6 perdo amitto.

XXIII.

1 Testudo 2 convivium 3 paro 4 omnis ge-
 neris 5 convivium.

kik midőn mind 6 meg jelentenek volna, a' tekenős béka leg 7 későbbre 8 érkezék. Kérdvén Jupiter okát kéfedelmének, hogy miért nem jelent volna meg a' lakadalomban. Mondá a' tekenős béka: oh az én kedves házamat, jó házamat nehezen 9 hagyhattam el. Melly mondásért 10 meg haragudván Jupiter reája, meg 11 parantsolá néki, hogy ennek utánna a' házat 12 hátán 13 hordozza.

E' mese jelenti: Hogy némelly emberek inkább szetetnek 1 takarékosan a' magok házánál 2 élni, mint mások 3 asztalánál 4 gazdagon 5. „Jobb a' sáfsal 6 fedett ház, melly tiéd, a' mások 7 palotájínál. “

XXIV.

Egy I ketskéről, és egy farkasról.

EGY ketske a' háznak 2 tetején 3 ülven, és látván egy farkast a' ház előtt

6 Advenio 7 tardius 8 compareo 9 permitto 10 irascor 11 jubet 12 dorsum 13 porto.

I Parsimonia 2 vivo 3 mensa 4 laute, lauto prandio excepit hospites suos. Vendégeit gazdagon fogadta 5 melior 6 tego 7 palatium.

XXIV.

I Capra 2 tecti fastigium in fastigio domus sedent columbae. Az háznak tetején ülnek a' galambok.

4 kullogni, 5 szidalmazza, és fok képen 6 tsúfollya vala ötet, mellyet halván a' farkas mondá néki: Hallod è ketske bátya! miért szidalmazol engemet? 7 köszönd a' helynek a' hol állasz 8 vakme öségedet; mert ha ott nem volnál, a' 9 füledet 10 sem mernéd 11 mozdítani.

Ez a' mese jelenti: hogy gyakran az idő, és alkalmatosság 1 védelmezi, és 2 bátrakká teszi az 3 erőtleneket a' hatalmasok' 4 fenyegetéseik ellen.

XXV.

Egy 1 Trombitásról.

Egy trombitás 2 hadat 3 gyűjtván 4 el fogaték az 5 ellenségtől, és mikor meg akarnák ötet 6 ölni mondá: oh 7 vitéz férfiak! kérlek benneteket, ne ölyetek meg engemet 8 vaktában, és minden ok nélkül; mert közzületek fenkit

4 Resistanter ambulare 5 blasphemo 6 il-ludo 7 agere gratias, Gratias agas, quod salvus sis. Köszönd a' helynek, hogy mentt vagy 8 temeritas, 9 auris 10 præsummo 11 moveo.

1 Defendo 2 securus 3 debilis 4 minæ.

XXV.

1 Tibicen 2 bellum 3 colligo 4 capio 5 ho-fis 6 interrigo 7 generosus 8 cæcus.

meg nem öltem, nintsen is nékem egyéb
9 fegyverem egy 10 réz trombitánál; de
azok mondának néki: Ugyan azért kell
meg haldod inkább, mikor te magad har-
tzolni nem tudsz, még is mindeneker
hartzra 11 készítesz, 12 's indítatsz.

Ez a' mese jelenti: Hogy nagyobbat
1 vétkeznek az olyanok, kik a' rossz em-
bereket 2 felingerlik a' gonosz 3 tseleke-
detre, mint a' kik 4 véghez viszik.

XXVI.

A' 1 vén emberről, és a' 2 balátról.

EGY igen vén ember fát 3 forgátsol-
ván, egy 4 málhába 5 köté, és mikor azt
mészze vitte volna egyszer 6 el fáradván
le tévé az ő terhét, és fok 7 nyomorúsá-
gán 8 sohajtozván, mondá magában: Oh
halál! hogy nem viszel már el egyszer
engemet, hogy nyomorúságimból 9 meg
szabadúlhatnék. Azomban eleibe álla a'
halál, és kérdé tőle; hát miért hívál en-

---

9 Arma 10 aereus 11 paro 12 moveo, in-
stigo.

1 Pecco 2 exstimulo 3 factum 4 perago.

XXVI.

1 Senex 2 mors 3 seco 4 fascis 5 ligo 6
fessus 7 miseria 8 gemo, suspiro 9 libero.

gemet, miben 10 szolgállyak néked? inhol jelen vagyok! A' vén ember pedig 11 felette 12 meg ijedvén mondá néki: tsak azért híválak jó halál, hogy 13 fegyély fel tenni ezt az én málhámat a' 14 hátamra, mert 15 nem bírom.

Ez a' mese majd minden emberekre 1 illik, mert akár minémű nyomorúságokban tsak a' halált 2 emlegetik, hogy miért nem vitzi el őket. Holott minden állatoknak, úgy az embereknek is 3 fejekhez fujtotta a' természet életek' 4 óltalmát. Úgy hogy akar minémű szerentsélen, és 5 alávaló 6 koldús légyen is valaki; de még is 7 életét örzi, és 8 nyújtani 9 kívánnya míg lehet.

XXVII.

Egy I szúnyogról, és az oroszlánról.

EGY szúnyog az oroszlánhoz menvén mondá néki: nem félek tőled, nem

10 Servio 11 supramodum 12 territus 13 iuvare adponere 14 dorsum 15 non valeo ipsum humi sternere. Nem bírok véle. hogy a' földhöz tsaphassam ötöt.

1 Convenit 2 commemoro 3 caput 4 defensio 5 humilis, pauper 6 mendicus 7 vita 8 extendo: 9 opto.

XVII.

1 Culex.

is vagy

is vagy nálamnál 2 erősebb, 's ha nem hiszed 3 próbállyuk meg. Tudom 4 körmeiddel 5 szaggatsz, 6 fogaiddal 7 harapsz; de azt egy afziszony ember is, mikor férjével 8 veszekedik, 9 véghez viszi. Én pedig náladnál sokkal erősebb vagyok, 's ha néked 10 tettzik, 11 hartzollyunk meg. Azonban a' szúnyog 12 sípolni kezdvén 13 belé ragada az orofzlán orra 14 lyukánál lévő gyenge 15 pofájába, és 16 meg mará ötet. Az orofzlán pedig 17 körmeivel 18 tépi 's 19 szaggattya vala az orrát, míg 20 vérbe borúla. A' szúnyog pedig e' képpen 21 meg gyözvén az orofzlánt 22 gyözedelmi 23 éneket 24 sípolván 25 elrepüle; de azomban egy 26 pókhálóba 27 keveredék, és mikor a' pók enné ötet 28 keferegvén mondá: ihol a' nagy orofzlánt 29 meg gyözvén, egy 30 hitván 31 póktól 32 ölettetem meg.

---

2 fortis 3 tento 4 unguis 5 lacero 6 dens
7 mordeo 8 certo 9 absolvo, ago, absolvit hoc
opus. El végezte ezt a' munkát 10 placeo 11
pugno 12 fistulo 13 adhæresco 14 foramen 15
bucca 16 mordeo 17 unguis 18 lacero 19 dila-
cero 20 sanguineus 21 vinco 22 triumphale 23
carmen 24 fistulo 25 avolo 26 tela aranea 27
involvo 28 gemo 29 vinco 30 vilis 31 aranea
32 occido.

Ez a' mese az olyanokat példázza, kik a' nagy hatalomságokat a' 1 földhöz verik, ők pedig 2 kicsiny erőiöl 3 el tapodtatnak.

XXVIII.

Egy 1 gyilkosról.

EGY gyilkos 2 meg ölvén egy embert, annak 3 atyafiától 4 üldözterik vala. Mikor pedig a' nilus folyó vizéhez 5 érkezett volna, egy eleibe menő farkastól 6 meg ijedvén 7 fel hága egy fára, melly a' folyó víz 8 parttyán 9 nőtt vala, és ott 10 lappangván, fel néze egyszer a' fára, hát egy nagy kígyó reá 11 tátotta 12 a' száját, mellyet látván 13 le ugrék a' vízbe, de ott meg egy 14 krokodilus 15 el szaggatá öter.

Ez a' mese jelenti: hogy az istentelen embereknek sem a' földön, sem az levegő égben, sem a' vízben 1 maradások nintsen.

1 Terra conculco 2 exiguus 3 contero.

XXVIII.

1 Homicida 2 occido 3 confanguineus 4 persequor 5 pertingo 6 terreo 7 scando 8 portus, ripa 9 cresco 10 lateo 11 aperio 12 os 13 defilio 14 crocodilus 15 discerpo.

1 Manlio.

XXIX.

Egy I jegenye fáról, és a' tsipke bokorról.

KÉRKEDVÉN 3 egyszer a' jegenye fa mondá a' tsipke bokornak : te haszontalan 4 tséplefz fa vagy, sem 5 épületre, sem semmire való. De én 6 magas 7 szálas vagyok, azért mindenféle épületekre igen alkalmas. Felele néki a' tsipke bokor : Oh 8 boldogtalan! ha te megtudnád 9 gondolni, mit mivel a' 10 fejsze és a' 11 fűrész te rajtad, inkább hiszem, hogy örömelebb lennél tsipke bokor, mint jegenye fa.

Ez a' mese jelenti: hogy jobb a' 1 bátorságban élő szegénység, mint a' sok 2 kints 3 szüntelen való 4 nyugharatlansággal, és 5 félelemmel.

XXIX.

1 Populus alba 2 rubus 3 gloriabundus 4 nullius usus 5 ædificatio 6 altus 7 erectus 8 infelix 9 cogito 10 securis 11 sera.

1 Securitas 2 thesaurus 3 assiduo 4 inquietudo 5 timor, formido.

XXX.

Jupiterről, Prometeusról, Minerváról,
és Momusról.

A' régi időben Jupiter egy 1 bikát formála, Prometheus embert, Minerva egy házat tsinála; 2 bírónak révék pedig Momust, hogy tenne 3 ítéletet munkájokról. Ki is eképen 4 ítélé meg: hibázott elsőben Jupiter, úgy mond; mert a' bikának a' 5 szemét nem a' 6 szarva hegyibe tette, hogy látharná hova akar 7 dőfni. Prométeus abban hibázott, hogy az ember 8 mélyén 9 ablakot nem hagyott, hogy láthatnák mások 10 szíve 11 gondolattyát, mert nem lehet másként tudni, kinek szívében mitsoda rossz 12 lappang. Minerva pedig abban hibázott, hogy a' háznak alája 13 kerekeket nem 14 tsinált, hogy ha kinek rossz 15 szomszédgya 16 törénének, könnyen vihetné el a' házat, és 17 el kötözhetnék. Ezeket hallván Jupiter, 18 ki taszúá ötöt Olympusból.

XXX.

1 Taurus 2 iudex 3 iudicium fere 4 iudico
5 oculus 6 cornu 7 pingo 8 pectus 9 fenestra
10 cor 11 cogitatio 12 lateo 13 rota 14 facio
15 vicinus 16 accido, contingo 17 abeo 18
extrudo,

Ez a' mese arra tanít: hogy olly 1
tökéletesen 2 készült munka nintsen e'
világon, mellyben 3 hibát nem lehetne
4 találni.

XXXI.

Az egerről, és egy I héjáról.

LÁTVÁN az eger egy héját a' madarak
2 törétől 3 meg fogattatva lenni, 4 meg
száná, és a' tört 5 el rágván 6 repülésre
való 7 szabadságot szerze 8 nékie. A' héja
9 el felejtkezvén az eger 10 jótéreményé-
ről, 's magát szabadon lenni látván, az
egeret, mikor 11 ingyen nem is gondol-
ná 12 körme közzé kapván 13 el szag-
gatta.

Illyen a' 1 háladatlan ember, a' mint
a' mese taníttya, hogy ő jól tévőjét is 2
hosszúsággal 3 illeti.

1 Perfectus 2 paratus 3 error, mendam 4
invenio.

XXXI.

1 Milvus 2 laqueus 3 capio 4 commife-
reor 5 commordeo 6 volatus 7 libertas 8 ipse
9 obliviscor 10 beneficium 11 nec cogitare 12
unguis 13 discerpo.

1 Ingratus 2 contumelia 3 afficio.

XXXII.

Egy I tengeri madárról.

EGY tengeri madár (Alcedo) hogy az emberek' 2 vadászfókat 3 el kerüllye a' tengeri 4 kösziklának 5 oldalában rakta az ő fészket, és ottan 7 költötte is ki a' maga fiait. Történt azomban, hogy a' szélvész a' tenger vizét 9 fel háborítván a' madárnak élés után való jártában az ő fiait a' 10 fészekből 11 ki hánytta, és 12 el pusztította. Mellyet a' vízszta tért anya madár meg látván 13 fel kiálta, 's mondá: Oh én szegény, midőn a' földtől mint 14 ellenségemtől 15 féltem volna, a' tengerhez 16 folyamodtam, a' melly még nagyobb ellenségemé lett.

I. Meg esik gyakorta, hogy midőn valaki az ellenségeit 1 kerüli, nem tudva ellenségnek 2 gonoszabb emberekre 3 talál.

II. A' ki fok felé 4 kap, 5 elvész, a' mint mondatik: Két szék között a' 6 pad alatt marad, a' ki fok felé kap.

XXXII.

1 Marinus 2 venatio 3 evito 4 rupes 5 hiatus 6 nidus 7 excludo 8 procella, turbo 9 turbo 10 nidus 11 ejicio 12 depopulo 13 exclamo 14 hostis 15 timeo 16 supplex accedo.

1 Vito 2 improbus 3 reperio, inpingo 4 se dividere in plures partes, vel pluribus intentus 5 pereo 6 scamnum.

XXXIII.

Egy szamárról, és a' I békáról.

A' SZAMÁR fát hordozván a' 1 hátán mikor egy 3 tón 4 által mene, 5 meg botolván 6 le esék a' vízbe, és 7 fel nem kelhet vala, mellyért is 8 nyög és 9 kesereg vala. Hallván a' szamárnak nyögését a' békák 10 elé állanak, és azt mondgyák vala: Hollod e! hát ha olyan 11 fokáig itt tútélt, és 12 hevertél volna, mint mi, mit 13 tselekednél, most csak kevés ideig vagy itt, és olly igen 14 kefergesz.

A' 1 rest ember 2 büntetésre méltó, kitsiny dolgot is nehezen szenved, vagy viszen véghez, holott más fokkal nagyobbakat kész 3 viselni, és el szenvedni. Nem méltó az élni, a' ki csak henyélni szokott, mint a' 4 méh here.

XXXIII.

1 Rana 2 dorsum 3 lacus 4 transeo 5 erro 6 cado 7 surgere se erigere 8 gemo 9 tristior angor 10 compareo 11 longo tempore 12 sterto 13 ago 14 angor.

1 Piger 2 pœna 3 perfero 4 fucus.

XXXIV.

Egy számarról, és két I úton járokról.

MIDÖN két úton járó együtt 2 bokros helyen egy 3 bódorgó számart találtak volna egymás közt 4 kezdének veszekedni, hogy mellyiké lenne a' számar, hogy haza érkezvén a' maga 5 pajtájába 6 bé kötne, mivel egyaránt lártak, és találtak a' számart. Azonközben míg az utazók 7 kotzódnak vala, a' számar 8 meg rivalván magát el szalada, és egyik is azt 9 nem foghatá meg.

I. Az 1 egyenetlenség fok jótól 2 foszttya meg az embert.

II. Nem kell 3 kardot kötni olly' 4 nyereségért, a' mellyet 5 reményleni erőfen nem lehet. Mert nem pengeti az 6 íjját, a' ki madarat akar 7 löni.

XXXIV.

1 Peregrinator, itinerator 2 fruticetum 3 erro.
4 certo 5 palearium 6 illigo 7 discordo 8 rugio 9 capio.

1 discordia 2 privo 3 ensef stringere 4 lacrum 5 spero 6 arcus 7 jaculor.

~~XXXV.~~
XXXV.

A' rákról, és annak 1 anyjáról.

MIDŐN a' rák 2 hátra mászva menne tovább tovább, az anyja 3 inti vala, hogy 4 elő felé járna inkább. Erre a' fija azt felelé: édes anyám 5 menny hát elől, és én 6 követlek tégedet.

Nehéz, és nem illik valakinek mást olyan vétekről 1 meg íteni, a' mellyben maga is 2 léledzik; mert azt mondgyák néki: 3 vak 4 veti világtalannak 5 szemére.

XXXVI.

Az 1 ebről, és az oroszlánról.

Egy eb eleibe 2 ugrik az oroszlának, és így kezd vele 3 tréfálódni: te éhezett oroszlán! miért 4 nyargalod annyit az 5 erdöket, és a' 6 kietlen 7 járatlan 8 helyeket? tekíntsd meg az én szép 9, kövérsé-

XXXV.

1 Mater 2 regressus 3 moneo 4 progressus
5 praecedo 6 sequor.

1 Admonéo 2 patior 3 caecus 4 objicio 5
•culus.

XXXVI.

1 Canis 2 obfilio 3 jocor 4 oberro, curfito
5 filva 6 desertus 7 intritus 8 locus 9 pinguedo.

gemet, 10 fima 11 szörömet, a' mellyeket nem 12 munkával, hanem tsak 13 helyélésel 14 keresek. A' mellyre mondá az oroszlán; vagyon ugyan te néked 15 bőv 16 konyhád; de vagyon 17 fenyítéked is, a' ki fokszor a' 18 lántzot is 19 szenveded, vagy az 20 ölyvet 21 vifeled, te légy szolga, míg szolgálhatsz, én pedig 22 szabadon maradok, és fenkit szolgálni nem is kívánok.

Szép dolog a' 1 szabadság.

Farkas ha 2 koplal is, 3 nem tserélne még is

A' 4 kalmárok' ebével.

Ebnek vas lántz nyakán, körve szekér 5 farkán,

Noha lakik jó 6 lével.

Farkas Úr magának 7 örül szabadságnak; 8 Ritkán 9 ütök 10 veszfzövel.

10 Glaber 11 pilus 12 labor 13 otium 14 comparo 15 laxis 16 culina 17 disciplina 18 catena 19 patior 20 cingulus 21 porto 22 liber.

1 Libertas 2 esurio 3 commuto 4 mercator 5 cauda 6 jusculum 7 gaudeo 8 raro 9 verbero 10 virga.

XXXVII.

Az ebről, és az I ökörről.

A' 2 szénával teli jáfzolban 3 hever
vala egy eb, a' hova mikor 4 érkezék az
ökör, enni akar vala a' szénából, de az
eb 5 fel ugorván nem engedi vala nékie.
Az ekkor azért felkiált, és azt mondgya
vala. Az Itten akar hova tegyen a' te 6
írígységeddel együtt, a' ki sem magad
meg nem eszed a' szénát, sem nékem en-
nem meg nem engeded.

Vagynak írigyek, a' kik azt is 1 faj-
nállják mástól, a' minek magok sem ve-
szik hafznát.

Az írigy 2 fősvény szív magának is 3 nem
hív.

Másnak is jár 4 vesztére.

5 Kuvász szénán fekszik; de benne nem
eszik,

6 Morog 7 ehült ökörré.

XXXVII

1 Bos 2 fenum 3 desideo, fierto 4 pertingo 5
profilio 5 livor.

1 Doleo, subtraho 2 avarus 3 sidus 4 pe-
riculum 5 grandævus canis 6 murmuro 7 fa-
melicus.

XXXVIII.

A' I szarvasról, és az oroszlánról.

A' SZARVAS 2 kergettevé a' 3 vadászoktól egy 4 barlangba 5 szalada történetből A' hol jelen lévén az oroszlán meg fogá őtet, és minék előtte meg halna ezt mondá: óh én szegény állat! embereket 6 kerülvén ilyen 7 kegyetlen vadra találék.

Sokszor az ember kifsebb 1 kárt, veszedelmet kerülvén nagyobbba esik.

XXXIX.

Jupiterről, és a' I majomról.

JUPITER akarván tudni; melyik állatnak volnának 2 ékefebb 3 kölykei, öszve hívá tya minden állatoknak 4 nemeit. Mindenfelől öszve gyűlnek a' madarak, négy lábú állatok, azok között a' majom is 5 díztelen kölykeit 6 ölénben tartogató. Ezt látván 7 katzagnak

XXXVIII.

1 Cervus 2 pello 3 venator 4 spelunca 5 recipere 6 vito 7 crudelis.

1 Damnum.

XXXIX.

1 Simius 2 amœnus 3 foetus 4 genus 5 decorosus 6 anus 7 eachinnor.

minden állatok, Jupiter maga is neveti a' dolgot, kihez egyenesen mégyen a' majom, és kölykeit így ajánlja; én tudom és Jupiter 8 bíró lehet az én dolgomban, hogy minden állatoknak kölykeit az enyém 9 felyül haladgya.

Mindennek tertzik a' maga 1 fajzattya, ha rút is, szép az embernek a' maga 2 magzattya. Hollónak sólyom fia.

XL.

A' rókáról, és a' nőstény orofzlánról.

A NÖSTÉNY orofzlán mikor fokát 1 tsúfoltatnék a' rókától, hogy mindenkor csak egy kölyköt 2 fajzana, felele néki: egyet ugyan, de 3 hatalmast.

Nem valaminek foksága, hanem minémüsége (virtusa) 1 dítséretes.

XLI.

Egy 1 vad emberről.

EGY vad ember (satyrus) 2 kemény téli idő lévén midőn 3 erősen fáznék egy

8 iudex 9 præcello.

1 Fœtus, prægeneratio 2 proles.

XL.

1 Illudo 2 pario, fœtum emittere 2 potens.

1 Laudabilis.

XLI.

1 Ferus homo satyrus 2 durus 2 valde.

paraszt embertől a' maga 4 hajlékába bé fogadtatott. Ott látván a' vad ember, hogy az ő gazdája körmébe fújna, kérdezi tőle? miért 5 tselekedné azt? felele: hogy 6 meg melegítené 7 körmeit 8 lehelletével. Azután a' gazda 9 kását főzven, és 10 ki találván mikor ennék, visszont a' kásának falattyát fúvja vala szája béli lehelletével. Ezen annál inkább 11 tsudálkozván a' vad ember azt kérdé; hát most miért fúvná? felele ez nékie, hogy azt a' 12 forró kását lehelletével 13 meg-hütené. Akkor 14 fel szökvén a' vad ember az asztal mellől, mit hallok? úgy mond: te azon egy szájból meleget, és hideget is fúvsz, Isten hozzád! soha ilyen embernél 15 szállást nem tartok.

Példáztatnak itt a' 1 két nyelvű emberek, a' kik valakit hol 2 dítsernek, hol pedig 3 gyaláznak.

XLII.

S z o k r á t e s r ő l.

MIDÖN a' böltselkedő Szokrates egy 1 szoros házatskát 2 épített volna magá-

4 Domus, hospitium, ædes 5 ago 6 calefacio 7 unguis 8 halitus 9 puls 10 clamo 11 miror 12 fervidus 13 frigefacio 14 assilio refurgo cum impetu 15 hospitium.

1 Bilinguis 2 laudo 3 vitupero.

XLII.

Angustus 2 ædifico.

nak, egy valaki 3 hibát találván benne, ezt mondá: hát kérlek nagy böltelkedő ilyen szoros házat tsinálsz magadnak? kinek felele Szokrátes: Oh bár csak ezt 4 rölthetném meg igaz, és 5 hűséges 6 barátokkal.

Ritka a' jó barát.

---

3 Error 4 impleo 5 fidus 6 amicus.

KÜLÖMBFÉLE
PÉLDÁZATOK.

I.

A° Gyümölcsről.

A LEG egészségesebb 1 gyümölcsök közzé 2 méltán 3 számláltathatnak az 4 eper, 5 tseresnye 6 meggy, 7 ófzi baratzkok, 8 magvoktól el-váló 9 szilvák, savanyú 10 almák, 11 szőlők 's a' t. Nálunk az 12 ananászt 13 pomagránátot 14 tzitromot és 15 narantsokat kevesen szag-gattyák tulajdon fájaikról. Csak nem 17 közönséges meg 18 rögzött 19 véllekedés

I.

1 Sanus, sana mens. Helyesen gondolkozó elme: male sanus homo. Elze vezett ember 2 inter 3 merito 4 numero refero. Referre in tabulás. Könyvbe írni, jegyezni 5 fraga 6 cerasa 7 mersa 8 perfica autumnalia 9 nucleo, solutum 10 acidus a um 11 pomum 12 apud nos 13 ananas 14 malum punicum, granatum 15 malum citreum, medicum 16 malum aurantium 17 generalis, communis 18 irradicatus, a. m. 19 opinio.

ez a°

ez a' 20 községben, hogy a' gyümölcs 21 hideglélest 22 okoz. Nem a' jó meg értt gyümölcsöktől, hanem a' fok 23 kövér hűttől leli ki a' hideg a' Magyart; melly ellen a' jó féle gyümölcsök még 24 orvosságúl 25 szolgálnának. Két 26 hibában esnek csak nem rend fzerént az emberek a' gyümölcs ételben. Az első az, hogy 27 ebéd, és 28 vatsora után szokták azt leg inkább enni, a' mikor a' gyümölcs evés ha nem 29 árt, leg alább keveset 30 használ. Ebéd, és vatsora előtt enni a' jól 31 meg értt gyümölcsöket leg egészségesebb. Sok szülék úgy 32 gondolko nak, hogy talán 33 menten 34 meg halnának gyermekeik, ha reggel 35 éh 36 gyomorra gyü-

---

20 *Opinio, magna & de te opinio hominum.* Sokat várnak tőled. 21 *fructus, legere fructus.* Gyümölcsöt szedni. *Sapidus fructus.* Jó ízű gyümölcs 22 *febris, qui tertiana laborat,* (id est *febris*) *bubula ne vescatur.* A' kit a' harmadnapi hideg lel, tehén huft ne egyék 23 *multus, copiosus* 24 *adhuc* 25 *medicina* 26 *duplex* 27 *quod, ut* 28 *prandium* 29 *noceo, umbra nocent sementis.* Az árnyék árt a' veteményeknek 30 *prosum, conducit* 41 *maturus* 32 *cogito, cogitare rus.* A' mezőre igyekezni menni 33 *statim, protinus* 34 *moriol, gloriose pro patria mortuus.* Hazájáért fel áldozta életét 35 *jejunus* 37 *stomachus, stomachum mihi movet.* Haragra gerjeszt.

mölsöt ennének; 37 holott pedig fokkal 38 hasznosbb volna nékik azt adni, mint kávéval a' nélkül is meleg 39 véreket 40 hevíteni. A' másik hiba az, hogy fokban a' gyümölsöt meg sem mernék enni 41 kenyér nélkül, holott pedig a' kenyér azt 42 meg posztaította, 's meg keseríti a' 43 gyomorban, 's következésképen az 44 emésztést is 45 nehezíti. Ide való az is, hogy fokban 46 bort isznak a' gyümölsre; tudni való dolog pedig, hogy a' víz a' gyümölsöknek 47 el olvasztója.

II.

Az Öltözetről.

Mikor Krézus Lidiának 1 Királya a' maga leg pompásabb 2 ruhájába 3 öltözött fel, azt 4 kérdezte Sólontól, ki akkor éppen nála múltatott, ha látott e valaha annál szebb öltözetet? Láttam már

37 ubi, quum 38 utilis, utile membrum rei publicæ. A' Hazának hasznos tagja. 39 sanguis, sanguinem mittere. Eret vágni 40 fervidum, reddere 41 sine pane, pane & aqua victifac, kenyérral, 's vízzel táplállya nyomorúlt életét 42 rancidum facere 43 stomachus 44 concoctio 45 molesto impedio 46 vinum 47 dissolutor, menstruum.

II.

1 Rex 2 vestis 3 induo 4 quaero.

hármat, azt feleli a' Bölt: Kiké voltak azok, kérdi 5 indúlatoſan a' Király? 6 a' kakafsé, 7 fázzané, és 8 pávájé mond Sólon, ezekénél ſzebber nem látram, nem is hiſzem hogy valaha láthafſak 9. Bolondſág okos embernek abban 10 keresni 11 dítsőséget, 's érdemet, a' miben őt az ok-talan állatok is 12 fellyül haladhattyák.

III.

Perikles balála.

MIKOR Athénásnak ama' 1 bölt 2 hadi Vezére 's egyszersmind 3 igazga ó a Prerikles, 4 halálos 5 ágyában feküdt; Áthénásnak 6 fő emberei 7 öszve gyűl-vén ſzobájába 8 ſjnjálkozva 9 ſuttogták egymásnak; hogy kellennék a' nagy em-bernek 10 meg halni! melly igen bölt hadi Vezér volt! melly igen ſok 11 gyö-zedelmeket 12 nyert! Ezt meg halván a'

---

5 affectuoſus 6 gallus 7 thalianus 8 pavo
9 ſtultitia, infania 10 quero, pono 11 gloria
ſanguine parta gloria. Vérel nyert dítsőség.
12 ſupero, antecello, argentum aurum, aurum
ſuperat virtus. Az ezüſtnél az arany, az arany-
nál pedig betſeſebb a' jó erkölt:

III.

1 Sapiens 2 dux exercitus 3 gubernator 4
mortalis 5 lectus 6 proceres 7 convenio 8
doleo 9 muſſito 10 morior 11 triumphus 12 ac-
cipio, refero.

13 haldokló Perikles: 14 Tsudálkozom rajta úgy mond, hogy azzal 15 dítsértek, a' mit én a' 16 szerentsének 's az én 17 katonáim 18 vitézségeknek, nem pedig magamnak 19 köszönhetek. Ha meg akartok dítsérni, azzal dítsérjete, a' mit magam tselekedtem. E' pedig az, hogy fenkivel soha 20 igazságtalanúl nem 21 bánram, és olyan elő az az 22 özvegy, a' ki én miattam Athénásban 23 gyászba öltöztetett.

IV.

Füi 1 tisztelet' példája.

AMA' 2 halhatatlan híres deák versszerző Horátzius, azt mondgya 3 szüléi felől, a' kik igen 4 alacsony forsuák voltak, az ő maga élete' le irásában: Soha sem 5 sajnálom, hogy olly alacsony forsu Atyám volt, és soha nem mondom azt, a' mivel fokban szokták magokat

13 Agonizo 14 miror 15 laudo 16 fortuna
17 miles, commilito 18 generositas 19 tribuo,
approprio 20 iniustus 21 ago 22 vidua 23 lugubris.

IV.

1 Cultus 2 immortalis 3 parens, parentibus vitam nativitate debemus. A' szüleinknek köszönhetjük életünket. 4 humilis prop. alacris impr. alacsony 5 dolere, pœnitere.

6 mentegeetni, hogy nem én vagyok az oka alacsony 7 születésem', és 8 fel neveltetésemnek. Sőt ha 9 lehetséges lenne hogy 10 öreg korában 11 elől kezdhetné az ember életét, és ki ki 12 faját tetszése szerént 13 választhatna magának szüléket, még ugyan akkor se választanék másokat, hanem a' magaméit.

V.

Melly szépen él tsak a' I légy is.

A' LÉGY majd 2 el választhatatlan 3 társául az embert választotta, 's töle vèzsi leg kedvesebb 4 eledelét, ki vevén az 5 olajt, melly 6 méreg gyanánt forr tor-kára. 7 Rövid, de 8 kellemeres élete, mert a' 9 természetnek 10 édefségeivel 11 kényyére él a' 12 tejben 13 mézben, 's a' t. szabadon 14 duskáskodik. Lakó helye nem lévén tsak 15 bujdosva 16 rep-

6 Excusare 7 nativitas 8 educatio, proba educatio parit nobiles animas. Az erköltsös fel nevelés szül nemes szíveket. 9 possibilis 10 adulta ætas 11 inchoo 12 proprius 13 eligo.

V.

1 Musca 2 inseperabilis 3 socius 4 efca 5 oleum 6 venenum 7 brevis 8 jucundus 9 natura 10 dulcedo 11 ad placitum 12 lac 13 mel 14 ñngurgito 15 errabundus 16 volito.

des; 's ott 17 nyugszik meg, a' 18 hol
a' 19 meleg, és 20 világosság leg inkább
21 tesszik. Azt 22 költötték felöle a' Poé-
ták, hogy valaha egy fokakat 23 gyö-
nyörködtető énekesné volt.

Ha t ak a' légyre is illy nagy 24 gondot
viseled!

Leg szebb 25 remekedért Atya! mit nem
mivelsz.

Kedvetlen vendég a' 26 háládatlan,
mert leg több 27 jó réteményekért is 28
törével fizet, hogy kell tehát 29 rajta ki
adni? Főzz 30 bodza levelet vízben, 's ez-
zel hintsd meg házadat. E' víznek 31 gő-
zét nem 32 szenvedhetvén 33 elhagynak.

VI.

A' hazai szeretet.

A' RÉGI Görögök nagy 1 tiszteletet
adtak azok 2 holt testeiknek, a' kik a'

17 Quiesco 18 ubi 19 calor 20 lux 21 pla-
cet 22 fingo 23 delecto 24 cura 25 Specimen 26
ingratus 27 beneficium 28 mucro 29 ejicio 30
sambucus 31 vapor 32 patior 33 defero.

VI.

1 Cultus 2 exanime corpus, cadaver 3
pugna.

Hazáért való 3 hartzokban estek el. Azt írja Tutzidides, hogy három napokon egymás után 4 ki tétettertek azoknak tsont-ryaik a' szemlélésre, és a' lakosok 5 hín-
tettek azokra mindenféle rózsákat 's 6 drága illatú szereket. Azután Tziprus fá-
ból készítettett 7 koporsókba 8 helyhez-
tették, 's a' városnak leg szebb 9 külső-
ségében el temettették, és a' 10 leg tisz-
teletesebb 's 11 leg böltsebb személy, egy dít-
sőséges oráziót (halotti beszédet) mon-
dott 12 dít séretekre. Egyszer a' többek
között Perikles 13 válafztatván ki e' vég-
re, az ő sebes víz módgyára 14 tsergede-
ző hatharós édesen szóllása, minden jelen-
valókat a' 15 könyhúllatáfig 16 meg ille-
tett. De mikor Miltziádes tíz ezered ma-
gával Dáriusnak száz ezerből álló 17 tá-
borát a' Marathon mezején 18 meg ver-
te, ennek a' dít sőséges győzedelemnek
19 örök emlékezetére, a' hartzon el esett
Athénásbéliek nagy pompával a' 20 győ-
zedelem' helyén 21 temettettek el, és 22
oszlopokkal 23 tiszteltettek meg.

---

4 Expono 5 aspergo 6 præciosus 7 tumba
8 loco 9 exterior, extra 10 venerabundus, ve-
nerabilis 11 doctus 12 laus 13 eligo 14 fluo,
crepito 15 lacrimæ 16 tango 17 castra 18 proflig-
o 19 sempiternus 20 victoria 21 humo, sepe-
lio 22 monumentum 23 honoro, colo.

Mitsoda tiszteletet nem érdemelnének mi tőlünk is azok a' 24 meg rettenhetetlen Vitézek, kik a' Török fő Vezérnek 25 ötszörte számofabb seregét, Septembernek 22-dik napján Oláh országban, tizen egy óráig tartó 26 viaskodások után meg verték.

Mindenek 27 meg vallyák, hogy valamint az előbbenieknek, úgy ennek a' győzedelemnek is leg nagyobb részét vitéz Magyarainknak 28 köszönhettyük. Örülly kedves Haza! hogy illy fiakat ízülrél, a' kikben halhatatlan Eleinket 29 élve láthattjuk, 's a' kiknek 30 koszorúkkal ékeskedő 31 homlokokra, ha ma HUNYADI, vagy MÁTYÁS Király 32 fel támadhatna, maga e' szókat írná fel:

Magna refertis

Facta Patrum, laudesque gentis.

Kitsoda közülünk, a' kinek az édes öröm miatt ne 33 repdesne szíve, mikor látja, hogy még a' Német írók is

24 generosus, infirmidabilis 25 quinquies 26 certamen, pugna 27 confiteor 28 in acceptis referre. Hoc tibi beneficium in acceptis referro. Ezt a' nagy jó téteményt néked köszönöm 29 vivus 30 corona, sertum 31 frons 32 refurgo 33 exilio.

a' mi 34 gyalogjainknak, 35 Huszárjainknak 's azok Tiszttyeiknek majd 36 hihetetlen 37 bátorságoknak, 's 38 vitézségeknek le írásával rakva vagynak? Kitisoda ne 39 tapsolna örömében ama' Hazánk' haszna 's dítsősége mellett mindenkor szerentséfen hartzoló három Generálifoknak (Fő Vezéreknek) KARAJTZAINAK, MÉSZÁROSNAK, KÉPÍRONAK csak neveknek említéfeke is, a' kik méltók volnának arra, hogy ugyan arra az alap (fundamentom) köre, hármias márvány 40 oszlopot 41 emelne, a' Haza számokra! —

VII.

Hogy kell egészségesen jó I venséget érni?

AZ egészség betsefebb az 2 aranynál, azt mondgya Sirák, és a' 3 fájdalmak nélkül való test a' fok 4 gazdagságnál.

34 Pedites 35 equites 36 incredibilis 37 audacia 38 facinus, gloria, generositas 39 plango prae laetitia 40 columna 41 erigo.

VII.

1 Senectus, senectus ipsa est morbus. Az öregség kélfz betegség. 2 aurum, non omne quod splendet aurum est. Nem mind arany a' mi fénylik, tsilámlik 3 dolores 4 opes, divitia.

Ezt Isten 5 kegyelme által meg nyerheted, ha:

I. Ha 6 Mértékletes léssel 7 gyermekségedtől fogva, nem csak az italban, hanem az ételben is; mert szintúgy mértékletlen az, a' ki fokot eszik, mint a' ki 8 részegítő italokkal 9 vesztegeti magát.

II. Ha az Ifjúságnak 10 rendetlenségeit 11 el kerülöd, 's még azokat az 12 ártatlanoknak tetiszö 13 gyönyörüségeket is, mellyeket a' tisztátalan 14 képzelődés okozhat.

III. Különösen szerezsed a' 15 tsínosságot házádban, ételedben, ruházatodban, 's 16 levegő égnek 17 meg frissítésében.

VI. Igyekezz 18 szüntelen 19 jó kedvű lenni, és a' szükségtelen 20 aggodást 's szomorúságot kerülj el. A' víg szív, azt mondgya Sírak, életeret ad az embernek; a' szomorúság pedig minden 21 haszon nélkül meg rövidíti, a' mi napjainkat. Soha se 22 törődgy azokon, se nyughatatlankodgy előre, a' mellyek 23 kö-

5 Gratia 6 temperatus 7 infantia 8 inebrians
 9 consummo 10 inordinatio 11 devito 12 innocens
 13 deliciae 14 imaginatio 15 comtus 16 aer
 17 recens, facere 18 absiduus 19 bonus animus
 20 angor 21 inutilis, sine commodo 22 affligo
 23 sequor.

verkezhetnek, mert nem tudod éred è a' holnapot, vagy nem.

V. Minden indúlaridat zabolában tartsd, kivált pedig kerüld a' haragot, és az irígységet. Igen szép szabást ad erre Terentz: *Apprime in vita utile est, ut ne quid nimis.* Felette hasznos az életre nézve, hogy semmihez se ragaszkodol felettébb.

VI. Az életnek valóságos balzsamja a' tsendes lelki esméret; ezt pedig meg nyerheted úgy, ha az Istent féled, és soha senkivel igazságtalanúl nem tselekszel.

VIII.

Jobb I valaba, mint soba sem.

A' BÖLIS Kátó 2 öregségében kezdett görögül tanulni: — Igaz hogy jobb lett volna, ha 3 ifjantan meg tanúlra volna; de mint hogy akkor 4 el mulatta, nem 5 szégyenlette a' 6 meg esett 7 hibát vénségében is ki 8 pótolni, és sok 9 hasznát vette. Most mikor mint a' 10 mézet

VIII.

1 Aliquando 2 senectus 3 juvenis 4 negligo negligit officium. Nem tesz köteletségének eleget 4 pudet 6 committo, facio 7 error 8 suppleo; supplevit defectum. A' hiánofságot ki pótolta 9 commodum 10 mel.

11 gyűjtő 12 méhek, úgy 13 szorgalmas-
 toskodnak mindenfelől az érdemes Haza-
 fiak, hogy kedves nyelvünket 14 gyara-
 pítsák, így sohajtnak fokban magokban:
 Jaj késő már a' Magyar nyelvet 15 bőví-
 reni, eddig kellett volna. — Igaz, hogy
 jobb lett volna ez előtt negyven, ötven
 16 esztendővel; de ha e' részben nagyon
 17 gondatlan' 's előre nem látó Eleink
 ezt el múltatták: leg alább a' mennyire
 még lehet, 18 igyekezzünk 19 ki pótolni
 20 meg előtt hibáinkat. Ama' mi Hazánk
 édes Anyja az 21 az áldott emlékezetű
 MÁRIA THERÉZIA, a' ki az ő
 örökségeiért életüket nem szánó, vére-
 ket özönöző Magyarjaiért deákul meg ta-
 nult; színt olly örömeft meg tanult vol-
 na az ő 22 kedvéért magyarul, ha Eleink
 ezt, nem pedig amazt kívánták volna.

De ha Eleink illy 23 hidegek, és 24
 hibások voltak; ne legyünk mi azok, ha-
 nem inkább minden 25 erőnköl 26 támo-
 gassuk 27 dülő félen volt anya Nyelvün-
 ket; mert 28 különben egynéhány száz

---

11 Colligo, congreco, accumulo 12 apes
 13 enitor, incumbo 14 facundo 15 amplio 16
 annus 17 incurius 18 studeo impr. 19 suppleo
 20 commissus 21 benedictus, gratus 22 in gra-
 tiam, ingratiatui hoc faciam. A' te kedved-
 ért meg tselekszem ezt. 23 frigidus 24 erroneus
 25 vires 26 fulcio 27 cado 28 alias.

észrendő múlva, csak úgy fognak a' Hi-
storiák 29 emlékezni rólunk, mint a' Tzel-
rákról, vagy Szarmatákról, hogy azok
is 30 éltek valaha. Ha későn 31 ébred-
tünk is fel, csak ugyan „jobb vala mint
soha sem.” —

Melly szegény és 32 tsekély volt a'
Német Literatura, csak ez előtt ötven
észrendőkkel! nem volt a' Németeknek
egy valamire való olvasásr érdemlő mese
írójok, vagy Poétájok. Már sokan ma-
gok közzül is, mint p. o. Leibnitz, Eu-
ler, és egyebek, frantzia nyelven írták
33 munkáikat, látván hogy a' Német
könyveknek kevés olvasójok vagyon. A'
Berlini tudós Társaság, noha nagy ré-
szént Németekből állott, még is fran-
ziáúl 34 bocsátotta ki munkáit. — A'
nagyobb városokban, csak 35 futogva be-
szélték a' nemesebb 36 rendűek németül;
a' frantzia nye'v pedig nagy lármával 37
harsogott az útszákön, akarván ezzel je-
lentení mint egy a' született nyelven nyert
38 győzedelmet. —

Ezt a' 39 méltatlanságot észre vették
végre az okosabb Németek; láttak hogy

---

29 Recordor 30 vivo 31 expergesio 32 exi-
guus 33 opus 34 emitto 35 mulsito 36 ordo 37
irideo 38 triumphus, reportare triumphum de
hoste. Még győzni az ellenséget. 39 indignitas

a' frantzia nyelv, ha köztök 40 meg örökösök, el törli minden dítőségeket, és az ő 41 született nyelvek tsak a' népnek 42 sepreje között fog rálalni magának 43 menedék helyet. 1750 dik esztendő körül kezdtek 44 érkengeni a' Hazafiakat a' halhatatlan Gellért, Krámar, Rabener, Schléger, és egyebek; hogy született nyelveket a' frantzia nyelvtől 45 el nyomattatni ne engedgyék. Tsak hamar 46 meg ízelítették született nyelveket sok német Grófnék, Barónék, 's egyéb fő Nemetek, a' kik már az előtt sok esztendőkkel németül beszélni 47 szégyenlettek volna. — Boldog Egek! Mire ment ez a' német Literatura ötven esztendőök alatt! nem tsak a' frantzia nyelvet 48 kiűzte úgy szóllván az Országból; hanem más Nemzetek is kezdének meg hódolni neki: Ki tudgya kedves Hazafiak! hát ha mi is ennyire mehetünk még 50 esztendőök alatt! — Örök háládatossággal tartozik Hazánk a' nagy PÁZMÁNY, PÉTERNEK, Gróf ZRINYINEK, GYÖNGYÖSINEK, FALUDINAK, MOLNÁR Kanonok Úrnak, BESENYEIEKNEK, BÁRÓTZIAKNAK, PÉTZELI-

---

40 Irradico 41 nativus 42 faeces 43 asylum
44 exstimulo 45 deprimis 46 degusto 47 pudet
48 expello.

ERKNEK, 's a' t. és még több ilyen nagy Hazafiaknak, 's egyebeknek, kik elsők voltak nyelvünknek hatalmas 49 gyámolításában — Kövessük ezeknek 50 nyomdokait, mert „jobb valaha, mint soha sem.” —

IX.

A^o I tanuló emberekhez.

TSAK nem közönséges 2 bal vélekedés ez, hogy a' tanuló emberek 3 rövidebb életűek mint egyebek. Ennek 4 meg tárfolására, elég 5, ha vettyük szeminker a' Tudományoknak külömbb külömbbféle 6 nemeiben 7 fáradozó 8 Tudófokra, 's 9 öszve hasonlítottuk azokkal a' kiknek minden 10 foglalatosságok abban áll, hogy minden munkát 11 kerülyenek. Így meg láttuk, hogy ezek az utólsók éppen nem élnek azért tovább, hogy 12 heveréssel töltik napjaikat. Egy Feijőó nevezetű tudós Szerzetes nem igen

---

49 Stabilimentum, 50 vestigia.

IX.

1 Disco, studeo 2 præjudicium 3 brevis 4 reflexo 5 considero 6 genus 7 industriolus 8 doctor, eruditus 9 comparo 10 occupatio 11 vito 12 otium.

régiben 12 figyelmetesen 13 vizsgálván minden 14 hivatalú embereket, ²⁰ írja, hogy meg tartván az egyenlőséget; 1 leg több nyóltzvan esztendőket talált az Akadémiában, 's különböző törvény székeken 16 dolgozó személlyekben.

Lutziánus a' maga idejében 17 számba vette azokat, a' kik tanulásra 18 szentelték magokat, 's még is nagy vénségét értek. A' leg híresebb Böltselkedők között említ tizen ötöt, kik minnyájan 19 meg haladták a' nyóltzvan esztendőt. Solon, Táles, Pittakus, görög Országnak három Böltsői, minnyájan száz esztendőt éltek. Zénó, kilentzven nyóltz esztendőket élt, Demokrit százat, Kszzenofil száz ötöt. Mind a' Poétáknak, mind a' Historia íróknak voltak meg 20 élemedett 21 öregjeik. Az Egyiptombélicknél a' lelki tudományok Tanítói; az Arabfoknál a' mesék 22 magyarázói, az Indufoknál a' Brakmánok, fokkal tovább éltek mint 23 mások. — A' mai időben is színt úgy igaz ez a' 42 jegyzés, mint 25 régenten volt. Ama' tudós Kardinál

12 Attentus 13 observo 14 status conditio
 15 multus 16 laboro 17 connumero 18 confecro
 19 supero 20 aetate confectus 21 senior 22 explicator,
 expositior 23 alius 24 adnotatio 25 olim.

Noris, a' ki minden nap tizen négy órát tanult; ama' munkás Arnold a' kinek író toll, olly 26 termékeny volt; a' fáradhatatlan Nátálisz Alexander, a' ki olly sok munkákat hagyott; Kirker Petávius, kiknek életek szüntelen való 27 elmélkedés volt, minnyá an nagy öregségre jutottak.

Kitsoda 28 dolgozott többet 29 elméjével mint a' nagy Neuton, és Leibnitz? még is az első nyóltzvan öt, a' második pedig hetven esztendőket ért, hogy másokat: 's még ma is élő Tudósokat 30 elő n^o hordgyak.

Úgy lártzik, hogy az okosság is erősíti ezt a' 31 tapasztalást. A' tanulás mikor nem felettébb való, és meg eggyez az embernek 32 ízlésével, inkább 33 gyönyörködtetésére, mint sem 34 fárasztására van néki; és így az életet nem rövidíti. Az olvasás leg jobb orvosság az 35 unalom ellen, és így nem hogy 36 kevesítené, hanem inkább meg fokasítja napjainkat.

Azt 37 vethetné valaki ellenünk, hogy sok 38 bádjadságokat 39 fő fájafokat,

---

26 Foecundus 27 meditatio 28 laboro 29 ingenium 30 non adferre, enumerare 31 experientia 32 gustus 33 delecto 34 fatigo 35 tædium 36 imminuo 37 objicio 38 lassitudo 39 dolor capitis.

szomorú gőzöket, 40 náthákat, 41 hurutokat, 's egyéb alkalmatlanságokat szenvednek a' tanuló emberek. Meg engedik ezt az Orvosok is, és a' leg hírefebbek könyvek készítésére adták magokat, hogy az ilyen 42 betegségeket vagy megelőzzék, vagy 43 meg orvosolják. Az elébb említett tudós szerzetes Feijóó azt feleli ez ellenvetésre; hogy a' fő fájások, szomorú gőzök, náthák, és egyebek mindenféle emberekkel közök, akár tanúllyanak, akár ne. Nem a' tanulás tész bereggé, hanem vagy 44 testünk alkotmányának 45 gyengesége, vagy a' 46 feletőbb való munka, a' melly nem csak a' tanulásban 47 ártalmas, hanem mindenféle más mesterségekben is. Ezen kívül, az ilyen kitsiny 48 erőtlenségek, kevés ideig tartó náthák, hurutok nem rövidítik az életet, hanem inkább a' testet fokrosz 49 nedveségektől 50 szabadíttják meg. Meg kell tartani azt is, hogy valamint más hivatalú embereknek, úgy kivált a' tanulóknak 51 mértékleteseeknek kell lenni mind az ételben, 's italban; mind pedig a' munkában; 's kivált a' fok

---

40 Catarhus 41 tuffis 42 infirmitas 43 medeor 44 corpus 45 imbecillitas 46 superabundans 47 nocivus 48 debilitas 49 humor 50 libero 51 temperatus

52 éjtszakázások által a' szükséges 53
álomnak óráit nem kell testektől ellopni.
Gyakorolniok kell testeket, valamint 54
elméjeket, sétálván gyakorta az egészséges
levegőjü helyeken, hogy 55 meg fris-
sültt erővel kezdheszenek a' munkához. Az
akadémiai gyakorlások, disputálások 's
verekedések, kivált mikor hárag, 56 irigy-
ség nélkül nagy 57 elevenséggel folytat-
tatnak; egész orvosságul vagynak a' ta-
nuló ifjaknak. Már Plutárch azt jegy-
zette meg ezekről, hogy nevelik a' belső
melegséget, 58 vékoníttyák a' vért, tisztá-
títyák az 59 ereket, 's ki hajtyák a' szük-
ségtelen 60 nedveségeket.

X.

*Némelly virágok valamint a' bonóniai kö-
vek I fenyekednek a' setétben.*

HAGREN Svérziában tapasztalta az el-
múlt esztendőben Juliusban, és Augstus-
ban 2 hoszszas, tisztá, 's meleg napok
után, hogy az a' virág, mellyet a' Fran-

Vigilia noctis 53 somnus 54 mens, igenium
55 recens 56 invidia 57 vivacitas 58 attenuo 59
vena 60 humor, flegma.

X.

1 Splendeo 2 longus.

rziák, Soueinak a' Deákok pedig Caule-
naulának neveznek, a' napnak 3 el enyé-
szése után fényes 4 sugárokat bocsátott ki
magából valamint a' bonóniai kövek, vagy
a' 5 redves fák.

XI.

*A' kertekben gyönyörködő nagy emberek-
nek példái.*

A' RÉGI görög Böltsék, és nagy em-
berek mellett, a' kik különös gyönyörü-
séget a' kertekben, és a' mezei mun-
kában lelték, a' Rómaiak, és más Nem-
zetek közt is találkoznak olyanok, a' kik
a' gazdagságnak e' részében nevezetesen
I gyönyörködtek.

Tízzerő, kinek már a' neve is 2 ditső-
séges, maga 3 emlegeti, melly fok gyö-
nyörüségeket 4 lelt a' zöldellő 5 tsendes-
ségben, 's az ő 6 életének végső napjai
felette nyugodalmak lehettek volna, ha
ő e' 7 magánofságban meg maradván,

3 Occasus 4 radius 5 putris.

XI.

1 Delector 2 gloriosus 3 commemoro 4 in-
venio 5 silentium 6 vita 7 solitudo.

az uralkodásnak azon 8 veszedelmes 9 ügyébe nem 10 avatkozott volna, melly miatt végre életét 's 11 fejét el vesztette. A' ki azt gondolná, mint ha Tzitzerónak írásában nem annyira a' kertek' művelése, mint a' mezei munka 12 értetődik, az ollyat 13 emlékeztettyük ama' híres és esméretes Mariánus, Lukulliánus, Sallustianus, Tarkviniánus, Domitziánus, és más Római ditső kertekre, mellyeket Tzitzeró az ő írásiban gyakran 14 emleget. Igaz ugyan, hogy a' régi Rómaiak inkább 15 palotákkal, 16 ferdőkkel 17 oszlopokkal, és mindenféle 18 ditső rajzokkal szokták kerttyeiket, mint sem virágokkal, vagy más plántákkal ékesgetni. Mind az által bizonyos, hogy a' mint Martziális Domitziánus' kerttyeiről írja: mindennémű ékes virágoknak fokaságok találtatott azokban. Plutárch világosan említi Lukullus életének le írásiban, hogy az ő nevezetes 19 gyönyörüségét kerttyében lelte. — Tzitzeró maga beszéli, hogy az ő leányának halála után, egész 20 napokat töltött el az ő kerttyében, tsak hogy annak halála által 21 okoztatott 22 keferüségét felejthesse.

---

8 Periculofus 9 fors 10 implico, immisceo
 11 caput 12 intelligo 13 reflecto 14 commemo-
 ro 15 palatium 16 thermæ 17 columna 18 de-
 liberatio 19 voluptas 20 dies 21 causo 22 acerbitas.

Ugy láttatik, hogy a' régi Rómaiak közt sok híres familiák is a' kertekből vették nevezeteket; p. o. Hortensius, a' kertről; Písó, a' borsórúl; Lentulus, a' lentséröl; Fábius, a' babtól; 's a' t.

Ama' híres vers szerzőnek Virgiliusnak, a' volt leg főbb kívánsága, mellyet egyik szép énekében ki is jelentett; vajha élete' napjait a' szőlő tők, 's virágok között tolthetné, 's 23 végezhetné is el! Azt ugyan nem tudgyuk bizonyosan, ha volt e' magának kerttye; de Neapolis' határa, a' hol Virgilius lakott, más kümben is a' leg szebb kertekhez hasonló volt az ő idejében.

Horátziusnak nem volt nagyobb kívánsága annál, hogy a' városon kívül egy akkora helyet nyerhetne, a' hol egy kis kertet 24 építhetett volna. Minden írátaiból 25 ki tetzük, melly igen kívánta, megmenekedvén a' nyughatatlan 26 udvari életől, 27 magánosságban 28 tölteni élete' napjait. Az ő nagy ízeretetét, és 29 hajlandóságát a' kertekhez azzal is 30 esmérteri, hogy a' Metzénás' kerttyét, mellyben Róma Várofsának 31 tudófai bizonyos

---

23 finio 24 ædificio 25 puteo 26 aulicas 27 solutudo, solitaria via 28 transigo 29 inclinatio 30 nascio 31 doctus, eruditus.

időkben egybe 32 gyűlni szoktak egy különös ódában szépen le írta.

Sallustius, Martziális, Plínus, Seneka, Petráika, és több sok régi tudósok, a' kertekbe találták fő gyönyörűségeiket. —

Sallustius nem tudta mind azon pénzt a' mellyet Afrikai Prétorságnak (fő igazgatói hivatalában) szerzett, jobbra 33 fordítani, mint hogy egy olyan gyönyörű kertet 34 szerzett magának, mellyről 1 zizero azt írja: hogy Sallustius az ő ékes kerttyében készített írási által, halhatatlanságot szerzett magának. Ezt a' kertet idővel a' Római Tsátzárok is annyira 35 meg kedvellették, hogy mini 36 fajtátyokkal úgy éltenek azzal.

Melly igen gyönyörködött Martziális az ő kerttyében, ezen maga fajtá szavai esmérterik. Hic mihi, quando dies meus est, jactamur in alto.

Plínus azt írja maga felől: hogy az ő ternes 37 hivatala csak azért lett 38 unalmas nékie, hogy az ő kerttyében való gyönyörködésétől gyakran 39 tartóztatta őtet, mellynek 40 boldogságit csak 41 képzelte magának, de nem 42 részesülhe-

---

32 Convenio 33 verto 34 comparo 35 adamo 36 proprius 37 officium 38 tædiosus 39 destino 40 felicitas 41 imaginor 42 participo.

rett azokban. Nem is írhatta le 42 elegendőképen azon ő nagy örömét, midőn 43 meg menekedvén utobbi terhes hivatalától, Laurentinum nevű kerttyében töltötte a' múzsákkal idejét.

Szeneka olly igen ékes kerteket 44 készített magának; olly igen szép rendbe vette mezei 45 gazdagságát, hogy Tatztusnak bizonyosága fzerént, maga a' Római Tsászárt gazdagsága sem 46 échetett fel azzal. Ezek által fel indítván a' természetnek 47 vizsgálására, e' világot kívánta 48 meg kerülni, elébb mint sem 49 el hagyná azt.

Petrárkának gyönyörűséges 50 mulatozása: Vaneluze nevű kerttyében, eléggé esmérterik pásztori énekei, és az ő saját életéről írt két könyvei.

Ovídius maga írja: hogy ő leg több munkáit az ő kerttyében készítette és a' mint Horátzius a' régi Tűdósok felől írja, hogy a' városokat 51 el hagyván a' kertekben gyönyörködtenek; úgy valójában a' leg szebb és mélységesebb tudományú munkák, kertekben készültenek.

De még a' Római Tsászárok közt is voltak némelleyek, kik a' kertekben

42 Satis 43 libero, absolvo 44 paró 45 economia 46 adaequo 47 scrutor, scrutatio 48 circuleo 49 defero 50 commoratio 51 defero.

lették gyönyörűségeket. — Néró, 's Vespazián felől azt olvassuk, hogy többet laktak kerttyeiben, mint tsászári palotáokban. Próbus az ő katonáival 52 békeféségnek idején kerttyeit 54 áfatta, és szinte úgy tudta azokat az ásás körül, mint a' fegyverek között 54 igazgarni.

Dióklétzián, és Maximián felől Eutrópius írásból azt olvassuk, hogy mind a' ketten le tévén a' királyi páltzát, kerttyeik 55 mivelésekre adták magokat. Sőt Dióklétzián gyakran azt szokta mondani: hogy soha le 56 fénylett néki a' nap ditsőségesebben, mint az ő kerttyében. 'S azért is, ha valaki meg szólította őtet az eránt, hogy bár az uralkodásra viszfza térne, többnyire azt szokta felelni: a' ki jól meg nézi az én kerrem' plántáit; úgy véllem, nem 57 készíret engem' az uralkodásra többé viszfza térni.

Az V-dik Károly Tsászáral hagyván uralkodását kerttyében mulatta 58 magát a' tudományokkal; noha Marquis d'Argens azt írja felőle: hogy a' mint Károly Tsászáral 59 élete' végét töltötte, az inkább egy szerzetes fráterhez, mint első Ferentz meg győzőjéhez illett volna.

Ez idő tájban élt egy mind tudomásra, mind nagy tselekedeteire nézve nagy emlékezetű Doktor is, a' ki nevezetes gyönyörüséget a' kertekben talált. Tudta azt ő felöle egy tudós barátja, Spalatin; 's azért is az ő kerttyébe hívta magához.

Angliában igen emlékezetes az úgy nevezett 59 tudós kertész tárfaság, mellynek egyik régi tudós tagja, Anglia cancelláriusa Bakó Verulám azt szokta mondani: hogy a' 60 bús elmének leg kellemetesebb 61 vigasztaló helye a' kert.

Ama' híres Lipszus, sokkal nagyobb gyönyörüséget lelt a' kertekben, mint a' leg szebb muzsikában; és a' mint azon ő szép munkájában, mellyet az 62 állhatatosságról írt, mindenkor az állhatatosságot ditsérre, úgy mindenkor 63 megváltozhatatlan is volt a' virágoknak szeretetekben, mellyekre javainak nagyobb részét 64 költötte.

A' Hollandusok ez ő Hazájok fiának példáját 65 kövervén, leg főbb gyönyörüségeket a' kertekben kerelik; úgy annyira, hogy csak nem kélz 65 esztelenségekre 66 vetemednek e' részben.

---

59 Eruditus 60 tristis 61 locus recreatus 62 constantia 63 incommutabilis 64 expendo 65 amentia 66 devenio, prolabor.

A' Frantzok, valamint hogy nem tartanak jobb 67 eledeleket a' 68 zöldségnél; úgy leg jobban szeretik, a' hol azok nevednek. XIV-dik Lajos Királynak, több szép dítséretei közt, azt is említik a' Frantz tudókok, hogy minek uránna ez a' nagy Fejedelem, első Fő Tanátsofit, Turent, és Kolbertet magától 69 el bortsátotta, az ő fő kertészét de la Qvintinyét szokta eleibe 70 hívatatni, kivel a' kertészi dolgokról beszélgetett; sőt ha néha a' királyi kertbe le ment, maga saját kezeivel metélgette 's 71 tisztogatta a' fákat. — Frantzia Országának egygyik fő Miniszttere Pelletier, 72 el hagyván a' királyi udvart, kerttyében vette lakását, a' hol egy szép munkát, Comes rusticus rztím alatt, készített. Ama' híres Bouleannek írásit, mellyekben az ő kertbéli mulattságait 's gyönyörüségét le írta, minden' örömmel olvashattya. Lamoignon Elölülő felől pedig, a' ki életének 73 végső esztendeit maga kezeivel készített gyönyörű kerttyében, 74 töltötte el, azt szokta Flechiér (Flesir) Apát Úr mondani: hogy ő kétség kívül, sokkal tsendesebb elmével 75 bírt, 's több gyönyö-

---

67 Alimentum 68 gramen, viriditas 69 dimitto 70 advoco 71 purgo 72 desero 73 ultimus 74 transigo, quomodo transigis diem. Hogy töltöd el a' napot? 75 possideo.

rüséget, és az Istenség előtt is több kedveséget talált, midön kerttyének árnyékában, 76 alatta valóinak 77 ügyeket igazgatta; mint a' midön elébb az Ország' igazgatásaival bírván, a' Királyok', és Fejedelmek' dolgaikat 78 folytattra.

Sok régi nagy emberek az által is 79 meg mutatták a' Világ előtt, melly igen gyönyörködtek a' kertekben, hogy még 80 temető helyeket is ottan rendelték.

XII.

A' Teremtőtől készített örömek.

MINDEN mi 1 érzékenységeink szerezhhetnek mi nekünk fok 2 ártatlan örömeket. A' muzsika, sétálás, 3 vendégség, 4 tántz; leg inkább a' természet, fok ártatlan gyönyörüségekkel kínál minket, a' mellyekben 5 belső '6 mardosás nélkül 7 részesülherünk. Mert ugyan is melly nagy gyönyörüsége lehet a' 8 tsendességben gyönyörködő szívnek, a' természet

76 Subditus 77 fors 78 continuo 79 ostendo, ostendas libros tuos. Mutasd meg könyveidet 80 sepultura.

XII.

1 Sensus 2 inocens 3 convivium 4 saltus 5 internus 6 morsus 7 participo 8 clementia.

zöldellésében, 9 folyók' zúgásiban, a' 10
madarak 11 hangitsálásaikban, kies ker-
tekben, hol a' virágok egymással 12 nyá-
jaskodnak; 's más e' féle szépségekben?
Csak e' négy virágokat 13 vizsgállyuk
meg, melly édefség rejtezik az érzékeny
szívbe e' kiseded 14 alkotmányoknak vizs-
gálásakora is!

XIII.

A' r ó z s a.

KIKI tudja hogy a' rózsza a' kerte-
ket ékesíti, a' földet 1 bársonyba öltözte-
ti, azon időt, mellyben 2 nyílik kellemes-
tesíti, szép gyümöltse a' vídmá 3 esztendő-
nek. Hanem látsuk növésének, virágo-
zásának 4 környül állásait.

Minek utánna a' tövis bokor, melly
a' rózsát 5 nemzi, a' leg gyengébb 6 har-
mattól 7 meg terhesítetik; és a' kellemes
napnyugoti szélnek 8 lehelletével, 's
a' föld 9 párazattyától meg melegítetik,
Tavas kezdetével zöld 10 bimbókat szül,

---

9 Annis 10 avis 11 cantillatio 12 blandior
13 confidero 14 creatura.

XIII.

1 Bissum 2 explico, explicant se flores.
Nyílnak a' virágok 3 annus 4 circumstantia 5
genero 6 ros 7 gravido 8 flatus 9 vapor 10 gemma.

melly ki növény hoszfű 11 kerekded 12
 ábrázatot 13 öltözik fel, 's gyenge fző-
 szös 14 rojtokkal ruházot 15 levelkéket
 hajt. Ezeknek közepette nő, egy 16 kiseded
 17 hegyes 18 gombotska, avagy a' po-
 hárka, mellybe az ő első 19 magva 's for-
 mátlan gyümöltse 20 kaptsoltatik; de laf-
 fan 21 dombolag 22 dagadván nagy vé-
 konyra 23 meg hasonlik, és ezzel a' fzü-
 letendő rózsának első 24 szálkáit ki eresz-
 ti. Nem sokára ezek után mint a' 25 fel-
 legekből 26 ki szökő tsillag 27 ki hafad-
 ván, bársony színével. kellemes illattyá-
 val 28 kedvelteti magát; szívéig 29 meg
 nyílván arany 30 szálaít meg mutogattya.

Ne isudállyuk tehát, hogy a' kegyes
 természet e' remek 31 munkáját olly tö-
 vifes 32 bástyával 33 oltalmazza. Tsudál-
 lyuk inkább hogy méltósága, 's kedvel-
 tető szépsége egynehány óra alatt 34 el

11 Circularis, rotundus 12 figura 13 induo.
 14 penniculum 15 folium 16 parvus 17 acutus
 18 nodus 19 semen 20 comprehendo, quid hæc
 res in se comprehendit. Mit foglal ez a' do-
 log magában? 21 turgesco, turgescit massa. A'
 télzta domborodik. vagy a' kenyér 22 intumeo
 23 divido, Hoc regnum in se divisum est. Ez
 az Ország meg hasonlott 24 festuca 25 nubes
 26 exfilio 27 rumpo, Hic saccus rumpetur. Ez
 a' zsák ki hafad 28 delecto 29 aperio 30 sca-
 pus 31 opus 32 mœnia 33 defendo 34 evanesco.

enyészik. Hogy azok a' zefirek, mellyek
öt' reszel mint Királynét imádva 35 izol-
gálták, és 36 ékesítették, estve 37 meg-
fosztván minden 38 kellemetességétől 39
dühösségeknek 40 játékjává teszik; hogy
a' nap, melly költében vele vígan 41 jád-
tazadozott 42 alkonyodásában, mint 43
hervadót, 's 44 haldoklót 45 búson 46
könnyezi.

De bátor 47 el hóltt, hozzánk ke-
gyes még is. Veszedelemei 48 után is, ha
a' szemnek nem is, az 49 ízlésnek még
is: és a' szaglásnak kedveskedik. Levelei-
ből tudni illik leg jobb 50 illatú vizeket,
51 szalgamákat, vagy mézeket, szeres
52 keneteket, erzetet, és olajt készítünk.
Ki tesszik tehát, hogy mi a' rózsát mint
hóltat szinte úgy, sőt inkább, mint élő
53 kedvellyük.

---

35 Servio 36 decore 37 spolio 37 amœnitas
39 furor 40 lusus 41 ludo 42 occasus 43 mar-
cesco 44 emorior 45 mœstus 46 collacrimor 47
emorior 48 post 49 gustus 50 odor, bonum
odorem hic flos habet. Jó illattya vagyone-
nek a' virágnak 51 odorum 52 unguen-
tum 53 diligo.

XIV.

Az I ibolya.

A' tavaszi virágok közül egygyik az ibolya; kiseded de 2 nemességét e 3 fogyatkozás meg 4 nem homályosíthatja, mert 5 szép bíbor öltözete királyi nemet mutat; a' mezeikkel 6 nevelkedik, méltósága még is meg nem 7 vesztegetődik, nem leg szebb ugyan, de tökéletes remek; kékelő, de 8 drága illatú, kellemetes a' kellemetféségnél; egy kis vékony 9 száratkán 10 gyengédeden nő.

Egész a' földig 11 ereszkedett zöld levelké, új kegyességet adnak 12 kisedéséhez. A' 13 magánosságot szereti, bátor, kellemetes; és mintha a' hidegség nem igen 14 rejtené, a' 15 leg alább való füvek közit 16 lappang; de héjában el 17 árúlya magát balzsam 18 illatnyáival,

XIV.

1 Viola 2 nobilitas 3 defectus 4 obscuro 5 humilis 6 cresco, crescas fili! in timore Dei. Nevelkedgy fiam az isteni félelemben. 7 Corrumpto, vitio 8 prætiosus 9 culmus 10 gracilis, tener, adhuc puer tener scholas adivi. Még gyenge koromban jártam az iskolákat. 11 demitto, ad amicos usque sermones se demittit. Egész a' barátságig le ereszkedett hozzám. 12 exiguitas, pusillus 13 solitudo 14 abscondo 15 infimus 16 latito 17 prodo 18 odoramentum.

's mint

's mint egy kényszeríti vizsgálóját, hogy benne 19 édesen örülljön, öt 20 tsudállya, 's 21 álmélkodgyék, öt vagy hat le-velkével ruházott testetskéjén; rejtezik, mert szíret keresteni, és már zefirjei által elődbe küldi édes 22 illattyát, hogy 23 le szakaszd.

XV.

A' százszor szép.

MI légyen leg kedvesebb e' virágban, nem lehet eléggé tudni. Öt' nem 1 kedvelteri 2 test állása, nem színe nem, illattya, még is nem kevesé 3 tettzetős, bátor a' földön tsúfz; akár mi légyen az, elég hogy kellemetes, kegyesen kevert fejejlő 's 4 veresellő 5 pehelyből álló ke-rekséget mutat, és hiherős, hogy innét veszni minden 6 betsét.

— Vágyon ennek más mezei 7 al neme is, de 8 betstelen, noha a' kertnél fokkal szebb; mert aranyos 9 kebelét ezüst szálkák 10 élesítik. Kellatlenséget azzal

19 Dulcis 20 miror 21 horreo, stupeo 22
•doramentum 23 decerpo.

XV.

1 Delector 2 corporis figura 3 acceptus 4
rubicundus 5 lamina 6 præcium 7 cognomen 8
in honorius 9 aureus 10 acuo, cuneo.

okozta, hogy a' nem keresőnek is tolyya magát.

XVI.

A' 1 Nartzissz.

MAJD ezüst, majd arany színnel kedveskedik; kerekded, egy kevesé vastagabb's szélesebb 2 levelű. Néha öt hat környékezi 3 pohárkáját, melly az ezüstös levelkék közt édesdeden 4 tejedzik, vagy 5 fényesen 6 sárgállik. A' leg szebb egynehány sor levelekkel nyájasan 7 fodrosódván, fejer rózsá gyanánt virágozik, nem kedvetlen illatú, 8 szára egyenes, 9 lapos, és lyukatsos, mellynek bértzén lévő egy 10 nyílovány, kövér levelétől kegyesen a' föld felé nyomatik, néha egész földig 11 aláztatik.

XVI.

1 Narciscus 2 folium 3 calyx 4 lacteo 5 splendidus 6 flavesco 7 intorqueo 8 culmus 9 planus 10 apertura 11 humilio, nimis humiliatus est. Le törték a' szarvát. Superbi humiliantur sæpissime. A' kevélyek meg aláztatnak leg gyakortabb.

XVII.

A z i d ő r ő l.

TEGNAP, az esztendőnek el múlása
 1 természet sizerént hívott engemet az idő-
 nek 2 gyors 3 repüléséről való 4 elmél-
 kedésre. Ezen gondolkozván, kezdettem
 5 öszve hasonlítani az embereknek 6 mun-
 kásságokat az oktalan állatoknak mun-
 kásságával, 's úgy 7 tapasztaltam, hogy
 noha mi reánk emberekre mint 8 köteles-
 ség úgy vettetett a' munka, mellyre az
 oktalan állatok csak az ő természeti haj-
 landóságokból 9 vitettetnek, még is igen
 10 megszűze járunk attól, hogy hozzájuk
 e' részben 11 hasonlatosak volnánk. An-
 nyival 12 magunk 13 menthetetlenebbek
 vagyunk pedig ebben, hogy mi előnkbe

XVII.

1 Naturalis 2 velox 3 volatus 4 meditatio,
 In profunda meditatione dies noctes tranfigit.
 A' mély elmélkedésekben tölti el a' napot, és
 az éjt. 5 comparo 6 industria, operositas 7 ex-
 perior 8 officium 9 fero, rapio duco, Quo te
 ferent adhuc pessimi affectus tui? Hová viűz-
 nek még a' te gonosz indulatid. 10 aberro, ab-
 sum. Aberras quam longissime amice! Igen me-
 llze jársz tőle barátom. 11 similis, æqualis.
 Ego sum tibi æqualis. Én hasonló vagyok hoz-
 zád. 12 ego 13 inexcusabilis, Inexcusabilis ne-
 gligentia est hæc. Ez menthetlen reűtség.

fok féle 14 foglalatosságok tétettettek, mellyek közül hol egyikre hol másokra 15 alkalmaztathattyuk magunkat. Melly szélesfen 16 ki terjedő 17 pályát mutat még nekünk az 18 okosság, mellyből más egyéb 19 teremtések 20 ki zárattattak.

A' szorgalmatos, és 21 kötelelségének eleget tenni akaró ember, minden idejét, sőt minden óráját 22 haszonra fordítja.

Grotzius magát ezzel a' mondásával unszolta a' munkára hora ruit: fut az óra. Ha minden ifjak azt a' példát követnék, és magokkal nap 23 el múltával, számot vetnek tett tselekedeteikről szerentséfen éltek, és boldogúl halnak meg. Javaslom minden olvasóimnak, hogy ekképen vizsgálják meg magokat. Tegye kiki kezét szívére, 's kérdgye meg gyakorta magá-

14 *Ocupatio, quibus laboribus frater occuparis? Miben foglalatoskodol ötsém? 15 applico, sed quorsum te possem applicare, de hová alkalmaztathatnálak téged? 16 extendo extende manus tuas. Terjeszd ki a' kezedet 17 stadium, meta, finivit stadium vitæ suæ. Elvégezte élte' pályáját. 18 ratio, contrarium est rationi. Az okossággal ellenkezik 19 creatura 20 excludo, excludit ex domo. Ki zárta a' házból. 21 munus, obligatio, obligationi satis facit. Eleget tesz kötelelségének. 22 commodum, hæc mihi res commodo fuit. Ez a' dollog haszonra vólt nékem. 23 occiduo*

tól, mit tsinál ö? Igen hasznos 24 zabolá leszzen ez, melly meg fogja tartóztatni ötet, hogy életének valamelly 25 részét 26 hijába való, és vétkes tselekedetekre ne fordítsa, fel ébreszti ottan ottan lelkét, hogy a' virtusnak gyakorlásában meg ne 27 restüllyön, egy szóval 28 szem látomást fogja 29 kissebbíteni azt a' hibát, mellyel még a' leg böltsebb, 's leg kegyesebb emberek is vádolhattyák magokat minden estve: hogy t. i. nem vittek véghez azon a' napon mind azt, a' mit véghez vihettek volna; 's tselekedtek pedig valamit ollyat, a' mit el kellett volna kerülniek. —

XVIII.

A' d u n a' r' ó' l.

ERED ez az Európai folyó 1 vizeknek királya a' duna, Svéviában Dónasigna nevű falú mellett: de 2 hihető, hogy

24 Frœnum, frœnum affectibus ponendum, ne te rapiant. Zabolát tégy az indulataidnak ki hatása ellen, máskép' el ragadnak 25 pars 26 vanus, vanus gloriæ, amoris stimulus te tangit. A' dítöségnek, és szerelemnek héjába való ösztöne bánt téged. 27 piger, fieri 28 ad visum 29 imminuo.

XVIII.

1 Fluvius 2 credibilis.

az ő 3 ki apadhatatlan 4 kútfeje, az 5 el olvadhatatlan 6 havakkal 7 bé borítatott magas hegyekben vagyon. Minek utánna egynehány száz 8 mért földeket 9 bé fut, 's többeket hatvan nagy folyó vizeknél 10 kebelébe vészen, hat 11 ága-kon be megy a' fekete tengerbe, 's még ort is majd tíz mért földig 12 ki esmér-reti habjait, és 13 meg tartya 14 édes-ségét.

XIX.

P r a x i t e l e s.

PRAXITELES 1 híres 2 kép metsző élt görög Országban Krisztus Urunk születése előtt 574 esztendővel. Az ő márványból 3 ki faragott 4 képeiről azt szokták mondani, hogy azok lelkes, és 5 élő állatoknak tetszenek. Mindenik olly izép

---

3 Indefectibilis 4 origo 5 insolubilibus solvuntur nives. Olvad a' hó. 6 nix 7 obtego 8 milliare, quot conficis una die pedes millia-ria? Hány mért földet mégy el gyalog egy nap. 9 percurro 10 sinus 11 ramus 12 nosco 13 con-fervo 14 dulcedo.

XIX.

1 Celebris, in patria famosi nominis fuit hic vir. Ez az ember híres volt Hazájában. 2 sculptor 3 exsculpo 4 imago 5 vivum animal.

volt, hogy csak 6 egyedül maga tudott köztök 7 választást tenni. Egyszer közülök ígért 8 ajándékban egyet a' maga esmerősnéjének ama' híres frígének, a' ki is, hogy 9 ki vehesse belőle, mellyik a' leg mellestesebb, egyszer 10 nála lételekor azt mondgya néki 11 váratlan: Praxiteles ég a' házad — jaj felel a' képmetző, csak a' Satirus, és Kupidó 12 maradgyon meg; nem bánom ha több képeim oda lesznek is. Akkor el nevetvén magát Frige azt mondgya néki: Tudod e' mit ígértél? a' Kupidót add nékem.

XX.

A' I tsudálkozásra méltó Krikton.

A' 2 természetnek kedvesei között, a' kik időről időre láttattak e' világban, és 3 külömb külömbféle 4 ajándékokkal 's egymással ellenkező 5 tulajdonságokkal 6 ruházva voltak; alig volt valaki az em-

---

6 Unicus 7 selectus. 8 donum 9 excipio, rescio 10 apud ipsum 11 inexpectatus 12 permaneo, maneo, hac nocte maneat apud nos. Maradgyon meg éjszakára nálunk.

XX.

I Admiratio 2 natura 3 varius 4 munusculum 5 proprietas 6 praeditus, praeclearis praeditus est a' natura proprietatibus. Szép tulajdonságokkal ruházta fel őtet, a' természet.

beri közönséges 7 sors felett 8 magósfabb-
 ra emelve, mint ama' férfiú, a' ki mint
 egy két századdal ez előtt a' tsudálkozás-
 ra méltó Kriktonnak neve alatt volt 9 es-
 méretes. Hívrák ötöt Krikhton Jakabnak.
 10 Származását vette egy igen régi Fami-
 liából, Klúniai Krikhton Róbert Attyá-
 ról. Született 1551-ben a' mondott Klu-
 nében, melly néki 11 öfi öregsége volt,
 és Pertshire tartományában 12 feküdt va-
 la. Ennek az embernek életéből ha szinte
 13 le házzuk is azt, a' mi minden hitelt
 14 felül múlni láttatik; még is elég ma-
 rad, a' mi ötöt a' világ 15 tsudái közé 16
 helyheztesse, és a' mi a' 17 hihetőségig
 meg van mutogatva.

Szép a' virtus mindenkor; de még
 is szebb, ha szép testben lakik, azt mond-
 gya Virgilius: Krikhton 18 személye igen
 szép volt, és az ő testének szépsége olly

---

7 Sors 8 altus, Parnassus alto situs in mon-
 te, ut ascensus non modicum laboris, con-
 fet. Magas hegyre épült a' Parnassus, hogy a'
 fel menés munkába, fáradságba kerülne. 9 no-
 tus 10 derivatio 11 majoratus, a' májoribus re-
 lictus, vel hæreditas 12 fituo. In qua plaga
 sita est civitas, quam commemoras. Hol fe-
 szik az a' város, mellyet emlegetetél. 13 detra-
 ho 14 supero, fidem superat. A' hitet fellyül
 múllyá. 15 miraculum 16 colloco, colloces
 libros in ordine. Ragd rendbe a' könyveket
 17 credibilitas 18 persona.

nagy 19 erővel, és 20 munkásággal volt
21 egybe kötve, hogy a' 22 kard forga-
tást tanuló korában már jól tudta; egy 23
lépéssel húsz lábnyira ugrott a' maga 24
viaskodó társára, és mind a' két kezében
olly nagy 25 elevenséggel 's erővel vifelte
a' fegyvert, hogy alig 26 találkozott ol-
lyan bátorságú ember, a' ki véle 27 fel-
tenni mert volna.

XXI.

A' magyar Nyelv.

EGYNEHÁNY esztendőktől fogva majd
csak nem úgy lehet e' részben 1 képzeli
Nemzetünket, mint egy 2 iszapban 3
el süllyedett 4 hajót, mellynek már 5 hol-
mi 6 apró 7 tsajkák, és 8 tsómakok a'
hatán hajókáztak el. Ezt az ültt hajó egy
emelő ruddal lehetett a' többek között az
9 iszaptól fel venni, hogy még egyszer
a' víz színén 10 lebeghesen, és ki terjesz-
tetett 11 virtolákkal repülhesen is. Ez az

---

19 Vires 20 industria, operositas 21 conjun-
ctus 22 vibro 23 passus, gressus 24 æmulus 25
vivacitas 26 invenio 27 adpono.

XXI.

1 Imaginor 2 limus 3 demergo 4 navis 5
aliqualis 6 minutus 7 cymba 8 scapho 9 limus
10 agito, moto 11 carbasus.

emelő rúd volt a' nyelv, mellyet minden
külömbőség nélkül féltének minden igaz
Magyarok. Ez a' 12 nyelv 13 emlékez-
tette őket az ő vitéz Eleikre, Atillára,
Hunyadira, Mátyásra, Lajosra, a' Bátor-
riakra, 's egyebekre 's a' t Látták, hogy
ha egyszer nyelvünk 14 el törölterik, majd
csak mint valamely 15 meséket, úgy fog-
ják 16 emlegetni némelly 17 í így és ide-
gen 18 piszkáló írók ezeknek 19 halhatat-
lan virtusaikat, 's jeleségeiket. Még ed-
dig az Angolyok Frantziák előtt, a' kik
abban a' 20 hal 21 vélekedésben vagy-
nak, hogy a' mi nyelvünk nem egyéb,
hanem a' régi 22 meg romlott Deák, vagy
Oláh nyelv, és a' kik semmit sem tudtak
a' mi magyar Literatúránkról, 23 ment-
hettük magunkat azzal, hogy nekünk töb-
nyire mindenkor a' belső 's külső ellen-
ségekkel kellett 24 harczolnunk, mígők
a' Minerva Táborában kedvekre mulatoz-
tak. De ha már ezután is csak arról fog-
ják az Angolyok, és Frantziák tudni,
hogy Magyar Ország is van a' világon,

---

12 Lingua 13 in memoriám revoco. Ma-
jorum gloriam tibi in memoriám revoca. Em-
lékez' mag eleid' ditsóságéról 14 deleo 15 fa-
bula 16 commemoro 17 invidus 18 pungo 19
20 finister 21 opinio 22 corruptus 23 exulo 24
pugno.

hogy itt terem a' tokai bor, és ha nyelvünknek éketségét 's a' Literaturának szépséget, tíz 's húsz esztendőök alatt velek 25 meg nem esmértettyük; úgy magunk menthetetlenek leszünk. —

XXII

A' h e t e k r ö l .

MÁR a' régi Egyiptombélieknél szokásban volt, a' heter hét napokkal 1 számlálni. Hihető alkalmatosságot adott erre a' 2 hódnak 3 változása, melly minden hét napban 4 elő-kerül. A' Zsidók, és Keresztyének ennek alapját találják a' Mózes könyveiben. Nem 5 hihetetlen az is, hogy az Egyiptombéliek a' közöttük 6 bújdosó és lakozó Zsidókról vették ezt a' szokást.

---

25 Notum reddo, notas fecisti mihi Domine mundi hujus miserias. Meg esmértetted vélem Uram e' világnak nyomorúságit.

XXII.

---

1 Numero 2 luna 3 ecclipsis mutatio, defectus 4 redeo, perdita securis juvena. Előkerült az el vezett fejsze. 5 incredibile 6 erro, per deferta erro, a' pulztákban bújdosóm, siellae errantes bújdosó tsillagok.

XXIII

Istenfélő Vitézek' példái.

HOGY már a' régi Pogányok között is voltak istenfélő Vitézek, annak sok szép 1 bizonyágit lelhettyük azok' törvényes dolyaiknak le-írásában. Midőn p. o. Stizio Szitziliából Áffrikába 2 által utazott, elébb az egész tábor előtt könyörgést tartatott. Hannibal Kádiksza útvén előre 3 áldozatot vitt Jupiternek az egész tábor jelenlétében. Ama' nagy lelkű Kámbizes pedig semmit sem 4 ajánlott olly igen hathatósan az ő fijának Tzírusnak, mint a' virtust, gyakran azt mondván néki arra nézve semmit ne gyakorolly olly 5 ferényen, mint az Isten eránt 6 meg kívánató 7 kötelelségeket. Semmihez ne kezdgy, minek előtte az eránt az Istentől tanátsot nem kértél; és valamihez kezdesz, mindenekhez az ő 8 segedelmét kérjed aláztos 9 esedezésid által. Ha pedig holmi 10 jót vettél róle, el ne mulasd a' 11 háláadáságnak 12 gyakorlását. Mert tsak ő 13 boldogíthattya minden 14 igyekezerünket és tsak ő tarthattya meg életedet.

XXIII.

1 Testimonium 2 peregrinor, itineror 3 sacrificium 4 commendo 5 industriosus 6 debitus 7 officium 8 auxilium 9 supplicatio 10 bonum 11 gratitudo 12 exercitium 13 beo 14 conatus.

XXIV.

Régiségek, vagy régi oszlopok.

VAGYNAK a' 1 régiségnek tanulásában némelly olyan 2 izélok, mellyek a' Tudósoknak 3 lelkeit 4 fel emelik, mellyek azoknak sok fáradságaikat meg jutalmaztattyák; ezek a' dolgok pedig mindenkor azok, mellyek a' leg régibb, 's leg híresebb Nemzeteknek történeteikről valamelly 5 ritkaságot 6 terjesztenek előnkbe. Különös tisztelettel vagyunk az Egyiptombéliek, Görögök, és Romaiak eránt, az ő 7 igazgatásoknak módgya, az ő törvényeik, hadakozásaik, 's egész historiájok különös gyönyörűséggel 8 tölti bé elméinket. Ha a' földnek 9 gyomrából valamelly 10 márvány kö vagy 11 oszlop 12 ásattatik ki, melly az itt előttünk élt, 's lakott Pogányoknak nevet vagy történettyeiket adgya elő, az igen kevésse illet meg bennünket. De ha Egyiptom, Görög Ország, vagy Róma, és ezeknek régisége tűnik szemünkbe valamelly márványon, melly szerentsére a'

XXIV.

Antiquitas 2 scopus 3 mens 4 erigo 6 raritas 6 propono 7 directio i gubernium 8 impleo reficio 9 viscera 10 marmoreus 11 columna 12 effodio.

földből éfattatott ki; már erre egészen 13 fel büzdül az örömtől szívünk; a' Zezo-
stris', Nagy Sándor', Cæzar' és Augu-
stus neve 14 elfoglallya elménket, 's úgy
nézzük mint betses 15 kintset, azt a' da-
rab követ, mellyre mettzve láttyuk az ő
nagy 16 neveiket.

XXV.

Hafznos I találmányok.

EGY párisi lakos azt találta fel, mi-
képen kellyen a' 2 nyulaknak, 's tenge-
ri nyulaknak 3 ízöreiket meg hoszszabí-
tani, hogy ízintúgy valamint a' 4 fely-
met, meg lehessen azokat 5 fonní. Készít-
tetett ís belölök 6 harisnyákat, 7 kesztyü-
ket, 's egyéb ruhákat is, mellyek a' Pe-
rúviai 8 gyapjúból 9 szörteket 10 meg
haladgyák. —

Ugyan ott Párisban egy mester em-
ber olyan 11 malmot talált fel, melly a'
tűznek melegségétül 12 forgattatik, 's
egy nap 13 öröl annyi 14 lisztet, melly
harminz ezer embernek egy napra elég-
séges.

Excito 14 ocupo 15 thesaurus 16 nomen.

XXV.

1 Inventio 2 lepus 3 pilus 4 sericum, bom-
bix 5 neo 6 tibiale 7 manica 8 lana 9 contex-
tus 10 supero 11 mola 12 verto 13 molio 14
farina,

XXVI.

Mennyire mehet a' 1 gyakorlás.

NÉMELLY Indusokról azt olvassuk, hogy a' 2 nyilazást olly nagy tökéletességre víszik, hogy nem tsak a' repülő madarakat 3 halálra 4 febesítik, hanem még 5 részeg korokban is 6 ki állítanak valamelly gyermeket 7 tzelül, 's jó forma megszűszeségre a' feje retején lévő 8 hajszállakat lövöldözik. Egy bizonyos Sorárius névű emberről azt olvassuk, hogy abban szokta magát gyakorolni, hogy egy nyilat fel lött az ég felé, 's mikor 9 le felé jött, azt egy másikkal keresztül lötte. Svetonius azt írja Domitziánusról, hogy a' repülő 10 legyeket lövöldözte nyillal, 's többnyire mindenkor el találta; némellykor pedig valamelly gyermekkel 11 fel tartatta kezét, és az egymástól 12 el húzott újjai között, bizonyos megszűszeségről szerentséfen el lött. Mikor a' nagy Sándor' Attya Filep Methóna városat 13 ostromlorta, az ostrom alatt a' jobb fze me ki lövettetett egy nyíl által, mel-

XXVI.

1 Exercitium 1 ars sagittaria 3 ad mortem
4 vulnero 5 ebrius 6 sisto 7 meta 8 crinis 9 de-
scendo 10 musco 11 tollo 12 distraho 13 op-
pugno.

Iyen ez a' Görög írás találtatott: a' Filep'
jobb szemébe.

XXVII.

Illik è a' Nemezséghez a' kereskedés?

VALÓBAN illik: mert a' 1 kereskedés
épen nem teszi a' Nemezséget alább valóvá.
Ha kivált a' szegényebb rendü Nemezség
fabrikákra, tisztességes mesterségekre, 's
a' kereskedésnek egyéb nemeire adná
magát: így 2 eleje vétettetnék annak a'
dologtalanságnak 's henyelésnek, melly
az Országnek 3 valóságos 4 nyavalyája,
's a' jó erkölts 5 meg vesztegettetésének
egyik 6 kútfeje. Így mind a' békeségnek
mind a' hadakozásnak idejében a' 7 köz
Társaságnak minden 8 tagjai a' 9 köz jó-
ban együtt munkálódnának.

XXVII.

1 mercatura 2 initium 3 realis 4 morbus 5
corruptio 6 origo, fons 7 respublica 8 mem-
brum 9 bonum publicum.

XXVIII.

A' frantzia Literaturáról némelly jegyzések.

A' Literatura olyan lett mi közöttünk, mint valamely 1 birodalom, vagy közönséges társaság. Valamint minden egyéb dolgok, úgy ez is igen 2 erőtlen volt az ő kezdetében; azután 3 nevekedt: tartományokat 4 hódolt, a' nagyságnak, 's ditsőségnek 5 lajtorjáján gráditsonként 6 lépegetett. Sokszor ki volt rétetterve a' 7 szélvészeknek, hadakozásoknak, 8 változásoknak; szült vitézeket, 's közepfzerű embereket, fáradhatatlan, és 9 nemes tehetségekkel bíró elméket. Hozott olyakat is, a' kik nem érdemlették volna meg, hogy magokat ki mutassák, 's nem keveseket olyakat is, a' kiknek 10 el aluvásokat soha a' világ eléggé meg 11 nem firathattya. Emeltettek ebben a' birodalomban olyan oszlopok, mellyeknek már ma kevés betsek vagyon; de olyak is, a' mellyek soha el nem vesznek. A' ki ennek a' birodalomnak histo-

XXVIII.

1 Imperium 2 debilis 3 cresco 4 subigo 5
scala 6 gradior 7 procella 8 mutatio 9 nobilis
10 obdormitio 11 desleo.

riáját minden részeiben az esztendőknék számok szerént akarja 12 kísérni, legelsőben csak az 13 erőlködéseket, 14 igyekezeteket, 15 próbákat, 's az elméiségnek néminémű 16 szikrát láttya; de azután észre vehetetlenül mindenkor boldogabb időkre jut, és gazdagabb 17 kintsekre találkozik.

XXIX.

Követni kell a' nagy példákat.

SOHA sem olvashattjuk 's tanulhattuk eléggé azokat, a' kik a' tudományokban példák lehetnek. Ez olyan tsalhatatlan igazság, mellyről nem lehet kételkedni: de abból ezt a' követkekezést kell ki húzni, hogy egyszersmind azokat tellyés erőnk szerént követni kell. Az ifjak, a' kik az írásra adgyák magokat, és a' kik meg akarják szerezni azokat a' talentomokat, 's azt a' nemes ízlést, mellyek a' jó íróban meg kívántatnak, soha sem követhetik eléggé a' régiségnek azokat a' nagy embereit, a' kik a' tudománynak azon részében 1 tüdőklöttek, a' mellyre magok is 2 el szánták magokat.

---

12 Comitor 13 violentia 14 conatus 15 examen, proba 16 scintilla 17 thesaurus.

XXIX.

1 Splendo, floreo 2 determino. Ad mortem se determinavit. Halálra szánta el magát.

Minek utánna egyszer a' tudomány-
 nak országát annyira esmérjük, hogy
 többé abban 3 el nem tévelyedünk, ha
 úgy esmérjük benne az útakat, hogy e-
 gyiket a' másikkal öszve 4 nem zavarjuk,
 ha úgy ki tanúltuk a' tartománynak min-
 den izokásait 's erköltseit, hogy többé
 abban 5 idegeneknek nem tartattatunk,
 úgy ofztán többé sem vezérre, sem tal-
 mátsra nints semmi szükségünk. Ekkor az
 ember a' maga elmétségének, és 6 mun-
 kafságának néki 7 botsáthattya magát;
 a' mellyben is annál több fegedelmeket
 találhat, hogy azok természetiek, nem
 pedig költsönözött 8 tehetségek. Ha így
 az ember a' maga tulajdon 9 alapjára épít,
 úgy olyan jószággal bír, mellyet senki-
 vel nem tartozik meg ofztani: ha egyszer
 a' maga elméjét 10 ki fejtette, 's ízlését
 ki tisztította, nem kell többé magát má-
 foknak köverésekkel el 11 gyö'reni, ha-
 nem tsak a' természetet kell lépésről lé-
 pésre követni.

---

3 Devio, aberro 4 commisceo, quadrata
 rotundis miscet. Mindent öszve zavar, eget,
 földet öszve hord 5 peregrinus 6 industria 7
 committo 8 facultas 9 fundamentum 10 expli-
 co 11 adfligo.

Az ember vérérol.

A' 1 szív négy ezerszer húzza öfzve magát egy 2 óra alatt. Az embernek minden vére magát együtt tizenöt 3 font, vagy több öt fontig. Minden órában tizennyóltzszor megyen által az embernek vére az ő szívén. A' vér azzal a' sebességgel foly az egészséges emberben, hogy minden órában leg alább száz huszon öt lábnyi utat tesz? — A' meg lett idejü, egészséges, 's mértékletes embernek vére' ütése', egy minúta alatt nints alatta nyóltzvannak; sem felette kilentzvennek; rend szerént pedig nyóltzvan négy szokott lenni. A' 4 tse- tsemöben egy minúta alatt tesz a' vér száz tizen öt ütéseket. Az öregeknek vérek nem igen tesz egy minútában többet hetven ütésnél. — Minden huszon négy órában, Keil Doktornak 5 tapasztalása szerént, egy egészséges harmintz kilentz latot nyomó 6 nedvességet bortsát ki magából a' 7 gözölgés által. Szanktorius' számlálása szerént, ha az ember egy 8 font 9 eledelt vagy 10 italt magába vé-

szén, annak öt nyóltzad része a' test 11 lyukain való gőzölgés által megven ki belőle; kevés hijján, három nyóltzad része pedig más 13 rendes úrakon.

XXXI.

A' t e j r ő l.

A' jó tej az, melly sem igen sűrű, sem nem igen világos; ha egy tseppet az újjára rész' az ember, széllyel nem foly, hanem a' maga kerektségét meg tarttya. A' jó tejnek színe szép fejér; az a' melly 1 sárgállik vagy kékellik, semmit sem ér; az íze édes, minden keferőség vagy savanyúság nélkül; szagára nézve vagy jó illatú, vagy pedig minden szag nélkül való. A' tej egészségesebb Májusban, és nyáron, mint télen, 's csak akkor tökéletesen jó, mikor maga a' tehén 2 fiatal, és 3 egészséges. Az igen fiatal 4 üszöknek tejek nagyon világos, vagy által látzó; a' vénéké sűrűbb. A' tejnek ezen külömbsegeit okozza az, hogy egyikben a' vaj 5 bővelkedik, a' másokban a' 6

---

11 porus 12 evaporatio 13 ordinarius.

XXXI.

1 Flavesco 2 juvenis 3 sanus 4 vitula 5 abundo 6 caseus.

fajt, harmadikban a' 7 savó. A' 8 folya-
tó 9 tehének teje rozsz, 's úgy szinten az
é is, a' melly nem régen 10 borjadzott
meg. A' szopos 11 borjúnak harmadik,
és negyedik 12 gyomrában talál atnak 13
öszve alutt 's 14 meg izomózott tejek,
mellyekben fok savanyúság vagyon, 's
mellyek 15 némi némű 16 kovász gya-
nánt szolgálnak, hogy a' borjú a' bé vett
eledeleket könnyebben 17 meg emészt-
hesse. Mikor a' borjúk 18 le vágattatnak
19 ki szedettnek gyomraikból ezek az
öszve 20 izomozott tejek, a' 21 levegő
égen 22 meg szárasztattatnak, és fok éiz-
dendőkig el tartattatnak. Ezekkel élnek a'
23 fajt tsinálók a' tejnek 24 meg óltásá-
ra, úgy mint a' mellyekből egy kis 25
darabotska egész, dezsa tejeket meg ólhat-

XXXII.

A' L Ó R Ó L.

A' Ló az, minden oktalan állatok közt,
a' mellyben az ő nagyságához képest leg-
szzebb meg egyezés 's egyenlőség találatik.

7 Serum 8 menstrualis 9 vacca 10 horda
11 sugo 12 lac 13 stomachus 13 coaculo 14 tube-
rosus 15 genus 16 fermentum 17 confummo 18
occido 19 excipio 20 conclomeratus 21 aer 22
exsicco 23 casearius 24 coaculatio 25 frustillum

Ha más akkora nagyságú állatokat hozza hasonlítunk, úgy találjuk, hogy a' 1 számár 2 rút 3 alkottatású, 4 az orofzlánnak, testéhez képest igen nagy feje van, az 5 ökörnek vékony lába, a' 6 tehénnek görbe háta, a' Rinotzerós pedig 's az El fánt olyan, mint ha tagjaikat minden mérték nélkül hányták volna öszve. Ha azokat a' fok külső, és belső minémüségeket, renddel elő akarnánk számlálni, mellyek egy tökélleres 7 szépségű lóban meg kívántatnak, úgy egynehány leveleket csak ezzel kellene bé tölteni.

XXXII.

Miképen kell másoknak, avagy egyebeknek tettzeni.

1 TETTZENI nem egyéb, hanem olly kedves 2 bé hatásokat 3 származtatni magunk felől mások 4 elméjében, mellyek azokat a' mi szeretetünkre 5 készíttik, 's meg is 6 határozzák. Minthogy

XXXII.

1 Asinus 2 turpis 3 creatura 4 leo 5 bos 6 vacca 7 pulcher.

XXXIII.

1 Placeo 2 penetratio 3 excito 4 ingenium anima, mens 5 adduco, cogo 6 determino.

pedig semmitől sem 7 függ inkább a' mi boldogságunk, mint attól, hogy másoktól szerettefsünk; ez a' kérdés a' mi figyelmetességünket meg érdemli. Sokan lehetnek emberséges emberek, a' kik azért 8 nem szerelmetesek mások előtt, kedvességet nem nyernek. Hogy a' mi elméleti szép tehetségeinknek hasznokat vehessük, szükségünk vagyon a' másoknak való tetzésre; e' nélkül 9 durváknak 10 komoroknak, 11 emberteleneknek, 's másokat 12 meg útalóknak tartattatunk. A' nagy familiából való születettetés, a' főrang, 's felső tisztségek, fel nem szabadítanak senkit az alól a' kötelefség alól, hogy másoknak tetzeni 13 igyekezzék.

XXXIV.

A' római népről.

A' RÓMAI nép színt olyan nemesen gondolkozott. Az ő nagyra vágyása ebben 1 határozódott meg, hogy ki ki a' lakosok közzül nagy ditsőséget, de kevés gazdagságot szerezzen magának. Azt

---

7 Pendeo 8 amabilis 9 incultus 10 morosus
11 inhumanus 12 contemptor 13 conor, enitor.

XXXIV.

1 Limito.

mondgya rólok Valérius Makfzimus, hogy ki ki a' Hazát, nem pedig magát igyekezte gazdagítani; és hogy fokkal inkább szerettek szegények lenni a' gazdag házában, hogy sem mint nagy kintsel bírni a' szükölködő társaságban. „Patriæ rem unusquisque, non suam augere properabat, pauperque in divite, quam dives in paupere imperio versari malebat.“ Val. Max. l. IV. c. 4. Tudgyuk, hogy a' szegénységnek 2 kebelében 's oskolájában formáltattak a' Kamillufok, Fabritziusok 's Kuriufok, és hogy fok nagy emberek ditsőségeknék tartották olyan szegénységben 3 halni meg, hogy az ő 4 tisztességes temetségekre való költséget is a' népnek kellett meg fizetni.

1 Házi bútorok, 2 öltözetek, 3 lószerszámok, 's egyebek. Semmi ezek közül nem teheti az embert valófágos nagygyá, 's betsületessé; mert ezek nem téfizik az embert, hanem mind kívülötte vagynak. Sokan pedig az ilyenekben 4 helyhezterik az ő nagyságokat; úgy nézik magokat, mint a' kik az ő fok szép házi eszközeikkel, 5 pompás öltözettyeikkel, tzifra kotsijokkal, 's ló 6 szerfzám-

---

2 Sinus 3 vivere desino, morior 4 decorus.

1 Domesticus 2 indumentum 3 instrumenta pro ejus 4 colloco 5 solnenio pomposus 6 phalera.

jaikkal egy testet készítenek, 's mind ezeket a' magok 7 vállaikon hordozván néménémüképen, magokat nagy 8 óriásoknak vélik, 's azt gondolják, hogy máfoktól is azoknak 9 tartattanak. De hogy az ő nagyságokról helyesen ítélfessünk, tsak magokban kell őket meg vizsgálnunk 's egy kevés ideig félre kell az ő pompájokat háritanunk. Majd meg esmérjük akkor, hogy tsak azért látattattak nagyoknak, mert a' 10 kintsek 11 poltzára hágtak fel. Sőt gyakorta ez a' külső ragyogás a' leg útálatosabb, 's 12 leg irtóztatóbb vétkeket 13 fedezi el. Ezek a' példák tehát árra taníranak minket, hogy nem kell az emberről a' 14 külsőkből ítélni. Az alá való ruha gyakorta 15 valóságos 16 érdemet 17 takargat; valamint a' pompás, és aranyos öltözet nagy 18 vétkeket fedez el.

Nerva, Trajánus, Antonius M. Aurélius, a' mint az ő életekben olvassuk, 1 el adatratták az arany, és ezüst 2 asztali készületeket, vagy egyéb drága 3 házi eszközöket, mellyeket az előttök élt Tsá-

7 humerus 8 gigas 9 putor 10 opes 11 fastigium 12 horridus 13 tego 14 externus 15 realis 16 meritum 17 contego 18 scelus.

1 Vendo 2 instrumenta mensalia 3 suppellex.

szárok csak azért 4 halmoztak öfzve, hogy magok egyedül 5 bírhasák mind azokat, a' mellyek ritkák, és szépek. Ugyan ezek a' Tsászárok, valamint Vespaziánus, Pertinax, Severus, Alexander, és Tátzitus a' kiket az ő tsupa érdemek emelt fel 6 a' birodalomra, és a' kik minden következett 7 századoknak 8 tsudálkozáfokat 9 érdemlették, mindenkor 10 gyűlölői voltak a' 11 haszontalan pompának, 12 együgyők voltak öltözeteikben, 13 magok viéléfckben, és házi eszközeikben. Ezek a' haszontalan költségeket 14 el mellőzván, fokkal nagyobb érdemet találtak ök az ő alázatofságokban, hogy sem mint a' 15 hársiák' módgyára 16 ragadozó némelly volt Tsászárok az ő 17 telhetetlen fösvényiségekben.

XXXV.

A' mások I meg betsüléséről.

A' ki másokat meg betsül, az magának 2 szerez betsületet, mert a' tiszte-

---

4 Accumulo 5 pnsideo 6 imperium 7 seculum 8 admiratio 9 promereor 10 ofor 11 inutilis 12 simplex 13 in gerendo 14 devito 15 harpiæ 16 rapio 17 infatiabilis.

XXXV.

1 Honorificatio, cultus 2 comParo.

let a' mint mondgyák a' deák 3 köz mon-
dásban, nem az 4 meg tiszteltben, ha-
nem az 5 tisztelőben áll. Nintsen könnyebb
út a' betsület, és szép név 6 el nyeresére,
mint másokat 7 nyájasság, és tisztetség
adással 8 betsülni, ez által 9 meg nyerjük
szíveket, és magunkhoz 10 kapcsoljuk,
mint mágnés a' vasat, minden renden lé-
vők szerezetét.

Fóképen mind az Isteni mind a' 11 ter-
mészet törvényei meg kívánnyák, hogy az
öregeket meg betsüljük, és a' mint Bion
mondgya (Görög országi böltselkedő),
szükség, hogy 12 meg betsüllyük a' vén-
séget, mivel minnyájan meg akarunk 13
vénülni. Az ifjú emberek magokat 14 bes-
telenítik, midőn a' vénséget, és érdeme-
ket, a' bersülettől 15 meg fosztyák, mel-
lyeket csak 16 oktalanság, vagy gyerme-
ki 17 fel fuvalkodásból lehet egyedül 18
meg vetni: ugyan is kitsoda az, a' ki meg
vénülni nem kívánkozik? ha azért ki ki
meg akar vénülni, miért 19 gyülöli? és
mi okra nézve neveti, 's 20 tsúfollya ki
a' véneket? ha pedig valaki meg nem akar
vénülni, mit tennő légyen jól tudgya.

---

3 Adagium 4 honoratus 5 honorans 6 con-
secutio 7 affabilitas, comitas 8 honoro 9 obti-
neo concilio 10 attraho 11 natura 12 colo 13
fenesco 14 dedecoro 15 spolio 16 stultitia 17 su-
perbia, elatio 18 contemno 19 odit 20 illudo.

Az olimpiai játékok alkalmatosságával azon játékoknál ülő helyet keres vala magának egy öreg ember, hoszan előmenvén senki nékie 21 helyet nem adata; de alig 22 érkezék a' Latzedemoniusok részéte, és ime minnyájan az ifjak az öreg előtt 23 fel kelének: mellyért is az egész ottan lévő néptől nagy 24 dítseretet 25 nyerének.

XXXVI.

A' I Barátság ról.

HELYESEN, és igen szépen 2 le rajzolták az igaz hív barátnak 3 képét a' régi Böltsek. Irtak tudni illik egy igen derék 4 termeü ifjár, fejét minden 5 födözés nélkül, 6 szoros 7 durva ruhába 8 öltöztetve, az 9 övedzőin írva vala halál, és élet, az 10 homlokán tél, és nyár, 11 oldala szíveig meg vala nyittatva, a' hol ezen arany és tzedrusra méltó szók valának, közel, és meszsze: mind ezek igen helyes tanúságot, és magyarázatot jelentének; mit

21 Locus 22 pertingo 23 affurgo 24 laus 25 consequor.

XXXVI.

1 Amicitia 2 depingo 3 imago 4 præstantis formæ 5 tegumentum 6 arctus 7 rudis 8 indutus 9 cingulus, lumbus 10 frons 11 latns.

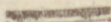

12 árnyékoz a' zöldellő 's mint rózsá, úgy pirosló élet ideje? midőn mint arany 13 sárgúlnak haja szállai, teste 14 fénylék mint elefánt, villogó szemeknek gyöngyével 15 pirosló ortzája ékesítterik, elméje 16 furtsa és jeles; látása hiba nélkül, és hallása, járása helyes és rendes, szóval egészlen minden 17 állása, járása termete gyönyörűség.

Az igaz barát 18 mássa magának, és a' mint Arisztoteles mondgya, egy lélek két testben, innen következik, hogy midőn barátyát meg segítí, nem annyiba ad néki, mint sem a' mivel tartozott vissza adgya, és ha nem segítí, midőn az idő 's az alkalmatofság úgy kívánnya, a' másét magánál látratik 19 tartóztatni, megmaradván igazsága Pithagoras mondásának, a' barátoknak mindenek közönséges, mert a' barátság, egymáshoz való szeretet, azért ha tsak mind a' kettő egymást nem szereti, egyik sem barátya a' másíknak, hanem talám név szerént.

---

12 Figuro, adumbro 13 flavesco 14 splendo
 15 rubicundus 16 jucundus 17 statura 18
 exemplar 19 detineo.

XXXVII.

A' 1 nagy szívüségéről, és 2 bátorságról.

A' **NAGY** szívüség némi némüképen 3 magán felül 4 emeli az embert, mivel azt tselekszi, hogy tulajdon hasznát 5 fel ajánlya, vagy a' bűnök 6 győzedelmére, vagy pedig az erköltsök 7 tellyesítésére. A' nagy szívüség igaz 8 magán való 9 uralkodás, 's csak nem minden, a' mi tsudálkozásra méltó tselekedet az erköltsök 10 nemében, ettől 11 származik; e' tselekszi, hogy az igaz ember mind pénzt, mind barátságot meg vet az 12 igazság 13 ki szolgáltatásában; e' viszi végbe, hogy a' tisztá életű inkább halálát, mint sem 14 meg fertőztetését válassza: szóval minden jó erköltsök, (mídon 15 üldöztetnek) a' nagy szívüség által mennek 16 tellyesésre: szükség annak okáért a' virágzó ifjúságnak is e' nemes erköltsöt esmérni, ha azok annak idejében tellyesésre 17 kívánnyá vinni.

XXXVII

1 Magnanimitas 2 audacia 3 supra se 4 levo, attollo 5 immolo 6 victoria 7 adimpletio accumulatio 8 sui 9 dominium 10 genus 11 derivo 12 veritas 13 executio 14 pollutio 15 persequor 16 perfectio 17 deducere caput.

A Z

ÁLLATOKRÓL,

I.

Az I elefántról.

AZ elefant Ásiában, és Áfrikában termő nagy állat, hossza tizen egy lábnyi, némellyek öt ökörnél is röbbit 2 nyomnak 3 hamu színűek, vagy 4 kormosok, láttatot fejr is. A' bőrök 6 rántzos, és olly kemény majd tsak nem, mint a' tsont. Ollyan a' farkok mint a' 7 fertvélyesé, de hosszszabb. Az orrok 8 kürt formára olly hosszszú, hogy azt egynehány 9 rőfnyire 10 ki ölthetik. A' merő tömött, erős 11 hárttyákból, és 12 inakból áll, Azt ölthetik 13 ránthattyák, 14 szívhatttyák a' mint tetszik. Avval 15 sodorják a' szájokhoz az 16 eledelt; a' kit hátára, vagy orrára

I.

1 Elephas 2 pondero 3 cinereus 4 fuliginosus 5 pellis 6 rugosus 7 fetiger 8 buccinum 9 9 ulna 10 extrudo 11 membrana 12 nervus 13 traho 14 sugo 15 intorqueo 16 alimentum.

akar

akar venni az elefant, az orrát 17 nyújtya annak alája. Az orrával az erős fákat is 18 le rördelheti. A' végső két 19 fogaival a' nagy 20 gerendákat is fel emelheti, egyik egyik néha három száz fontot üt. Néha egy egész 21 ajtó is ki telik az olyan fogból. Némelly helyeken úgy fogják 22 veremben az elefántot, mint nálunk a' farkast.

II.

A' I t e v è r ő l.

Arisztoteles, Plínus, és mind a' régiek, mind az utóbiak a' tevéről azt hagyták írva, hogy a' két féle, némellyek 2 nyerges hátúak, az az 3 kettős dombot tartanak hátokon, némellyek ellenben, 's nevezet szerént az Arábiabéliek egy dombot az hátokon, 's egyet ismét 4 mejjeken viselnek. Néha az 5 ütközetben a' 6 nyargalásra ló 7 gyanánt szolgálnak; de a' lovat természet szerént 8 nem ürhetik. A' szomjúságot negyed napig is 9 el ál-

17 porrigo 18 confvingo 19 dens 20 trabs
21 porta 22 fovea.

II.

1 Camelus 2 ehipialis doñi 3 duplex 4 pectus 5 pugna 6 ad currendum 7 loco 8 fero 9 sustineo.

lyák; de midön módgyok vagyon benne, annyit ífznak, hogy azzal az elébbeni szomjúságot is 10 ki pótollyák. Az ivás előtt a' vizet fel szokták 11 zavarni. El élnek száz esztendeig is. Az egyes dombú hátúak, dromedárius, avagy futó nevet viselnek. Némellyek száz mázsát is el bírnak az úton. A' 12 muzsika szózatot 13 kedvellik, ha az úton azzal tartatnak, örömeftebb mennek. 14 Haragos a teve; de 15 oktatás tőrő. Ha a' fiatal teve melegre 16 rekesztetik, a' hol a' padlás 17 heves, midön azomban 18 dob, vagy 19 trombita szót hall, az alatt pedig a' 20 forróság miatt a' lábait 21 emelgeti, úgy hozzá szokik a' lába 22 emelgetéséhez, hogy azután minden dob vagy trombita szószatra a' féle meleg nélkül is mint egy 23 tántzot jár.

Valamint a' teve a' lovat nem szenvedheti; szintén úgy a' ló fem 24 türheti ellenben a' tevét. Heródotusnak az ő Klio névű könyvében olvassuk: hogy midön Tzírus Király Krézusnak Lidiai táborától, 's nevezet szerént a' lovas feregétől igen 25 tartana; a' lovasok ellen egy

---

10 compenso 11 turbo 12 musica 13 delector 14 iracundus 15 instructus 16 claudor 17 fervidus 18 tympanum 19 clangor 20 calor 21 levø 22 elevatio 23 salto 24 patior 25 timeo.

26 csoportot tévét 27 erefztett, a' lovak a' tevék 28 szagát mihelyest 29 érzék, vizsgálza kezdenek nyargalni, 's Krézus Király el is veszté a' 30 viadalt.]

III.

Az Öszvérről.

Az 1 öszvér nem egyéb', hanem szamárból, és kantzából 2 fajzott állat, vagy ellenben; noha az Kolumella hinnusnak hívá; magyaúl más nevét nem lelem; maga az öszvér magtalan. Az olaszok, és szitziliabéliek szokták azokat jobbára 3 nyergelni.

IV.

A' Szarvasról.

A' NÖSTÉN szarvasnak ritkán vagyon szarva, a' kannak két esztendős kőában két ágú mindenik szarva, utóbb mindenik esztendőben egész harodikig új új ágú. A' szarva se nem 1 hézagos, se a' fő 2 tson-

26 Grex 27 dimitto 28 odor 29 sentio 30 studium.

III.

1 Mulus 2 progeneratus 3 ephipio instruere.

IV.

1 Cavus 2 os.

ryán nem áll; hanem egyedül a' 3 bőren. Mondgyák; hogy csak nem mindenik szarvasnak, a' 4 szívében tsont 5 találta-
 tik. Találatott harodik Orbán Pápának idejében, Szilvanektumnál illy irást viselő
 örvel egy szarvas. Hoc me Cæsar dona-
 vit. Ezzel engem' a' Tsászar 6 ajándéko-
 zott meg, 's azt némelleyek Julius Tsá-
 szarra 7 magyarázzák. Szarva ágaiból nem
 lehet esztendőjére találni; mettr fok eszt-
 tendeig el élnek. A' németeknél az meg-
 rögzött vélekedés: hogy ha egy azon eszt-
 endőben 8 terem a' 9 tölgyfa, mellyben
 a' szarvas, már akkorra el vénhedik 's el
 is rothad a' fa, mikor a' szarvas még jó
 egésségű.

A' szarvasok a' nagy vizeket által 10
 úszván, rendre egy más 10 farára teszik
 a' fejeket; úgy, hogy ha az első 11 el
 fárad, utólsóvá vállják. A' 12 kígyok-
 nak ellenségei a' szarvasok, keresik azo-
 kat a' 13 lyukakban; 's orrok 14 lehelle-
 rival 15 ki is hajtyák. Nem útállyák meg
 enni a' kígyót; de illy étel után azonnal
 16 forrást keresnek; 's ha arra három óra
 alatt nem találják 17 meg dermednek.

Cutis 4 cor 5 invenior 6 dono 7 explico
 8 cresco 9 quercus 10 clunis 11 fatigo 12 ser-
 pens 13 foramen 14 halitus 15 expello 16 fons
 17 pereoo.

Hathatós orvosság a' kígyó 18 el távoztatására a' szarvasnak 19 meg égettetett szarva.

A' szarvast a' hideg nem 20 leli; sőt használ a' húsa a' hideg lelés ellen. Tudok, úgy mond az ő könyvében Plinius olly úri afzfzonyokat, kik minden reggel egy egy kis szarvas húst enni szoktak, és fok számos esztendőig 21 menten maradtak az hidegleléstől.

V.

A' I pardutzról.

A' PARDUTZ kiseded ábrázatú, kiseded szemű, nagy szájú, hosszú nyakú, pertyegetett színű vad állat. Bőrének tellyes betsülete az 3 említett szín. Az a' 4 strutz tollal együtt a' Magyar vitézeknek régi 5 ékessége. Igaz é, nem é? de Pliniusnál némelly írók azt bizonyítják: hogy a' pardutz mejjén 6 holdhoz hasonló egy 7 makula vagyon, melly a' hold világ módgyára hol telik hol pedig fogy: a' foga és a' körme a' pardutznak rettenetes 8 élű. Európában ez az állat nem terem;

---

18 Adpellendum 19 adustus 20 non frebictito 21 incolumis.

V.

1 Pauthera 2 facies 3 commemoratus 4 penna struthionis 5 decor 6 luna 7 macula 8 acies.

de 9 bővelkedik azzal ellenben Áfia, Afrika. Olly nagy ellensége az embernek; hogy annak 10 meg írott 14 képét is öszve 12 martzangollya, ha éri; noha némelyek azt írják, hogy az embernek csak ábrázattyára 13 agyarkodik, 's ha azt az ember tőle 14 el fardítja, vele könnyebben bánik.

A' 1 tyúkot, 2 kigyót 3 fokhagymát gyűlöli, 's ha a' tyúknak fokhagymás levével magát az ember meg kenni, ne féljen tőle. A' ki pardutz bőrt visel, azt a' kigyó meg nem marja; ha igazat tart Plínus 8-dik könyvében 4-dik részében. A' hiénának, 's a' pardutznak bőre ha ellenben által függesztetik, ennek a' szőre 4 le omlik. A' párdutz az ember ganajt úgy szereti, hogy tudván azta' pásttorok zsakba fel függesztik. A' mellyre fel ugorván a' pardútzok, 's 5 el nem érhetvén, addig ugrálóak, míg meg nem szakadnak, 's 6 meg nem dermednek.

9 Abundo 10 pictus 11 imago 12 dilacero
13 infirmitas 14 averto.

1 Galina 2 serpens 3 allium 4 decido ruo
5 attingo 6 crepo.

VI.

Az I oroszzlánról.

MEG vallya Buffon a' 18-dik szakasz-
nak 9-dik levelén; hogy noha az orosz-
lán felől írt 2 történetek, szóval egy ke-
vése fel vannak 3 pipérezve; de a' termé-
szete mind azáltal ennek az állatnak bizo-
nyos nemes bátorságot 's kegyességet mu-
tat; hogy 4 aprólék ellenséggel meg nem
méltóztatik 5 ütközni: mesterének enged
6 táplálója kezeit 7 nyalogattya; 8 jó té-
vő, 9 kedvező; 's több illyes 10 tulaj-
donságú.

A' 11 nőstény oroszzlánnak tsak egy
a' 12 magzattya; úgy mond Herodot, az
ő Tália nevű avagy 3-dik könyvében,
mert a' kölykével együtt 12 belsejét is 13
ki ereszti, holott a' kölykének 14 éles 15
körmei azokat öszve sértik, 's körömtesélik.

A' kölykök azonban úgy jön a' vi-
lágra, mint ha döglött volna: a' mellyet
harmad napig 16 ordítván az oroszlán, azt
így mint egy felkölti. Az oroszlán nem
minden nap; hanem tsak minden másod

VI.

1. Leo 2 historia gestæ res 3 exaggero 4
exiguus 5 confligo 6 sustentator 7 lambo 8 be-
nefactor 9 blandiens 10 proprietas 11 lena 12
foetus 13 emitto 14 acer 15 unguis 16 ejulo.

n p eszik. Ha tele a' 17 gyomrok, és 18 futniok kell, bele vetik kormököt a' 19 tokokba; 's ki hűván az eledelt könnyebbségre készülnék: De soha se futnak, míg őket valaki láthattya; hanem ha 20 ki kerülnek a' szem elöl, akkor 21 rugaszgodnak meg, mondgyák: hogy 22 könyörületes természetűek, 's annak a' ki magát előrtök meg alázza, meg engednek. Így szabadult meg Hetúliából Romába vizfiza érkezett bizonyos rab affzony. A' kitől 33 meg sértetik az oroszlán, azt száz között is meg esméri, és annak jaj, de ha lö is ellene valaki; csak sebbe 24 ne ejtse nem bántya.

VII.

A' I medv é r ö l.

A' MEDVE 2 esméretes állat a' lengyel tántzról is: hogy hasznos bőrét ne eméssem. A' vizet 3 rágya iszfiza, ha 4 barlangja nintsen 5 ágból, levélből, olly házat épít magának, hogy azt az eső 6 nem érheti. A' télen a' 7 talpát 8 nyal-

---

Stomachus 18 fugio 19 guttur 20 subducere oculis 21 curro 22 misericors 23 offendo 24 non vulnero.

VII.

1 Urfus 2 notus 3 rodo 4 spelunca 5 frons 6 non pertingo 7 planta 8 lambo.

ván, vagy az öszve hordott almával, 's
körtvével rartya magát. A' talpát meg be-
tsüllik az úri asztalok, a' feje 9 gyen-
géske. Ha utánna vagyon az ellenség, azt
10 bé markollya; 's egyéb tagjait nem
igen félti; így a' 11 köszikláról is le mér
12 hengeredni. Az Oláh, ha medvét lát,
tört köt a' mejjére; 's néki megyen 13
birkozni; azonban pedig amannak a' ha-
sát 14 által szegezi. A' medve kölyök,
mikor 15 ki hull fejr, 16 idétlen, 's az
egénél nem szinte nagyobb. Se szemefe
szőre, tsak a' körmei látatnak ki, azt ad-
dig 17 nyalogattya az anyja; míg tellyes
formája nem kerül. A' medvéről a' Len-
gyel mézes mese 18 nevezetes.

VIII.

A' I LÓRÓL.

A' LÓRÓL fő képen azt adom elő, a'
mi ritkáb'. A' Török, és a' Lengyel ha
2 gyorsabbá akarja tenni a' lovát, el
nem fogja ugyan tőle az italt; de, a'
melly nap gyorsabban akarja futtatni, előtt

---

9 Mollis, tener 10 vola tegere 11 saxum
12 devolveo 13 vires tentare 14 transfigo 15 na-
scitur prop. excido 16 immaturus 17 lambo
18 celebris.

VIII.

1 Equus 2 velox.

való nap 3 el fogja tőle az 4 eledelt. Tudván Dárius, hogy a' 5 kantza a' tsikoját nagyon fzereti, olly lóra üle az ütközetkor, mellynek a' 6 tsikoját othon hagyá: hogy ha izaladni kellenék az ollyan kantza hamarébb haza ragadgya. Se nagy Sándornak, se Gyula Tsászárnak a' lova 7 szokott Urán kívül mást hátára 8 nem eresztett. Ám annak Butzefaluffa térdet hajtott, valahányszor reá készült ülni Sándor. De illyesre az Oláhok is reá taníttják a' lovat, a' mint Nagy Váradon tapasztálám, a' lovász mesterek mi szép mestersegekre taníttják a' paripát, ki ki láttya csak az, hogy a' 9 puztai tsikofnk is néha úgy tudnak még a' 10 delzeg lóval is banni, mint ha az ollyanok iskolájokba jártak volna.

A' Szibariták muzsika mellett tántzra szokták a' lovakat tanítani. Tudván azt a' Krotoniaták, az ütközetkor a' katonák közé muzikálókat 1 keverték. Ezek mihegyest a' szerszámot verni, és 12 pengetni kezdék, nagy 13 gyorsasággal emezekhez futának a' Szibarita lovak, a' rajta ülöket le rázván hátaikról. Bizonyos

---

3 Subtraho 4 alimentum 5 cabalu, equa 6 hinulus 7 soleo 8 admitto 9 desertum 10 superbus 11 misceo 12 tinnio 13 velocitas.

fzemélly a' 14 nyargaló helyen tanított lo-
von vatsorára fietvén az ollyan 15 pözna
mellett találá el menni, melly a' ló isko-
lákban szokott áldogálni. A' ló azt az ö
iskolájának 16 vélvén, melette kezd va-
la 17 kerengelni, 's ott addig 18 nyargalt,
hogy addig a' vatsora el múlték.

IX.

A' I farkasról.

A' farkasról 2 jegyzeni méltók, I
Hogy ö fekete 3 gy pár füvel a' fogait
örömeft 4 élesíti. II. Az 5 éhséget so-
káig 6 el türi, de a' koplalás után egy
egéiz 7 róba sem hágy fokát. III. A' szar-
vas marhát hátúl szokta ragadni, hogy
amaz magát n-hezebben oltalmazhassa.
Hogy az erős állatot könnyebben le von-
hassa, előre földel meg tölti rulaidon 8 bé-
lét. IV. Ha lehet, 9 fetétes időt választ
a' o prédálásra, hogy bizonyosbb légyen
a' lefelkedés haszna. V. Ha 11 nyájra ta-
lál, azonnal kettőt hármat 12 meg fojt.

---

14 Locus equitandi 15 pertica 16 arbitror
existimo 17 circuire 18 equito.

IX.

1 Lupus 2 adnotatu dignum 3 flæchas ci-
crina 4 acuo 5 fames 6 perfero 7 lacus 8 vi-
scera 9 tenebricosus 10 ad prædandam 11 grex
12 suffoco.

sőt annyit a' mennyire szert tehet; ki szí-
ja a' bárány vérét, 's azután 13 hordogat-
tya el a' prédát. Azon nyomban fel nem
fallya: hogy bátoriságofabban, 's nyugo-
dalmasabban lakozzék: VI. Ha lehet 14
el szakaszt a' 15 nyájtól egy 16 farkát, 's
el térítge i. Hogy az ebek észre ne ve-
gyék, lassan tzaamag az akól, és a'
nyáj felé. A' ketskét maga mellett futva
vezeti: és hogy jobban mennyen az há-
túllyat tulajdon farkával erőfen 17 verde-
géli. Az Athénab liek egy talentommal
fizették ki azt, a' ki farkas kölköt ölt;
ha igaz ez a' hír; duplán 18 jutalmazták
azt, a' ki öreg farkasnak járt végére. 19
Tartottak a' kis farkastól is: mert a' far-
kasnak farkas a' fia. Nem régen halt meg
illy vitéz ember, ki midön ellene tátott
szájjal jönne a' farkas, 20 öklét a' szájába
veté, nyelvét meg fogá, 's máfik kezé-
vel a' késéhez kapván, torkát is 21 meg
nyitá, és meg ölé. A' bika előtt a' farkas
az ő fene voltát mutogatni szokta, fogait
22 tsantogattya, a' földet kapállya, ha-
rapdallya, 23 morog. Midön azomban a'
bika 24 irog forog, hirtelen a' hátára 25

---

13 aufero, tollo 14 discerpo, divido 15
grex 16 pars 17 verbero 18 remuneror 19 ti-
meo 20 pugnus 21 aperio 22 arieto dentes 23
murmoro 24 circum ago 25 fatio.

ugrik a' farkas, nyakába 26 tsüggefekedik mint a' 27 vas matska, körmével, fogával, nehezével mind addig víjja, még le nem dölti. Egyébkor a' fekvő marhát farka 28 lobogtatásával, a' földnek szemé közé való hányásával, fogai 29 vitsorgatásával fel költi, futására indítja, utána rugafzkodik, hátul a' tzmjába ragadgya, meg vérezi, 's meg öli.

X.

A' I rókáról.

A' rókának minden 2 tselekedete 3 ravaszág.

SOHA egyenes 4 ösvényen nem jár. Az öregét főképen ritkán lehet 5 ejteni, 6 sántikál: mert jobb felől rövidebb a' lába szára. A' 7 sül (szür) disznó mikor előtte 8 öszve zsugorodik, reá ereszti a' vizelletét, azzal úgy mond Schotus L. 8. 9 meg fojtja; 's úgy rágja. Az ő lombos farkában nagy a' segítsége, azt meg vi-

26 collo adhaerere 27 anchora 28 ventillatio 29 fremitus.

X.

1 Vulpes 2 actus 3 dolus 4 femita 5 facere cadere 6 claudico 7 erinaceus 8 contrahor 9 eneco, suffoco 10 cædo.

zelli, azzal 10 tsapdofsa az 11 agarakat, s' a' 12 büdösséggel magától 13 elüzi.

Ha titkon 14 bétzammaghat a' tyúkhoz, 15 rétzékhez, és egyéb 16 majorsághoz, rendre öli őket, 's az után vízi el a' prédát. Jó 17 nyúlász a' róka, az 18 oktalan nyúllal először 19 jádzodozok, az után öli, 20 nyeli, mondgyák: a' hol fok a' róka, kevés a' nyúl.

XI.

A' I szamárról.

A' szamárnak nagy a' szíve, mint a' 2 félékenyeknek; a' vére vastag, és fetétes. Annyi az Szitziliában: hogy bír egyel leg alább a' leg szegényebb ember is. Az egyiptomi szamár gyors, úgy mond Skaliger, 's egy nap negyven kis mért földet is 3 el nyargal 4 nyavalya nélkül; a' melly úton egyszer jártak, 's a' melly 5 verembe egyszer esni találtak, azt örök-ké meg isméri. Mondgyák: hogy Indiában vannak izarvas szamarak is. Azok

12 Vertago 12 foetor 13 abigo 14 resistanter intro 15 anas 16 altilia domestica 17 venator 18 stultus indoctus 19 ludo 20 absummo.

XI.

1 Afinus 2 timidus 3 percurro 4 morbus 5 fovea.

szarvából a' melly pohár készítették abból az ivott méreg nem árt. Nagy Albert tulajdon 6 tapasztalása szerént írja: hogy a' szamar hátból a' mellyen 7 rerdet hordott 8 készítettett 9 hátbéli soha se szakad el. A' Persák az ő születések napját nagy pompával 10 ülik, akkor a' többi között sült szamarat is tesznek az asztalra a' mint Herodotus írja az ő Klio nevű, avagy I. könyvében.

XII.

Az I ébről.

Az ebnél 2 hívebb állatot nem tudunk. Bizonyos, hogy némelly a' féle állatnak meg holt urához olly nagy volt az hívsége: hogy testétől 3 el nem válnék, 's onnét a' vadakat 's madarakat 4 el kergetné. Egy a' többi között ura 5 gyilkosára, midőn az egyebek közt áldogálna, reá talált, 's a' Birák előtt 6 gyanú 7 pert 8 támaszta. Meg is vallá a' gyilkos a' véghez vitt istentelenségét. Némelly régi Nemzetek nagy 9 fereg kutyát vit-

6 Experientia 7 onus 8 paro 9 quod solet induere pes 10 celebros.

XII.

1 Canis 2 fidus 3 non divello 4 abigo 5 homicida 6 suspicio 7 lis 8 suscito 9 copiosus.

tek az ütközetre, 's ezekkel 10 kezdeték a' 11 viadalt. A' volt az hasznak, hogy híven harizoltak, és 12 zsold nélkül izogáltak.

Az eb 13 mérge 14 meg tsillapodik, a' mint magam is 15 tapasztalám, és Plinius a' 40-dik könyvben írja, hogy ha a' kire 16 ugatnak, előtök a' földre ül. „Impetus eorum, & fevitia mitigatur homine confidente humi. Az is Plinius bizonyossága: hogy a' kölyök között az a' leg jobbik a' mellynek a' szeme leg utólszor 17 nyílik. „Optimus in fœtu, qui novissime cernere incipit.

A' Skotziai kutyák a' tolvajt egyenes úton 18 nyomozván meg tudják találni, ha az olyan ebet valaki a' izobába, a' mellybe 19 keredzik, nem ereszti, tolvajnak tartatik, úgy mond Fourniér a' 12-dik könyben. 's a' t.

10 Incipio 11 pugna 12 sine mercede 13 rabies 14 lenio 15 experior 16 assilio 17 aperio 18 investigo 19 peto, rogo.

A' többit lásd a' pásztori tanítások írt könyvében.

OKTATÁSOK

A Z O K O S

É L E T M Ó D G Y Á R A .

I.

Alkalmaztasd I magadat az időböz.

A BÖLTS még böltsefségét is úgy 2 forgattya, hogy a' mostani világhoz illyék, ha mit tud is abból, a' mit a' fenn forgó szokás le tett, vagy megvetett; úgy viseli magát, mint ha nem tudná: változton változik nyelvünk, és 3 kényes 4 ízünk. Az előbbi beszéd, már 5 avott régiség, újra 6 szokott világ. A' mi tavál szép volt, már ma tellyes rút. Hogy ebben 7 ne véttsünk, azokat köves-sük, a' kik a' javában tudnak válogatni. Az udvari bölt azért, a' mostani világ-nak rendéhez szabja mind külső viselését, mind belső 8 el kökellését, jól lehet a' régi szokást jobbnak tartsa lenni; mind

I.

1 Applico 2 verso 3 delicatus 4 gustus 5
vetustus 6 soleo 7 pecco 8 determinatio.

I

azon által ki vévén az Istenes erkölts 9 állapottyát, mert ennek mindenkor helyén, és maga méltóságában kell maradni.

Igen is való hogy a' jó erkölts 10 szörnyen 19 meg hasonlott, addig öltö-zünk az újságba, a' míg ki vetkeziünk a' 11 jámborságból. Nem hiszünk másnak, mert 12 kétes a' beszéd, nem 14 bízunk máshoz, mert nem felel meg ajánlásinak. Ha ki 15 tsendes, igaz, hív, a' régi 16 tárházba való senki sem követi. Rossz időben élünk! virtus igen alatt; a' gonoszság nagy fenn vagyon. Éllyen a' jámbor bölts úgy, a' mint leg jobban lehet, ha nem lehet úgy, a' mint kívánna.

II.

Hagy békét a' I vágalmazásnak.

JELE, hogy már 2 férges annak híre, a' ki másnak 3 kissebbségére 4 buzgó. Né-melleyek tulajdon 5 motskokat a' máséval 6 mentegetik, és ha így sem 7 szapulhat-tyák ki: színnel 8 szépítik, hogy 9 bé

9 Status 10 excessivē 11 deficiō 12 probi-tas 13 duplex 14 confido 15 tranquillus 16 gaza.

II.

1 Detractor 2 vermibus scatens prop. cor-ruptus 3 læsio, infamia 4 fervens 5 macula 6 excusō 7 eluo 8 colore obduco.

dughafszák szemét a' világnak. Még mások azzal 10 vígasztallyák magokat, hogy többben is 11 béllyegesek azzal, a' miben magok 12 vérkesek, ez pedig 13 hitván, sőt esztelen vígasztalás.

A' 14 gyalázkodóknak бүдös a' szájak, nem is lehet különbben, mint hogy egy egész városnak, vagy községnek minden tisztátalansága oda 15 takarozsik, és onnan forr ki: A' ki más бүдöségét keveri, maga бүдösödik. Kevesen vagyunk minden eredendő, vagy reánk ragadott valami fogyatkozás nélkül, ki egyben, ki másban vét. Tagadhatatlan, hogy szó fér hozzánk, csak az ismételtenek mentek.

A' ki betsüleit szereti, 16 kerüllye, hogy ollyas lajstrom könyvnek ne mondásék lenni, mellybe öszve rakódott, és forr a ösztatott minden kinek 17 gyalázatos motska, Az ollyan embert az okos világ útálatos 18 бүlzhett 19 дögnek tartya, mellynek 20 түrhetetlen nehéz szaga mezfize 21 terjed, foknak árt.

---

9 Obturo 10 consolor 11 stigmatē inustus,
notatus 12 peccaminosus 13 vilis 14 detractor
15 confluit 16 vito 17 propudiosus 18 foetidus
19 cadaver 20 intolerabilis 21 extendit se.

III.

Miben 1 áll az ébrettt 2 elevenség.

E z az elébb mozdítója ügyünknek, 3 foganatos ereje beszédünknek, 4 élte-tő lelke elő vett dolgunknak. Akar kiben is ez emeli a' nagyságot nagyobra Az emberi természetnek 5 ékessége a' jóság. Az elevenség még a' jóságot is szépíti. A' helyes mondásnak ízt ad, és ébreszt a' 6 figyelemre. Ingyen való ajándékja az égnek. Tanulással nem lehet hozzá férni, minden tudományt fellyül múl. Továb ér-kezik a' mindent könnyen végző 7 kész-ségnél, 's fellyebb való 8 tetfzetésségnél mert mind a' kettőnek 9 szülője, és 10 nevelője. 11 Nem háborodik meg egy könnyen.

E' nélkül a' szépségnek fe 12 ára, fe 13 böitse: A' más külömben kedves dol-gok 14 kelleltenek. Olly magasan tartya székét, hogy a' 15 bátorság, okofság, 16 méltóság, tsak udvara 17 tselédgye. Szerentsés a' Politika dolgában, hol 18

III.

1 Excitatus 2 vivacitas 3 efficax 4 vitalis
5 amvenitas 6 attentio 7 promptitudo 8 com-
placentia 9 mater genitrix 10 altrix 11 turbo
12 prætium 13 æstimatio 14 inacceptus 15 au-
dacia 16 dignitas 17 familia caute.

kerülve, hol magát által 19 vágva, meg tud 20 menekedni az 21 aggodalmas 22 galibáktól.

IV.

Ellent I mondó ne légy.

A' ki ellen mondással, társát 2 meg támadgya, 's mint egy bajra kifizti, árt magának betsületinek, 3 febesíti más híret, nem éri végét szándékának, mert ha okos a' 4 fél, el áll, és halgat; ha esztelen és 5 pántalódó, nem léfz szünete a' hartznak. Az egész okos világ nagy ellensége az e' féle 6 háborús elméknek. A' bölts, ha ollyas mit hal a' beszédben, mellyhez 7 gyanú fér, vagy helytelen magában; lágyon szól hozzá, nem vitatya, 8 nem tsigázza a' mondást, fenkinek elméjén, és 9 rögzött 10 vélekedésin 11 erőszakat nem térszen.

Ezek a' 12 békételenek gyakorta 13 derék 14 villongást 15 indíttanak nyel-

19 Cæsim 20 liberari 21 anxius 22 molestia.

IV.

1 Contradictor 2 provoco 3 vulnero 4 pars
5 vixofus 6 turbulentus 7 suspicio 8 attraho 9
irradicatus 10 opinio 11 vis 12 turbator pacis
13 solidus 14 contentio 15 moveo.

vekkal a' barátságos társaságban. Jobbára többet veszekednek szíves jó akaróikkal; hogy sem ellenségekkel, vedd észre: a' mint leg édelebb 16 falatodban, leg nehezebben esik a' véletlen 17 sértő 18 tüske, úgy a' 19 tsendes édes beszédben leg inkább 20 keferit a' nem várt 21 ellenmondás. Ezek az 22 ellenkezők, inkább illenek a' vad állatok közé, kik egymást 23 mardosják és 26 emésztk; hogy sem a' bertsületes, 27 tsendes emberséges emberek 28 gyülekezetébe.

V.

Elégedgyék I meg a' bölts magával.

Egy régi Bölts azt mondá: hogy maga személyében mindene meg van, és mindent magával hordoz. Más valaki azt vallotta, hogy a' ki szíves igaz jó akaróval bír, annyiba tartsa, mint ha Rómával, és az egész világgal bírna. Légy azért igaz híve magadnak, szinte annyival bírsz, és meg elégedhetel véle.

---

16 Bolus 17 ledo 18 spina 19 tranquillu
20 amarum reddit 21 contradictio 22 contra-
rians 23 mordeo 24 consummo 25 pacificus 26
conventus, societas.

I Contentor.

V.

Mi hijjával vagyon az? a' ki se böltse-
ségre, se józan ízre, se egyéb 2 tökéle-
tiségre nézve nem tud jobbat magánál.
Tsak magául függ és vár, ez pedig olly
szerentse, melly nagyon hasonlít az Iste-
ni 3 boldogságnak 4 állapottyához. A'
ki magával egyedül tart, és el tud élni,
nem ragad reá valami 5 baromi szomszéd
6 rüh, meg telik böltsefésséggel, mindent
remélhet Istentől.

VI.

Beszéd közt I eszeden légy.

VÉTELKEDŐ 2 társoddal azért, hogy
meg ne 3 á tson; a' többivel azért, hogy
az 4 illendőség meg ne 5 sértődgyék.
Könnyü a' mondás, de nehez a' vízfsza
mondás; beszédünk azon képen légyen,
mint az okosan el 6 intézett Testamen-
tom, mellyben mellynél kevesebb az íge,
annál kevesebb 7 pör támad belöle.

Mikor nintsen felettéb való okod reá,
hogy 8 vigyázva beszélgefs, szinte akkor

---

2 perfectio 3 beatitas 4 status conditio 5
brutalis 6 scabies.

VI.

1 praesens 2 aemulus 3 noceo 4 decentia 5
laedo 6 dirigo, ordino 7 lis 8 attentus.

szogd meg; hogy 9 szükség idejében 10 nyelved 11 ne vétsen A' ki 12 titkát titkolni tudgya, mikor kívánatik közel jár a' mennyei böltsességhez. A' ki tartalék nélkül mindent egy végbe ki mond; lesz gondgya, hogy mindent 13 meg bizonyítson, és 14 félő, hogy 15 le ne nyomja okokkal, ha 16 peressével nagyon dolgoz.

VII.

El ne I badd magadat.

A' leg 2 veszedelmesebb 3 alkalmazhatóságokban leg jobb 4 oktalom a' bátor nagy szív. És mikor ez már kezd 5 lenni, 6 izomfázódos részeihez kell 7 folyamodni, az az vedd elő eszedet, hogy segítsed szívedet. A' ki illy 8 ízben fel tudgya magát találni, felén túl nagyon már 9 meg szorúlr 10 ügyének. Se el ne hadd. se meg ne 11 add magadat a' gonosz szeréntsében, mert ha 12 rabbá téfzen, ürhetetlen léfzen.

9 Necessum est 10 lingua 11 pecco 12 arcum 13 destor 14 timendum, metuendum 15 deprimio 16 litigans pars.

VII.

1 Desero 2 periculosus 3 occasio 4 defensio 5 languero 6 vicinus 7 confugio 8 casus 9 coangustatus 10 fors 11 subdo 12 captivus.

Némellyek 14 nyomorúságokban csak
 15 panaszi, és kétséget 16 forgatnak,
 nem látnak magokhoz, nem 17 erőlköd-
 nek, hogy ki 18 fefelheffenek 19 inségek-
 ből, és azért duplán érzik 20 súllyát. A'
 ki magával tellyes ismérettségben nagyon,
 21 meg hánya elzét, és tud találni 22 or-
 vosságot 23 febének. A' bölts, ha mind-
 gyárt közepette volna is leg gonoszabb
 24 tsillagzattyának, 25 ki tekeri magát
 (ha emberi erőben nagyon a' dolog) és
 győzedelmet 26 fúj.

VIII.

*Ne légy 1 üveg 2 gyengeségű a' társa-
 ságban, annál inkább a' 3 barátságban.*

BIZONYOS emberek olly könnyen 4
 törnek, mint az üveg, ki mutatván, hogy
 se erő, se 5 állhatatosság benne: min-
 den gondolom 6 neheztelés miatt 7 röl-
 röznek 8 epével és 9 terhelik szomszéd.

14 Calamitas 15 querella 16 verso 17 co-
 nor, viribus enitor 18 emergo 19 miseria 20
 pondus 21 probo 22 medicamen 23 vulnus 24
 constellatio 25 extorqueo 26 cano.

VIII.

1 Vitrum 2 tener 3 amicitia 4 labor fran-
 gor 5 constantia 6 subsumtio 7 impleor 8 bilis
 9 onero.

gyokat gonddal, hogy 10 ne vétsenek nekik. 11 Gyengébek az emberi szemnél, mellyet se 12 szerével se 13 tréfával nem szabad 14 illetni. Sőt még a' nap fényben látrzó apró porotskák is 15 meg ártanak 16 kényes természetének.

A' kik körülöttök vannak 17 kéntelenek vele, hogy szépen 18 bánnyanak ezekkel a' 19 finnyákkal, mindenben 20 kedveket keressék, engedgyenek gyengeségeknek, mint hogy minden 21 aprólékra 22 fel ütök orrokat.

Azok vérekből valók, kik magokat szeretik, mint 23 bálványokat imádgják, felette 24 érzékenyek, merő 25 puhaságdolgok, és nem férjfiak, A' mi a' barátságos igaz szeretet illeti, hasonló legyen a' gyémánthoz, melly 26 tartós, állandó, mindent el tűr, mindent meg áll, 27 változhatatlan.

10 Offendo 11 tenerior 12 fertis 13 jocus
14 adficio 15 noceo 16 delicatus 17 coactus 18
ago 19 fastidiosus 20 animus 21 minutiae 22 of-
fendor 23 idolum 24 sensualis 25 mollities 26
durabilis 27 immutabilis.

IX.

*A' I titkon tartás, ki tettő 2 tzi mere
a' sokra kész elmének.*

A' MAGA titkát áruló szív, hasonló a' 3 fel szakasztott levélhez. A' hol nagy kész elme vagy on, ott 4 mélyen 5 rejtekeznek a' titkok, hogy könnyen 6 el férjenek, alkalmas 7 tágóság, és mélység kívántatik: hogy pedig jó örízet alatt maradgyanak, ollyas ember kell hozzá, a' ki a' titkoknak ki felé fiető nyughatatlanságát észre vegye, és magával bírván, birjon vélek. Nints ennél szebb győzelem.

Mihellyt 8 ki repítetted titkodat, más 9 hatalmában vagy, és annak 10 emberiségétől függsz, a' ki 11 fel kapta. Nagyobb rész az emberi okofságnak azon 12 nyugszik meg, hogy titkos szíve járassit, támadó 13 indúlival egyetemben, jól 14 mértékellye, és igazgassa. Akkor forognak leg inkább veszedelemben titkaink, mikor vagy mesterséges 15 hízel-

IX.

1 Ocultum, oculto 2 titulus, insigne 3 fractus 4 profundus 5 abscondor, ocultor 6 locum habere 7 amplitudo 8 evolare 9 potestas 10 humanitas 11 elevo 12 aquiesco 13 affectus 14 attemper 15 adulatio.

kedéssel, vagy 16 boszszontó 17 ellen mondással, vagy kemény erővel keretik 18 ki fakasztani; hol itt jó vigyázás, bátor 19 eltekéllés kívántatik. A' mit könnyen meg lehet tenni, nem jó könnyen ki mondani, a' mit könnyen lehet ki mondani, nem lehet könnyen meg tenni.

X.

A' ki I békefészes szívében, annak tart nyugadalma életében.

A' ki élni akar, engedgye meg, hogy más is éllyen. A' ki 2 békefészes, nem tsak él, hanem királyi módon él. 3 Hally, 4 láfs, de 5 halgas. A' tsendes nap tsendes ejtszakát ád, fokáig élni, és szíve 6 nyugrában élni, dupla drága élet. Ez az édes gyümöltse a' kívánatos békességnek.

Mind ezekben 7 részes lehet, a' ki azzal 8 nem aggódik, a' mi nem érdemli meg örök háborúban 9 vontattya éle-

16 Adficiens 17 contradictio 18 exprimo
19 determinatio.

X.

1 Pacificus 2 pacificus 3 audio 4 video 5
taceo 6 contentum 7 particeps 8 angor 9 con-
summo.

tét az, a' kinek a' nem gond is gondot
ád. Eggyenlő 10 bolondság: szívéhez
botsátani azt is, a' mi nem érdemli meg,
és ellenben szívéből 11 ki rekeszteni azt
is, a' mit méltó volna meg gondolni.

XI.

Szerezz 1 magadnak jó akarókat.

A' kinek jó akarója vagyon, duplán
él. Az igaz jó akaród kész kintsed, szí-
ve, és tehetsége a' tiéd. A' jó akarók
között, 2 közös minden, és azért vígan,
édesdeden foly minden. Annyi tekinte-
tünk, és hozzánk való szeretet vagyon
másoknál, a' mennyivel méltóztatnak sza-
bad akarattal meg betsülni bennünket,
hogy ehez 3 férhesünk, szívekkel kell
meg alkudnunk; utánna fog járni nyelv-
vek minket tisztelő dítsérettel. Ennek az
4 alkunak tetszik leg jobb módgya az
ingyen való hasznos kedves szolgálat.

---

10 Stultitia 11 excludo.

XI.

1 Comparo 2 commune 3 pertingo, at-
tingo 4 conventio.

Leg jobb jó akaród léssen, kit magad magadnak szerzettél. Ha mi jóval bírnék, azt jobbára más emberségének köszönhettyük. Egy ember a' másokra 5 szorúl hol mikor; lehetnek azért egy más közt segítéségek, 6 kedveskedések.

Kéntelenek vagyunk véle, hogy vagy jó akaróink, vagy ellenségink között éllyünk. Minden nap 7 édesíts egyet magadhoz, hanem forr is mindgyárt valami eskütt barátság öszve; talán idővel egyik fél a' másikat jobban meg ismervén, vagy te ötöt, vagy ő téged közelebb borsát szívéhez.

XII.

Jó szerentsédben készüly a' balhoz.

NYÁRI időben leg könnyebben 1 gyűjtünk télre valót. Boldog állapotunkban óltsóbban férünk a' jó akarókhoz, mert fereggel vannak, kik magokat 2 bé színlik hozzánk. Tanátsos takarni a' bőségnék idejében, hogy elővehessük a' szükségben. Betsüld meg

---

5 Indigeo 6 gratificatio 7 attraho, mihi jungo, cupulo.

XII.

1 Colligo 2 Intrudunt.

jó akaróidat, 3 maraszd meg, ne bán-
tsad. Fel ülöt 's levetőt jádzik a' fze-
rentse, 's ki rudgya, nem ha te meg
szorúlt 4 ügyedben leg jobb hasznát ve-
hernéd annak, kire leg kevesebb számot
tartottál: Az embertelen kevélység, mi-
kor magának vagyon, senkire sem re-
kínt barátságosan, nem tsuda azért, ha
ötet sem 5 isméri senki nehéz 6 insé-
gében.

XIII.

*Találly magadnak helyt a' Böltsek kö-
zött, de ne bé furva.*

ODA férvén meg lesz betsületed.
Azonban fok kívántatik hozzá: szorga-
lom, értelem, tudomány, és ennek na-
ponként való nevelése, és mikor elő két,
kellő jó módgya. Az igyenes érdemes
jamborság nem elég, ha nints elég éle.
Az iparkodás, nem lévén más mi melle-
te, nem méltó reá, mert tsak magát meg

---

3 retineo 4 fors 5 nosco 6 afflictio.

erőltető vágyódásnak tartatik, és meg
uráltatik. Erre tarts: talállyad kedveket
azoknak, kik székes urak Minerva udva-
rában, látsék vérszeme eszednek, add je-
les próbáit készségednek, mutasd meg
tettében, hogy közikbe illesz, és fel te-
hetisz némellyekkel.

KÜLÖMBFÉLE VERSZETEK

A' SZERENTSE:

A, 1 szerentse' 2 változásin,
 Tanúltt elme 3 nem indul:
 Ide 's oda 4 rándulásin,
 Nem 5 sértődik nem mozdúl.
 Tsak úgy nézi 6 tsúf játékát,
 Mint a' 7 forgó 8 karikat.

Ma 9 hítèget, 10 hízelkèdik,
 Szárnyán vífel fen hordoz.
 Holnap megént 11 mérgeskèdik,
 12 Boszszúlságot, 13 gondot hoz
 R'ád 14 szègezi kész 15 táborát,
 'S meg 16 fel szedi 17 sátorát.

Ma 18 fel billent első 19 fokra,
 20 Ápolgat, és 21 mosolyog
 22 Kebelébe 23 ragad 24 tsókra,
 Már 25 meg bánta, 26 tébolyog
 Nálad 27 tölti ebéd korát;
 Másutt eszik vatsorát.

---

1 Fortuna 2 mutatio 3 mens 4 migrō 5
 lædo 6 jocosus, illusorius 7 volubilis 8 or-
 bis 9 alicio 10 blandior 11 furo 12 inju-
 ria 13 cura, sollicitudo 14 oppono 15 castrum
 16 colligo 17 tentorium 18 elevo 19, gradus
 20 exosculor, foveo. Quis fovebit miserum
 hoc caput in senectute? Ki fogja ápolgatni
 nyomorúlt fóm öregségemben. 21 subrideo 22
 sinus 23 rapio 24 basium, osculum 25 pœnitet
 26 fluctuo 27 transigo 28 proditio 29 animatio,
 stimulus 30 thesaurarium 31 colo, adoro.

Tsak 28 árulás 29 biztatása,
 30 Tár házakkal ha 31 imád.
 32 Öröm, 33 úröm 34 ajánlása,
 Vízfza rántya a' mit ád.
 Szerentsére tsak úgy 35 tekints,
 Ajándéka 36 álom kints.

37 Kopasz; 38 béna, és 39 vak 40 jófzág;
 41 Agyarkodó, 42 fondorló.
 43 Fel kendőzöt 44 aggott 45 óság,
 46 Nyughatatlan, 47 kóborló.
 A' szerentsét jól 48 meg ésmérd,
 S' a' mint 49 szolgál úgy 50 ditsérd.

FALUDI.

A' I FÉSZÜLETHEZ.

2 **S**ZÚZEK, Ifjak, 3 sírjátok!
 4 Mélyen 5 szomorkodgyatok!
 6 Keseregjen minden ízív,
 A' ki Jézusához 7 hív.

Nintsen abban 8 irgalom,
 Hozzád 9 buzgó 10 fájdalom:
 A' ki téged 11 meg nem szán,
 Ó Jézus! a' 12 kerelzt fán.

32 gaudium 33 absynthium 34 promissio,
 commendatio 35 aspicio, confidero 36 somnus
 37 clavus, 38 claudus 39 cæcus 40 res 41 fren-
 dens 42 sufurro 43 colore ficta, pigmento colo-
 rata 44 vetustus 45 caries 46 inquietus 47
 vagabundus 48 nosco 49 servio 50 laudo.

1 Crucifixus 2 virgo, juvenis 3 lacrimor
 4 profundus 5 tristior 6 singultio, gemo 7 fidus
 8 clementia, misericordia 9 fervidus 10 dolor
 11 non condoleo 12 crux.

13 Gyènge testén 14 sebeit,
 15 Vérrel buzgó 16 kékeit
 A' ki láttya, és nem sír
 17 Élő 18 hittel 19 az 20 nem bír.

A' 21 kő sziklák 22 repednek,
 Nap, és hold 23 fetétednek:
 Minden állat 24 meg indul,
 Tsak a' 25 bűnös 26 nem búsúl.

27 Szállj 28 szívedbe 29 írasd meg.
 Hogy az Isten Fia volt,
 A' ki érted így meg holt.

FALUDI.

A' HÓLDHOZ.

SZOMORÚ tsillagzat! melly bús sűgárokkal
 Játzsol a' tsendesen 5 tsergő patakokkal.
 Tsak te vagy még ébren boldogtalanokkal,
 Kiknek szívek vérzik, 's küfzködik bajokkal.

Hallyád hogy fohajtnak estvély' homályában,
 Midőn a' természet szunnyadoz álmában;
 Nints álom ezeknek gyáfzós kunyhójában,
 El tűnt, el távozott boldogabb házába'!

Ott egy temetőnek látom keresztjeit,
 Bádgyait szél mozgattya tziprus leveleit,
 O! az árnyékozza lokak' tetemeit
 Kik velem érezték az élet' terheit.

13 tener 14 vulnus 15 sangvis 16 livor 17
 rivus 18 fides 19 is 20 non possideo 21 saxum
 22 rumpo 23 obscuro 24 commoveor 25 pec-
 cator 26 exacerbor, adfligor 27 descendo 28
 cor 29 collacrimor 30 perpendo.

Egygy fehér árnyéket szemlélek sírjából
 Suhogva fél kelni halottas honnyából.
 Vallyon nem leszsz è ez azoknak számából,
 Kik mint én, könnyeztek szívek fájalmából?

Ó! bár felém jőne! — nem félnék képétől;
 Többet reménlenék borzasztó lelkétől,
 Mint elő halandók' szem fény vesztésétől,
 Kiknek számkivette vagyok kégyelmétől!

Jaj de eltűnt! — kerül hát ez is engemet. —
 Talán észre vette hullani könnyemet!
 Ó! hát nints már senki, a' ki 51 nyögésemet
 Hallaná, 's enyhíteni akarná ügyemet!

Üs te boldog óra! a' melly inségemből
 Ki fogsz szóllítani illy fok gyötrelmemből,
 Szakazd ki e' sebès szívet kebelemből,
 'S tsinálly port; agyagból készített testiemből!

Talán majd valaki jön sírom szélére;
 'S akasztván egy darab fátyolt keresztére,
 Reá emlékezik baráttya szívére,
 Egygy könnyet gördítvén hideg tetemére.
 ANYÓS.

EGYGY JEGY CYÜRÖNEK, ÉS KESZKENÖNEK LE IRASA.

KÜSZKÖDNEK, kövei az égi tüzekkel,
 Haladgyák azokat ragyogó fényekkel,
 Pompéjus újjai fénylettek illyekkel,
 Mikor Kleopátra tartotta gyöngyökkel.

A' mint kis abrntsa hajlik a' gyúrónak,
 Dómbotskája körül, kin a' kövek ülnek,
 Rózsát ábrázoló zamántzok kerülnek,
 Mesterséges kézzel a' mëllyek készülnek.

Sír a' jobbik részén kerekdedségének,
Keferves személlye bánatos Tisbének,
Tőr hatotta szívét, vére foly szívének,
El hanyatlott, 's végé vagyon életének.

A' bús Ariadna sohajt a' más részén,
Thezeust kesergi 's gyakor sírást tészen,
Kétségben kezd esni, tőret tartya kéfzen,
Halálához készűl, ha jélèn nem lészen.

Ezèk alatt egy egy Kuprészzus metztetèt,
Amazok torának tzegérűl tétetèt,
A' gyűró kereke így ékesítettèt,
Tsudálatos munka kíván betsűlletèt.

Vala kéz kendő is egyűtt a' gyűróvel,
Ritka munka ez is betses érdemével,
A' ki készítette ezt gyènge kezével,
Mú'sák feregébe' illik szép mívével.

Tírufi tsinálmány ennek patyolattya,
Mellynek egy szeglete Diánát mutattya,
Fördő Nimfaival magát mint mulattya,
A' szegény Akteont szarvasként marattya.

Olly elmés munkával formálta ezèket,
Hogy majd folyni vélnéd a' varrott vize-
ket,
Görgeni Diánna testén a' tsèppeket,
Vesztett Akteonon nyílani a' sebeket.

A' mint meg varratott a' másfik szegleti,
A' tegzes Apolló, ott Dahnét kergeti,
Szaporán inallya, de későn érheti,
Meg tsallya a' remény kedvét nem töltheti.

A' melly por ütődik köztök a' futásban,
Azt is le képzették ebben a' munkában,

A' mint ingott hajok a' szelek folytában,
Lattzik itt is lenni olly ingadozásban,

A' harmadik szeglet Jupitert viseli,
Bikává változván, a' ki modgyát leli,
Hogy Agenor lányát lopva el emeli,
Régen várt öröme ezzel kedvét teli,

A' mint a' tengeren szalad prédájával,
A' hol a' habokat érdeklí lábával,
Tsak annak helye lints semmi hibájával,
Úgy le ábrázolta gyènge aranyával,

Negyedik szegletén Adonis varratott,
Kit vadászattyában vad kan el szaggatott,
A' hol azt formálták Vénus is jajgatott,
Hullatván szemei keserves harmatot.

Ennek mestersége nem tsak azt mutattya,
Adonisért Vénus könnyét mint hullattya,
Hanem gondos szíve mint érzi 's sohajtya,
Annak mozgását is elődben adattya.

Virágok fok neme keríti ezeket,
Mesterséges munka oszttya leveléket,
Minerva ha mívelt ezeknél szébbeket,
Mikor Araknával próbálták kezéket 's a' t.

GYÖNGYÖSI

K E M É N Y J Á N O S
HADI VESZÉLLE.

KI menván Hazánkból fok szép seregèkkel,
Hogy Lengyel országba' érkeztünk ezèkkel,
Meg szaporodtunk ott idegen népekkel,
Velünk meg egyezó Kozákkal, Svédekkel,

A' kik velünk együütt bíztattyák magokat,
Hogy ád a' szerentse szép diadalmakat,

Vet is első kedve olly mártalékokat,
A' kikkől várhatánk fok kedves dolgokat.

KRAKKÓ több helyekkel jut hamar ke-
zünkbe,
A' kikkel reményünk öregbül szívünkben,
Laurus kofzorúkkat várunk a' fejünkbe',
Szolgálhat a' játék első vetésünkben.

De a' Márs kotzkáját mikor továb' vettyük,
Hirtelen vakot koz, kinn szívünk tsüggelztyük
Kezdett örömünket szaporán felejttyük,
A' bizott reményt is rút kétségben ejttyük.

Mert a' Kozák ott hagy, a' Svéd is el mëgyen,
Tsak magunk maradunk RAKÓTZI mit tègeyen,
Búful, 's tanátkozik utat merre vègeyen,
Tsak hálauzza is nints a' ki jó lègeyen.

Tévelygünk fokáig a' nagy pufztaságban,
El fogy a' kenyérünk ürül tarfolyunkban,
Hetedizaka lintsen mit venni a' Izánkba',
Van az egélz tábor nagy éhel halásban.

Szikkad az üress has, a' pofák apadnak,
Bé esnek a' szemek az ortzák hervadnak,
El lankad az erő, az inak szakadnak,
Minden szíve 's kedve el esik a' hadnak.

Az éhség bnjdosás el nyomorítottak,
Nem kaphatánk 'sákmányt, mert meg szorí-
tottak,
A' Lengyel seregèk mind körül szállottak,
Mindèn fakmanyozó útat el állottak.

Nints erő hogy tovább verjünk ellenséget,
El fogytunk vilélvén ennyi fok inséget,
Ezèr a' nyavalya, hoz reánk kétséget,
Azért majd koldúlva kérünk békeséget.

A' mëllyel, mivel hogy ők sem ellenkeznek,
 Annak traktáihoz mind két részről kezdnek,
 A' kívánságokon hamar még egyeznek,
 Valamint akarják velünk úgy végeznek.

Reméltük, hogy hátra nints semmi veszély már,
 De imé közöttünk a' hír szaporán jár,
 Hogy mint a' mezőket el folyó nagy víz ár,
 Bennünket nem mészíze fok ezer Tatár vár.

Ezzel veszélyünket látván nevekèdni,
 Még ijedünk rajta, kezdünk kételkedni,
 Illy késő dolgunkban mit kell tselekèdni,
 Mëllyben már a' remény sem tud kizelkèdni.

KEMÉNY esfedèzni kezd Fejèdelmének:
 Mènyyèn el elötte a' Khám erejének,
 (Maga volt ez jelèn, 's parantsolt népének)
 Nè varja még árját hada özönének.

Nè botsássa magát akarva veszélybe',
 Tekintse Hazáját mëlly van özvegységben,
 Hogy jó Ura felöl nè essèn kétségben,
 Tsak könnyü lézèrrel is liessen Erdélybe'.

Tsak ő maradgyon meg, 's mènnyèn el békével,
 Nem gondol annyira maga veszélyével,
 O el marad a' több hadak léregével,
 Valamint fog járnì a' vak szerentsével,

De a' Fejèdelèm nem akar el mènni,
 Végig együtt kíván hadaival lènni,
 Mint killebbséges hírt el mèntével vènni,
 Kélzebb bètsèsü hirrel életét le tènni.

Mond: nem de el bírok még én is egy kópját,
 A' vagy még unta è fejem már sífakját?
 Az én testèmek is vér folya patakját,
 El várom a' lornak vagy hattyát, vagy vakját.

Együtt élek, halok kedves Vitézimmel,
A' mint ti, én is úgy áldozom vérèmmel.
Ha veszek is, inkább' veszszek szép hírèmmel,
Hogy sem még maradgyak betstelen éltèmmel.

Fejèdelmèt Kemény tovább sèm tágította,
Hogy nè mulatozzék kérését újította,
Mi hafzna, ha magát veszélyre szorította,
'S azzal most is árva hónnyát szomorította?

Ha magát nem szánja, szánja még Hazáját,
Kinek már is bal szél hajta vitorláját,
Ha reá nem vágysz 's nem őrzi hazáját,
Felő nem fokára más tartya Kórmányát.

Noha mint Turnusnak olyan keménysége,
Ditsóségre vágó szíve nemessége,
Nem ijészti sèmmi dolog nehézsége,
Ha hal is, tsak légyen jó hírt szülő vége.

De Kemény mind addig töri fok szavával,
Nem von végre viszszát jó tanátlásával,
Hanem seregének igèn kis számával,
El mégyèn: ott marad Kemény több hadával.

Azomban mint felhő, kő essős záporral,
Kit a' forgó Eurus öfzve kevert porral,
Erkèzik a' Tatár olly ifzonyú forral,
Kit követ fok rabság, 's halál gyászos torral.

Sok az ellenség is, más szükség is rajtunk,
A' kik terhe alatt erónkben el fogytunk,
Egy régi ó sántzba' végtére szorúltunk,
A' honnét ellenek fok hartzot tartottunk.

Magunk el szánáfa vitézekké tsinált,
Szemünk előtt láttyuk a' rabságot 's halált.
Tudgyuk, hogy azoktól más senki még nem vált,
Vitézül el veszést mindenikünk kiált.

Fogjuk is a' dolgot ellenék markosan,
Fél sèrkent a' veszély nem vagyunk álmosan,
Vifelvén bennünket Vezérünk okosan,
Vesznek a' Tatórok miattunk számosan.

De látván erejét tovább nem álhattya,
Hogy még váltsa népet, a' Khámnál jártattya,
Remélvén az által talám még válthattya,
Feles szartzot ígér, ha el botsáttattya.

Mint régen Kurtzius lè tett életével,
Hogy ha hazájának használna vérével,
Vagy pedig rabságra jutandó testével,
Nem kínálna sènkit szegődő bérével.

Hanem fel áldozná magát hazájáért,
Mint *Ifigénia* Görögök hadáért,
De nem várván sèmmi olly jót haláláért,
Örömeib' szartzolna még maradásásáért.

Mézes színt fest a' Khám szándéka mérgének,
Kégyes ábrázatot kégyetlen szívének,
Jó válaszáat küldi Kemény kérésének,
Bíztattya nem lészzen bántafa népének.

Hitit köti e' hèz erös esküvéssel,
Tsak mènnyèn ki hozzá Kemény fíetéssel,
Végezzék a' dolgot illendő kötéssel
Engedtetik úttya szabad elménéssel.

Hitelt ad hitének, mást mit is tèhetètt?
Egyéb orvosságot mert nem remélhetètt:
Azért a' Khám néki a' mèlly idöt vetètt,
Egynehány órákkal arra ki sietètt.

De álnok *sívennek*, indúlt énekére,
Szépen hízelkédő külső szèméllyére,
De belől rút farkot titkoló testére,
Ki mézes szavával hiteté mérgére.

Tökéletlenb tündér ez minden Circénél,
Változóbb a' hite Proteus testénél,
Hamis Polifémnek álnokabb szívénel,
Hazugabb a' ravasz Simon beszédénél.

Édes Nemzetünknek jaj! nagy veszedelme,
Ennek szörnyűségén el bódúl az elme,
Hogy jól ki mondhatta nints annyi értelme;
Mint ronta a' hamis pogány győzedelme.

Bár tsak ki ki kezén vitézül vesz vala,
De az hitet adó pogány rútul tsala,
Véletlen ránk jöven egyszer 's mind fel fala,
Közzülünk hartzolva kevés ki meg hala.

Mert a' midőn a' Khám KEMÉNYT tar-
tóztattya,
A' fartzolás dolgát vele traktálgattya,
Azomban hadait rendékebe' állattya,
Nem várt gyorsasággal reánk botsátattya.

Nagy ordítással jön ellenünk tábora,
A' melly meg indulván égig ér a' pora,
Reánk lőrt nyílának temérdek zápora,
Mint mezőt rontó kő rajtunk olly szapora.

Tíz tíz jut itt egyre több talán annál is,
Számosb' fejú sárkány, ez a' Hadvánál is
Réttenetèsb' tsuda a' Gerionnál is,
Gondot adna hogy ha Herkules volnál is.

Nints köztünk Vezérünk, kezd rendünk bom-
lani,
A' szemény Zászlók is tőlünk el hajlani,
A' Tatárság mellé véletlen állani,
Mindenképen fáradt 's éh hadunk romláni.

Míg KEMÉNY Hektorunk lehetett közöttünk,
Mint a' Trójaiak többet tselekèdtünk,

A' halál között is életét kerestünk,
Mint nyáj páztor nélkül most ollyaká lettünk.

A' Khám is el fogván tőlünk Vezérünket,
Pribék szemények is el hagyván rendünket,
Gyózi a' nagy erő fáratt feregünket,
Íszonyú romlással fél vérnek bennünket.

Bíznánk, nintsen kihez, futnánk, nintsen hova!
Mènnénk, nem mèhetünk sem ide sem tova,
A' veszedelemnek környűl állott tava,
Nyakunkon a' fegyver nem botsát sehova.

Mint a' juh akolban bé esett farkafok,
Kinek fok éhséggel üresűlt a' hafok,
Vagy ludak feregét téréngető safok,
Úgy úznek kergetnek a' Tatár nyilafok.

Egy 's más csoportban is előttök szorúlunk,
Utánnunk a' veszély a' merre fordúlunk,
Vágnak, fognak, ölnek, kik között jaidúlunk!
Nints már tovább remény, mindenűt tsak
húllunk!

A' Magyar anyáknak fok kedves szülötte,
Futkos itt; mert forog veszély körülötte,
Soknak a' Tatár kard fejét elütötte
A' rab szíj kezeit fokaknak kötötte.

Mint a' metszett bárány halálos sebében,
Míg nem húl párája mozogó testében,
Szánd szép Nemzetèdet a' Tatár kezében,
Halonlasos képen fetrengni vérében.

Mikor már a' Marsnak még szűnt áldzattya,
A' még fogottakot a' Khám nem vágattya,
Hanem mindènekét prédára oltattya,
Magokat szomorú rabságra tartattya.

Sokat adott ugyan Mars áldözattyára,
De többet tartott még tábora hafznára,
Hogy sem a' halálnak jutott predájára,
Több ment a' rabságnak nyomorúságára.

Itt volt Erdély színe 's jobb része hadának,
Az Urak, és fő fő Rëndék virágának
Kik Keményel együtt oda maradának,
Hagyván siralmas gyászt az árva Hazának.

A' Khám mikor Keményt magához hívatta,
Ötet ugyan akkor fogságban adatta,
Vegre sereginket hogy fel prédáltatta,
Haza felé hadát más nap indíttatta.

Jelen voltam eddig vélék mindènkben,
Akadtam volt én is Tatárok kezében,
Isten szabadított az el mult hetekben;
Ezt láttam; és tudom mondani ezekben, 's a' t.

GYÖNGYÖSI.

ÉLET MÓDGYÁNAK VÁLTOZTÁSA.

AZ én életèmet a' magánosságnak
Szèntèlem, nem lèszèk rabja é Világnak;
Áldozatot adtam én már a' hívságnak
Szolgáltam Hazámnak, másfoknak Királynak.

Az idő változtat ám minden dolgokat, 's a' t.

A' MAGYAR IFJÚSÁGHOZ.

ÉBREDGY fel Magyar Ifjúság! végy vér
sèzmet; élezd
Tolladat; ez nyelvben kezd gyakorolai
magad.

Ézt ízoptad; szóllottak ezen nagy Atyáid;
ezèn szóllt

Szent István, László, Béla, Lèventa,
Lajos.

E' nyelvèn hajdan pèrgètt amaz Áttíla nyelve,
Félelmet, 'softort a' ki Világra hozá.

Szólltanak e' nyelvèn amaz hét deli ritka Ve-
Vezérid:

Hunnus ezèn régen szóll vala; szóll ma
Magyar.

Ébredgy fel! kelly tollára; Magyar versekre
hevüllyön

Mellyed: Apollóval szolly Magyar ajka
szerént.

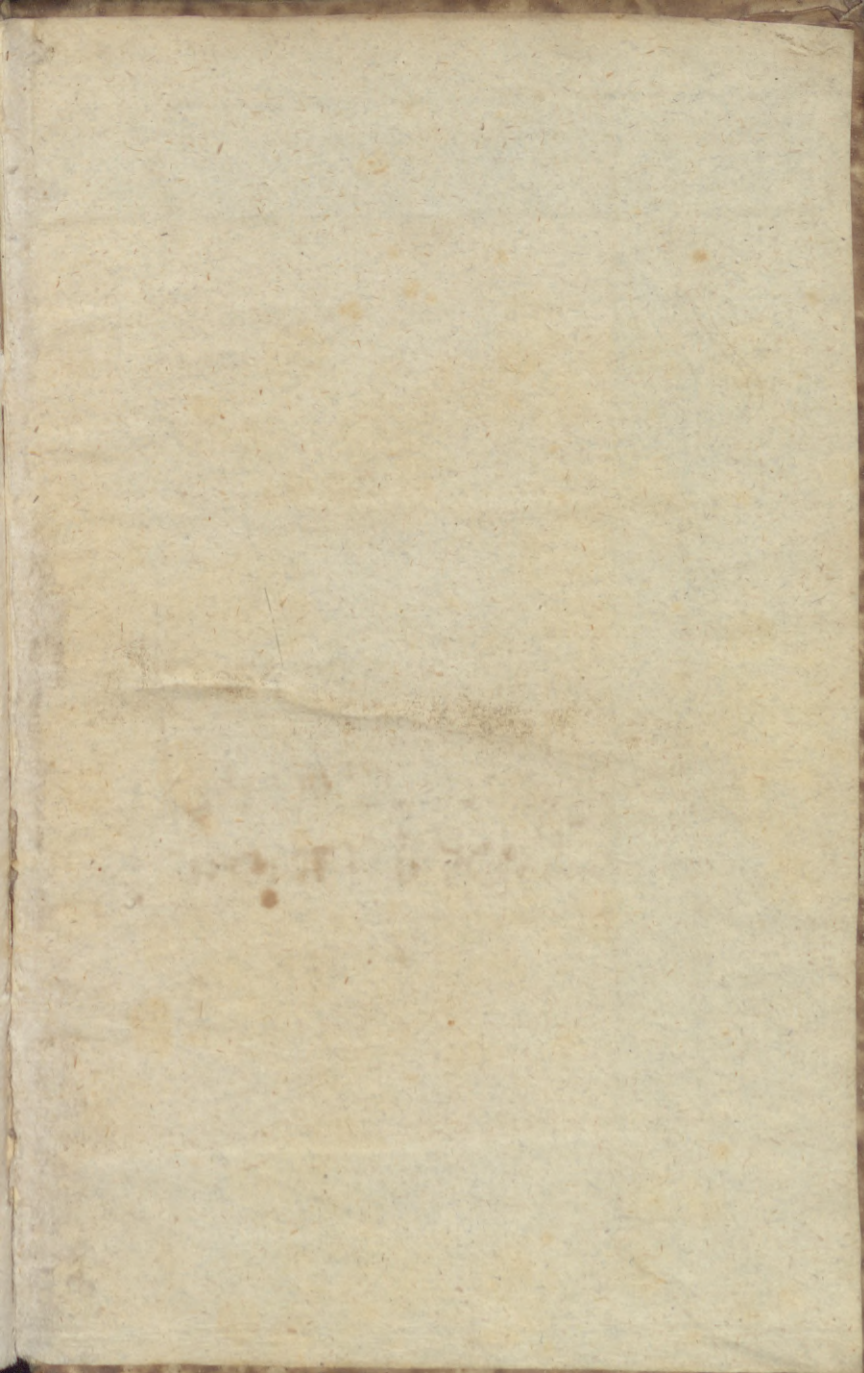
Illik kardra kezéd; kezéd illik tollra viszón-
tag;

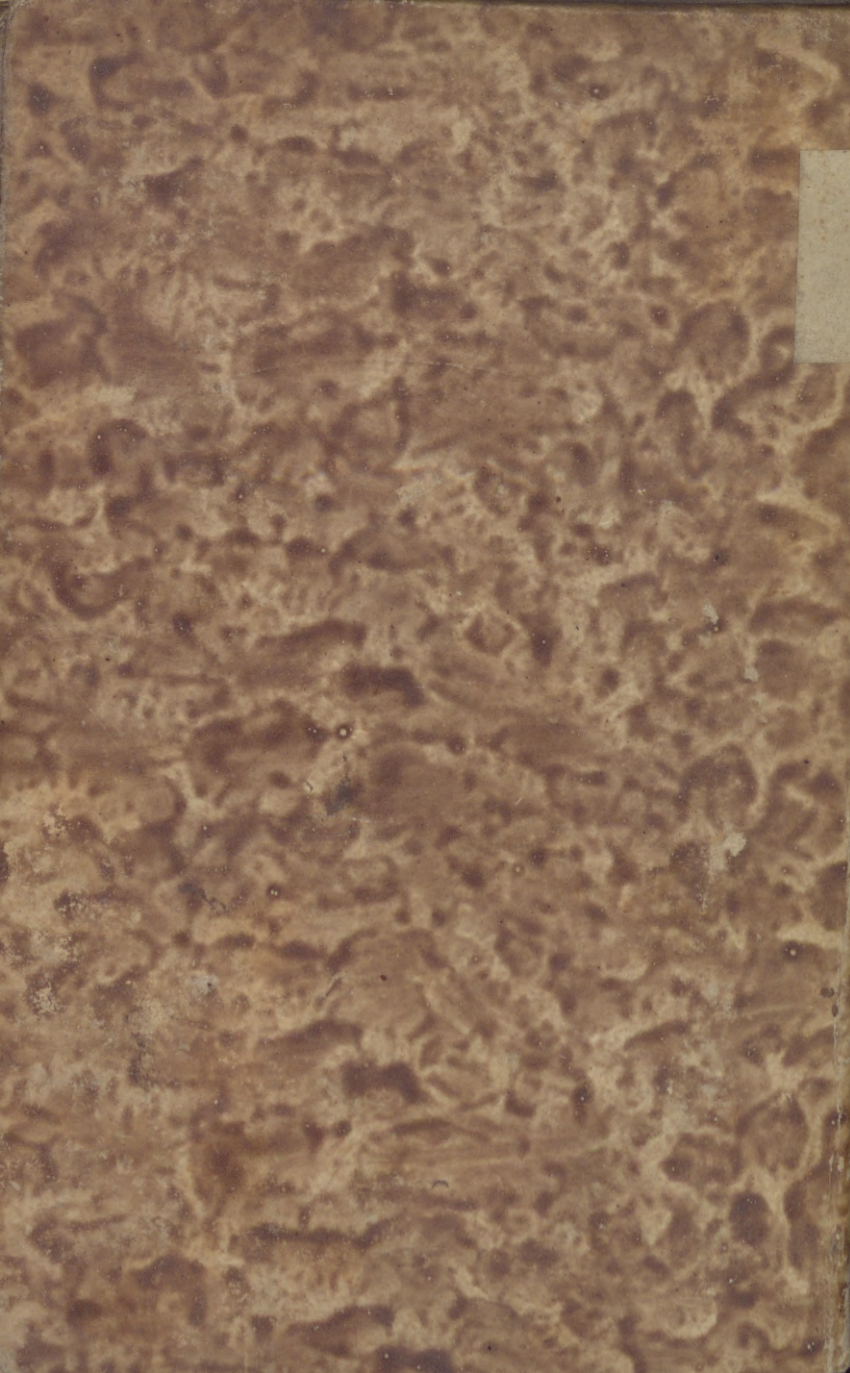
Minden Nép eszivel fèl tètet éles eszed.
's a' t.

Írásd Pr. Baróti
SZABÓ DAVIDA
munkáiban.

1811
Kalyi
Kagya
Kagya